

**ИНСТИТУТ ЗА ЈАВНО ЗДРАВЉЕ ВОЈВОДИНЕ
НОВИ САД**

**АНАЛИЗА ЗДРАВСТВЕНОГ СТАЊА СТАНОВНИШТВА
ЈУЖНОБАЧКОГ ОКРУГА У 2012. ГОДИНИ**

НОВИ САД, 2013. година

УВОД

Анализа здравственог стања становништва представља основу за објективну идентификацију здравствених проблема и приоритета, организовање и спровођење адекватне, ефективне и ефикасне здравствене заштите избор и примену стратегија, мера и активности у здравственој заштити, очување и унапређење здравља становништва.

Јужнобачки округ, као највећи округ на територији АП Војводине и Републике Србије, простире се на површини од 4018 км². Према последњем попису из 2011. године има 615.371 становника и административно је подељен на 13 општина (11 општина и Град Нови Сад) са укупно 77 насељених места.

За анализу здравственог стања становништва Јужнобачког округа коришћени су подаци витално-демографске статистике, подаци о регистрованом морбидитету, раду и коришћењу здравствене службе и условима животне средине:

- попис становништва
- регистри виталних догађаја (рађање, умирање)
- медицинска документација (рутинске евиденције и извештаји здравствене службе)
- епидемиолошка истраживања
- извештаји о квалитету ваздуха, намирница, воде за пиће, воде за пиће јавних бунара, површинских и отпадних вода, квалитета животне средине и др.

За потребе анализе демографске ситуације (броја и структуре становништва) коришћени су подаци из пописа становништва Републике Србије спроведеног у 2011. години, док су у анализи индикатора виталне статистике (наталитет, фертилитет, морталитет, природни прираштај) коришћени званични подаци Републичког завода за статистику.

1. ВИТАЛНО-ДЕМОГРАФСКА СИТУАЦИЈА

1.1 БРОЈ И СТРУКТУРА СТАНОВНИШТВА

Према подацима пописа из 2011. године број становника на територији Јужнобачког округа је износио **615.371** и у односу на попис из 2002. године повећао се за око 4% (табела бр. 1).

Табела бр. 1 Број становника према полу у Јужнобачком округу у 2002. и 2011. години

Пол	Број становника према попису 2002. године ¹⁾	Број становника према попису 2011. године ²⁾	Индекс 2011/2002. (%)
Мушки	285.712	296.329	103,7
Женски	307.954	319.042	103,6
Укупно	593.666	615.371	103,7

Извор: ¹⁾Републички завод за статистику Србије. Попис становништва, домаћинства и станова у 2002. Београд, 2003.

²⁾Републички завод за статистику Србије. Попис становништва, домаћинства и станова 2011. у Републици Србији. Београд, 2012.

Значајан показатељ полне структуре становништва је **маскулитет** који представља број мушкараца на 1.000 жена. Ниже вредности маскулитета говоре у прилог бољег здравственог стања становништва, јер су последица смањене смртности жена фертилне доби и продужења животног века. У Јужнобачком округу, у 2011. години, маскулитет је био негативан (**899 мушкараца на 1.000 жена**), као и у Јужнобачком округу и Војводини (табела бр. 2).

Табела бр. 2 Стопе маскулитета у 2011. години

Територија	Стопа маскулитета
Јужнобачки округ	929
Војводина	947

Извор: Републички завод за статистику Србије. Попис становништва, домаћинства и станова 2011. у Републици Србији. Београд, 2012.

Очекивано трајање живота сматра се једним од најбољих показатеља здравственог стања становништва. У Јужнобачком округу, очекивано трајање живота је достигло вредност од **76,8 година за жене и 71,2 година за мушкарце** (табела бр. 3).

Табела бр. 3 Очекивано трајање живота (2009-2011. година)

Територија	Очекивано трајање живота (године)	
	мушкарци	жене
Јужнобачки округ	71,2	76,8
Војводина	70,5	76,3

Извор: Републички завод за статистику Србије. Саопштење СН40, Статистика становништва, Витални догађаји у Републици Србији, 2011.

Старосна структура становништва се процењује на основу више индикатора. **Биолошки тип становништва** показује учешће појединих старосних категорија (0-14, 15-49, 50 и више година) у укупном броју становника. Са 36,6% особа старости 50 и више година и са свега 15,1% млађих од 15 година, становништво Јужнобачког округа спада у **регресивни** тип становништва, који карактерише висок удео старог становништва и мало учешће младих (табела бр. 4).

Табела бр. 4 Биолошки тип становништва Јужнобачког округа, 2011. година

Старост	Становништво према попису из 2011. године	
	Број	%
0 - 14 година	93.009	15,1
15 - 49 година	297.055	48,3
50 и више година	225.307	36,6
Укупно	615.371	100,0

Извор: Републички завод за статистику Србије. Попис становништва, домаћинства и станова 2011. у Републици Србији. Београд, 2012.

Још један показатељ старости становништва је **просечна старост становништва** при чему се становништво сматра старим када је њена вредност изнад 30 година. Просечна старост становништва Јужнобачког округа у 2011. години износила је **40,6** година, при чему је просечна старост жена већа од просечне старости мушкараца за око 3 године (табела бр. 5).

Табела бр. 5 Просечна старост становништва према попису 2011. године

Територија	Просечна старост мушкараца	Просечна старост жена	Просечна старост становништва - укупно -
Јужнобачки округ	39,0	42,0	40,6
Војводина	40,2	43,3	41,8

Извор: Републички завод за статистику Србије. Попис становништва, домаћинства и станова 2011. у Републици Србији. Београд, 2012.

Индекс старости представља однос броја особа старости 60 и више година и младих до 19 година. Гранична вредност за тај индикатор је 0,4, а вредност већа од 0,4 указује на процес демографског старења који је присутан и у популацији Јужнобачког округа с обзиром да индекс старости износи **1,05** и бележи значајан пораст у односу на 2002. годину (табела бр. 6).

Табела бр. 6 Индекс старости у 2002. и 2011. години

Територија	Индекс старости у 2002. години ¹⁾	Индекс старости у 2011. години ²⁾
Јужнобачки округ	0,88	1,05
Војводина	0,95	1,18

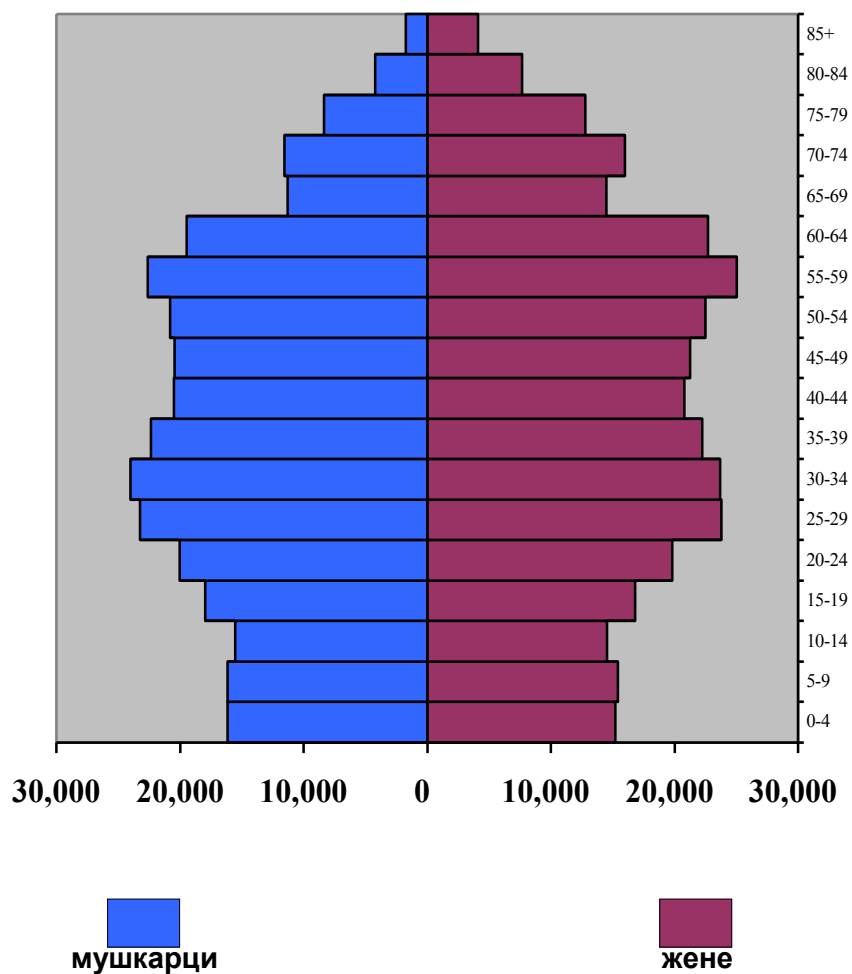
Извор: ¹⁾Републички завод за статистику Србије. Попис становништва, домаћинства и станова у 2002. Београд, 2003.

²⁾Републички завод за статистику Србије. Попис становништва, домаћинства и станова 2011. у Републици Србији. Београд, 2012.

Зрелост становништва говори о процентуалном учешћу особа старих 65 и више година у укупној популацији и уколико је већа од 10% становништво се сматра старим. У становништву Јужнобачког округа удео лица старих 65 и више година у 2011. години је био **15,0%**.

Старосна пирамида (дрво живота) је графички приказ полне и старосне структуре становништва. Изглед графикана са узаном базом која представља најмлађе категорије становништва и најширим делом у средишњем делу графикана указује на старење становништва Јужнобачког округа (графикон бр. 1).

Графикон бр. 1 Становништво Јужнобачког округа према полу и старости у 2011. години

Извор: Републички завод за статистику Србије. Попис становништва, домаћинства и станова 2011. у Републици Србији. Београд, 2012.

1.2. НАТАЛИТЕТ

Стопа наталитета представља број живорођене деце на 1000 становника. У Јужнобачком округу у 2011. години рођено је **6.605** деце, а стопа наталитета је износила **10,8‰** и може се оценити као ниска, иако су њене вредности нешто веће у односу на Војводину у целини (табела бр. 7, графикон бр. 2). Наталитет је у паду у свим општинама у односу на 2002. годину, изузев у Граду Новом Саду и општинама Бачки Петровац и Тител. Највећу стопу наталитета у 2011. години је имао Град Нови Сад (12,5‰), а најмању Сремски Карловци (6,6) и Бач (6,8‰) (табела бр. 7).

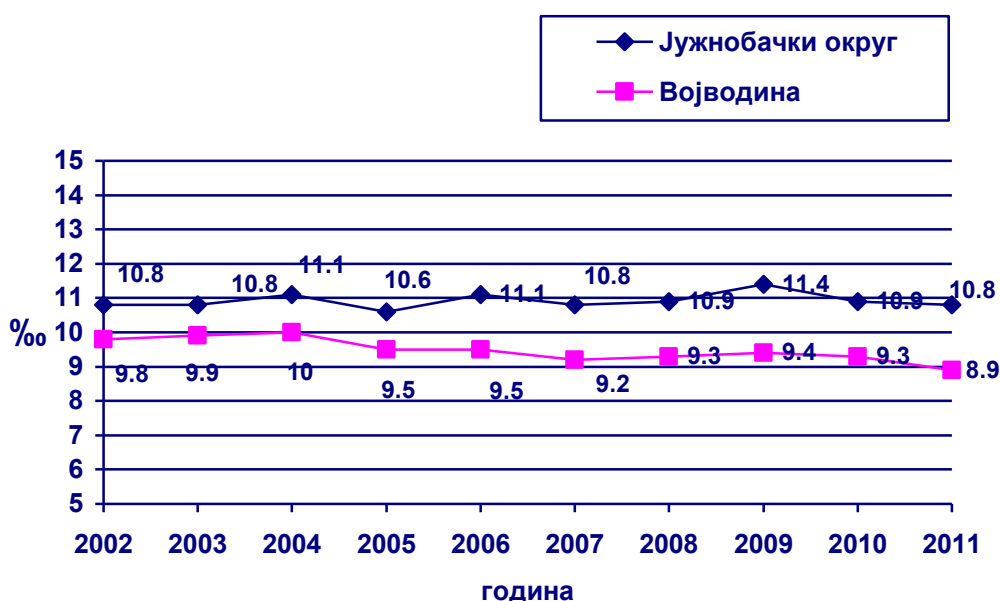
Табела бр. 7 Стопе наталитета у Јужнобачком округу у 2002. и 2011. години

Општина	2002. година ¹			2011. година ²			Индекс 2011/2002 (%)
	Број становника 30.06.2002.	Број живорођених	Стопа наталитета (‰)	Број становника 30.06.2011.	Број живорођених	Стопа наталитета (‰)	
БАЧ	16.300	151	9,3	14.492	99	6,8	73,1
БАЧКА ПАЛАНКА	61.000	613	10,0	55.898	474	8,5	85,0
БАЧКИ ПЕТРОВАЦ	14.700	124	8,4	13.782	129	9,4	111,9
БЕОЧИН	16.100	189	11,7	15.589	141	9,0	76,9
БЕЧЕЈ	41.000	451	11,0	37.904	323	8,5	77,3
ВРБАС	45.900	481	10,5	42.802	423	9,9	94,3
ЖАБАЉ	27.500	333	12,1	26.186	248	9,5	78,5
СРБОБРАН	17.900	173	9,7	16.329	140	8,6	88,7
СРЕМСКИ КАРЛОВЦИ	8.900	77	8,7	8.797	58	6,6	75,9
ТЕМЕРИН	28.500	306	10,7	28.277	258	9,1	85,0
ТИТЕЛ	17.000	144	8,5	16.070	158	9,8	115,3
ГРАД НОВИ САД	301.100	3.411	11,3	333.268	4.154	12,5	110,6
ЈУЖНОБАЧКИ ОКРУГ	595.900	6.453	10,8	609.394	6.605	10,8	100,0
ВОЈВОДИНА	2.039.000	20.030	9,8	1.945.780	17.410	8,9	90,8

Извор: ¹ Републички завод за статистику Србије. Саопштење СН40, Статистика становништва, Витални догађаји у Републици Србији 2002.

² Републички завод за статистику Србије. Саопштење СН40, Статистика становништва, Витални догађаји у Републици Србији 2011.

Графикон бр. 2 Кретање стопе наталитета у Јужнобачком округу и Војводини у периоду од 2002- 2011. године

1.3. ФЕРТИЛИТЕТ

Општа стопа фертилитета представља број живорођене деце на 1.000 жена фертилног периода (од 15-49 година) и у 2011. години је износила **44,6%**. Највиша општа стопа фертилитета се бележи у Новом Саду (48,6%), а најнижа у општини Сремски Карловци (29,3%) (табела бр. 8).

Табела бр. 8 Општа стопа фертилитета у Јужнобачком округу у 2011. години

Општина	Број жена у фертилном периоду ¹	Број живорођених ²	Стопа фертилитета (%)
БАЧ	3.245	99	30,5
БАЧКА ПАЛАНКА	12.385	474	38,3
БАЧКИ ПЕТРОВАЦ	3.022	129	42,7
БЕОЧИН	3.543	141	39,8
БЕЧЕЈ	8.348	323	38,7
ВРБАС	9.939	423	42,6
ЖАБАЉ	5.954	248	41,7
СРБОБРАН	3.720	140	37,6
СРЕМСКИ КАРЛОВЦИ	1.982	58	29,3
ТЕМЕРИН	6.762	258	38,2
ТИТЕЛ	3.695	158	42,8
ГРАД НОВИ САД	85.386	4.154	48,6
ЈУЖНОБАЧКИ ОКРУГ	147.981	6.605	44,6
ВОЈВОДИНА	448.196	17.410	38,8

Извор:

1 Процена становништва за 2011. годину Републичког завода за статистику

2 Републички завод за статистику Србије. Саопштење СН40, Статистика становништва, Витални догађаји у Републици Србији 2011.

У периоду од 2002. до 2011. године опште стопе фертилитета у Јужнобачком округу су константно више у односу на стопе у Војводини, при чему се стопа фертилитета у Јужнобачком округу повећала за 4,4% у односу на 2002. годину (табела бр. 9).

Табела бр. 9 Кретање опште стопе фертилитета у Јужнобачком округу у периоду 2002-2011. године

Година	Јужнобачки округ		Војводина	
	Стопа фертилитета (‰)	Базни индекс (%)	Стопа фертилитета (‰)	Базни индекс (%)
2002 ¹	42,7	100,0	40,3	100,0
2003 ²	43,4	101,6	41,4	102,7
2004 ²	44,0	103,0	41,5	103,0
2005 ²	42,4	99,3	39,6	98,3
2006 ²	44,6	104,4	40,2	99,8
2007 ²	43,6	102,1	39,1	97,0
2008 ²	44,4	104,0	39,5	98,0
2009 ²	46,3	108,4	40,5	100,5
2010 ²	44,5	104,3	39,5	98,1
2011 ²	44,6	104,4	38,8	96,3

Извор: ¹ Републички завод за статистику Србије. Становништво: попис становништва, домаћинстава и станова у 2002. 2, Пол и старост: подаци по насељима. Београд, 2003.

² Републички завод за статистику Србије. Саопштење СН40, Статистика становништва, Витални догађаји у Републици Србији 2003-2011.

Специфичне стопе фертилитета представљају број живорођене деце које су родиле жене одређене старости, исказане на 1.000 жена те старости. Највишу специфичну стопу фертилитета имају жене старости 25-29 година, 30-34 године и 20-24 године, док су у осталим старосним категоријама стопе знатно ниже (табела бр. 10).

Табела бр. 10 Специфичне стопе фертилитета у Јужнобачком округу у 2011. години

Старост	Број фертилиних жена ¹	Број живорођених ²	Стопа фертилитета (‰)
<15 год.	46.287	3	0,1
15-19	16.643	284	17,1
20-24	19.100	1.064	55,7
25-29	24.072	2.207	91,7
30-34	24.105	1.997	82,8
35-39	22.407	873	39,0
40-44	20.583	145	7,0
45-49	21.071	3	0,1

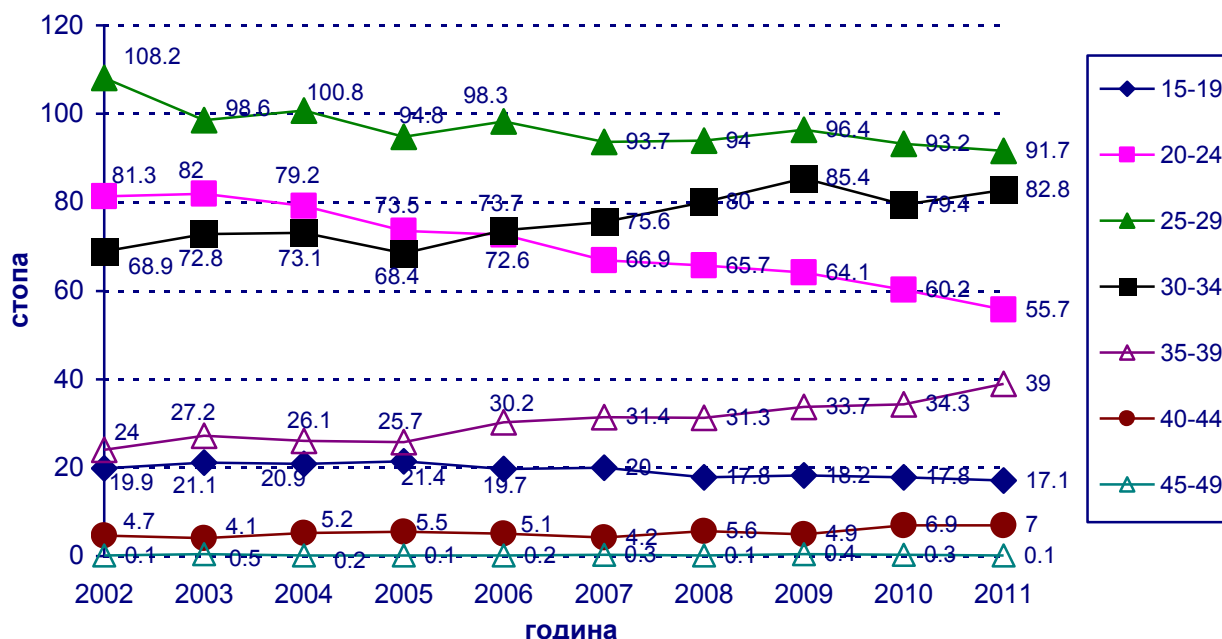
Напомена: Није укључено 28 живорођене деце које су родиле жене непознате старости

Извор: ¹ Процена становништва за 2011. годину Републичког завода за статистику

² Радне табеле Републичког завода за статистику за 2011. годину

Специфичне стопе фертилитета у 2011. години су у односу на претходне године опале код жена старости 20-24, 25-29 и незнатно у старосним групама 15-19 и 45-49 година. Највећа разлика у односу на претходне године запажа се у стопи фертилитета жена старости 20-24 године која је у односу на 2002. годину опала за 30% (графикон бр. 3).

Графикон бр. 3 Специфичне стопе фертилитета у периоду 2002-2011. године

Напомена: Специфичне стопе фертилитета за 2003-2011. годину су рачунате у односу на процењени број жена

Стопа укупног фертилитета говори о просечном броју живорођене деце на једну жену фертилног доба и у Јужнобачком округу у 2011. години је износила **1,47** (табела бр. 11).

Бруто стопа репродукције представља број женске деце које ће родити жена у току свог фертилног периода и у округу је **мања од 1** (табела бр. 11). Ниске бруто стопе репродукције показују да жене у фертилном периоду не могу да обезбеде себи биолошку замену рађањем једног женског детета.

Табела бр. 11 Укупни фертилитет и бруто стопа репродукције у Јужнобачком округу у периоду 2002-2011. година

Година	2002.	2003.	2004.	2005.	2006.	2007.	2008.	2009.	2010.	2011.
Укупни фертилитет	1,54	1,53	1,53	1,45	1,50	1,46	1,47	1,51	1,46	1,47
Бруто стопа репродукције	0,76	0,75	0,74	0,66	0,73	0,69	0,70	0,72	0,72	0,70

Напомена: Укупни фертилитет и бруто стопа репродукције за период 2003-2011. године су рачунати у односу на процењени број жена

1.4. МОРТАЛИТЕТ

1.4.1. ОПШТА И СПЕЦИФИЧНЕ СТОПЕ МОРТАЛИТЕТА

Смртност становништва представља негативну компоненту природног кретања становништва и најчешће се изражава **општом стопом морталитета** која представља број умрлих особа на 1.000 становника и сматра се високом уколико је њена вредност изнад 12‰. У 2011. На територији Јужнобачког округа су умрле **7.804** особе при чему је општа стопа морталитета износила **12,8‰**. Највишу стопу морталитета је имала општина Бач (16,6‰), док је најнижа стопа била у Новом Саду (11,3‰) (табела бр. 12).

Табела бр. 12 Општа стопа морталитета у Јужнобачком округу у 2011. години

Општина	Број становника 30.06.2011.	Број умрлих	Општа стопа морталитета (‰)
БАЧ	14.492	241	16,6
БАЧКА ПАЛАНКА	55.898	826	14,8
БАЧКИ ПЕТРОВАЦ	13.782	222	16,1
БЕОЧИН	15.589	186	11,9
БЕЧЕЈ	37.904	617	16,3
ВРБАС	42.802	620	14,5
ЖАБАЉ	26.186	401	15,3
СРБОБРАН	16.329	264	16,2
СРЕМСКИ КАРЛОВЦИ	8.797	122	13,9
ТЕМЕРИН	28.277	332	11,7
ТИТЕЛ	16.070	223	13,9
ГРАД НОВИ САД	333.268	3.750	11,3
ЈУЖНОБАЧКИ ОКРУГ	609.394	7.804	12,8
ВОЈВОДИНА	1.945.780	27.999	14,4

Извор: Републички завод за статистику Србије. Саопштење СН40, Статистика становништва, Витални догађаји у Републици Србији, 2011.

У периоду 2002-2011. године није било значајних промена у кретању општих стопа морталитета у округу и у односу на 2002. годину стопа је опала за 1,5%. У свим посматраним годинама стопе морталитета у Јужнобачком округу су биле ниже од стопа у Војводини (табела бр. 13).

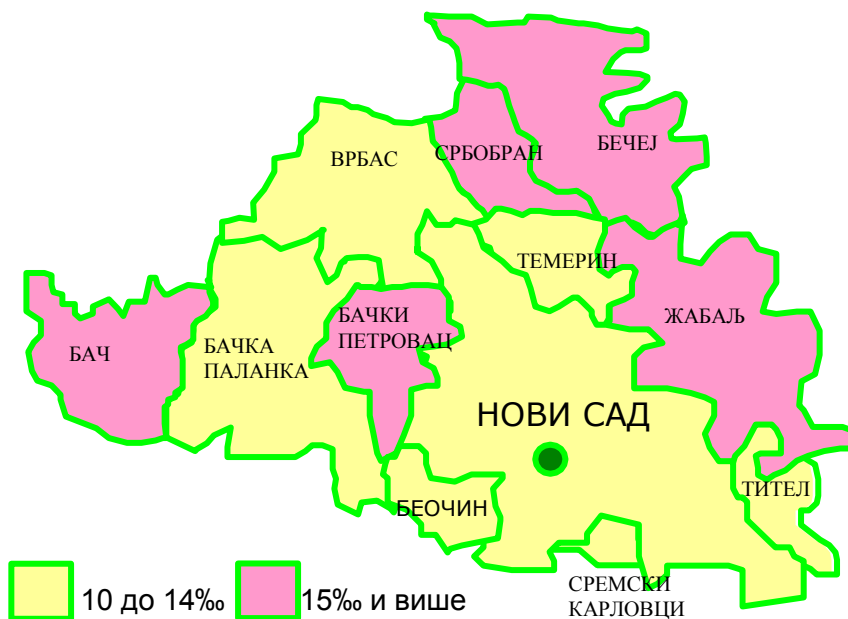
Табела бр. 13 Кретање опште стопе mortalитета у Јужнобачком округу у периоду 2002-2011. године

Година	Јужнобачки округ		Војводина	
	Стопа mortalитета (‰)	Базни индекс (%)	Стопа mortalитета (‰)	Базни индекс (%)
2002.	13,0	100,0	14,5	100,0
2003.	13,1	100,8	14,4	99,3
2004.	13,6	104,6	14,7	101,4
2005.	13,5	103,8	15,0	103,4
2006.	13,0	100,0	14,5	100,0
2007.	12,8	98,5	14,5	100,0
2008.	12,6	96,9	14,2	97,9
2009.	12,8	98,5	14,4	99,3
2010.	12,6	96,9	14,5	100,0
2011.	12,8	98,5	14,4	99,3

Извор: Републички завод за статистику Србије. Саопштење СН40, Статистика становништва, Витални догађаји у Републици Србији, 2002-2011.

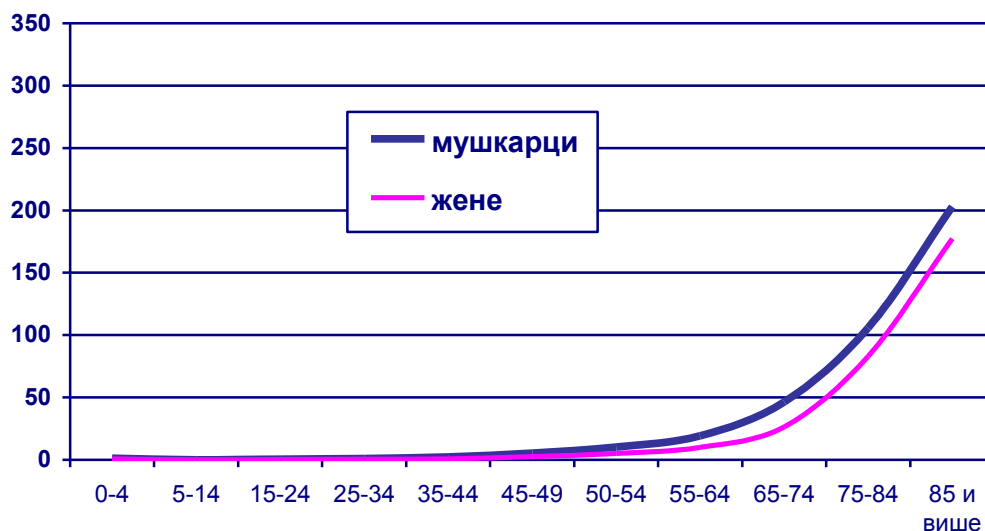
Посматрано по општинама Јужнобачког округа, врло високу општу стопу смртности (15‰ и више) је имало пет општина (Бач, Бачки Петровац, Бечеј, Србобран и Жабаљ (картограм бр. 1).

Картограм бр. 1 Општа стопа mortalитета по општинама у 2011. години

Специфична стопа морталитета по старости/полу представља број умрлих особа одређене старости/пола на 1.000 или 10.000 становника одређене старости/пола. Специфичне стопе морталитета прецизније описују смртност од опште стопе морталитета и графички приказане имају облик латиничног слова „У“. Што је мањи леви крак криве то указује на мању стопу смртности одојчади и мале деце што је случај и у Јужнобачком округу и карактеристичан је за развијене земље. Интензивнији раст стопа смртности по старости се запажа након 65-те године живота (графикон бр. 4).

Графикон бр. 4 Специфичне стопе смртности по полу и старости у 2011. години

У односу на пол, смртност жена је мања од смртности мушкараца у свим старосним категоријама, изузев код деце старости 5-14 година. Након 50-те године разлике у специфичним стопама морталитета постају посебно очљиве (табела бр. 14).

Табела бр. 14 Специфичне стопе морталитета по старости и полу у Јужнобачком округу у 2011. години

Старост	Број становника ¹		Број умрлих ²		Специфична стопа морталитета (%)	
	М	Ж	М	Ж	М	Ж
0-4 године	17.194	15.960	20	13	1,2	0,8
5-14	32.452	30.327	2	3	0,1	0,1
15-24	36.886	35.743	21	10	0,6	0,3
25-34	47.345	48.177	51	18	1,1	0,4
35-44	42.604	42.990	96	35	2,3	0,8
45-49	20.351	21.071	108	54	5,3	2,6
50-54	20.488	22.597	212	117	10,3	5,2
55-64	40.379	46.241	777	458	19,2	9,9
65-74	21.531	29.507	1.000	783	46,4	26,5
75-84	11.991	19.295	1.267	1.599	105,7	82,9
85 и више	1.892	4.373	384	775	203,0	177,2
УКУПНО	293.113	316.281	3.938	3.865	13,4	12,2

Напомена: У укупан број умрлих није урачунат 1 мушкарац непознате старости

Извор: ¹ Процена становништва за 2011. годину Републичког завода за статистику

² Радне табеле Републичког завода за статистику за 2011. Годину

Просечна старост умрлих у периоду од 2002-2011. године се повећала за 2 године и у 2011. години је износила **72,6 године** (просечна дужина живота) (табела бр. 15).

Табела бр. 15 Просечна старост умрлих у Јужнобачком округу

Година	Просечна старост умрлих (године)
2002.	70,2
2003.	70,4
2004.	70,6
2005.	70,7
2006.	70,8
2007.	71,0
2008.	71,4
2009.	71,9
2010.	72,2
2011.	72,6

Извор: Радне табеле Републичког завода за статистику за 2002-2005. годину

Републички завод за статистику Србије. Саопштење СН40, Статистика становништва, Витални догађаји у Републици Србији, 2006-2011.

1.4.2. СТРУКТУРА УЗРОКА СМРТИ

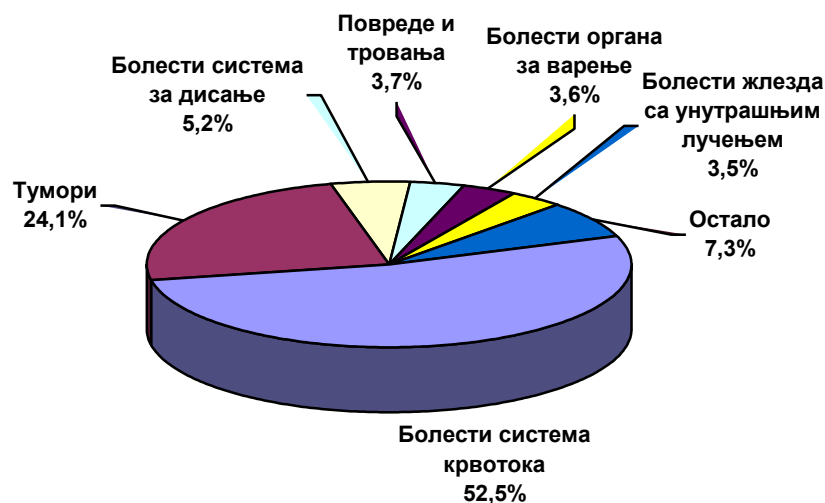
Структура узрока смрти представља процентуално учешће појединих узрока смрти у односу на укупан број умрлих. Водећи узроци смрти становништва Јужнобачког округа су масовне незаразне болести које чине више од 85% узрока смрти. Најчешћи узрок смрти су болести система крвотока од којих је умрла свака друга особа (52,5%), код сваке четврте особе узрок смрти је био тумор (24,1%), болести система за дисање (5,2%), повреде, тровања и последице деловања спољних фактора (3,7%) и болести органа за варење (3,6%) (табела бр. 16, графикон бр. 5).

Табела бр. 16 Структура узрока смрти становништва Јужнобачког округа у 2011. години

Група болести	Шифра	Број умрлих	%
БОЛЕСТИ СИСТЕМА КРВОТОКА	I00-I99	4.101	52,5
ТУМОРИ	C00-D48	1.881	24,1
БОЛЕСТИ СИСТЕМА ЗА ДИСАЊЕ	J00-J99	407	5,2
ПОВРЕДЕ, ТРОВАЊА И ПОСЛЕДИЦЕ ДЕЛОВАЊА СПОЉНИХ ФАКТОРА	S00-T98	288	3,7
БОЛЕСТИ ОРГАНА ЗА ВАРЕЊЕ	K00-K92	284	3,6
БОЛЕСТИ ЖЛЕЗДА СА УНУТРАШЊИМ ЛУЧЕЊЕМ, ИСХРАНЕ И МЕТАБОЛИЗМА	E00-E88	273	3,5
СИМПТОМИ, ЗНАЦИ И НЕНОРМАЛНИ КЛИНИЧКИ И ЛАБОРАТОРИЈСКИ НАЛАЗИ	R00-R99	148	1,9
БОЛЕСТИ МОКРАЋНО-ПОЛНОГ СИСТЕМА	N00-N98	144	1,9
БОЛЕСТИ НЕРВНОГ СИСТЕМА	G00-G98	102	1,3
ДУШЕВНИ ПОРЕМЕЋАЈИ И ПОРЕМЕЋАЈИ ПОНАШАЊА	F00-F99	66	0,9
ОСТАЛО	-	110	1,4
УКУПНО	A00-T98	7.804	100,0

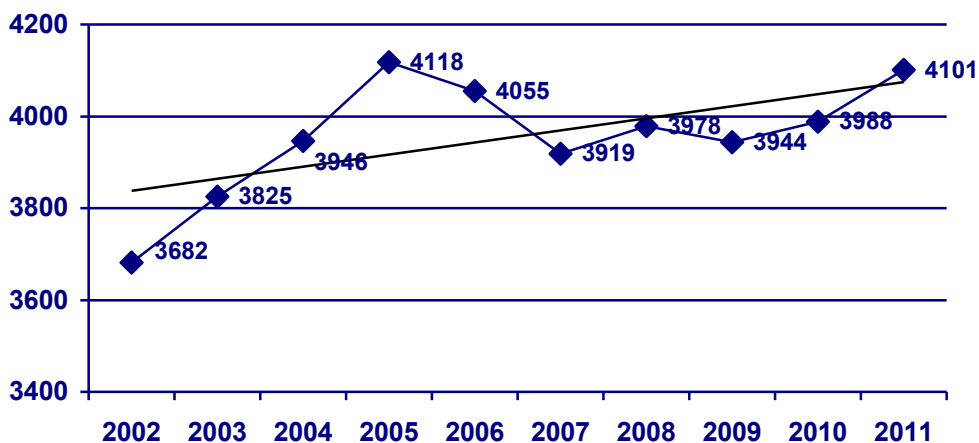
Извор: Радне табеле Републичког завода за статистику за 2011. годину

Графикон бр. 5 Водећи узроци смрти становништва Јужнобачког округа у 2011. години

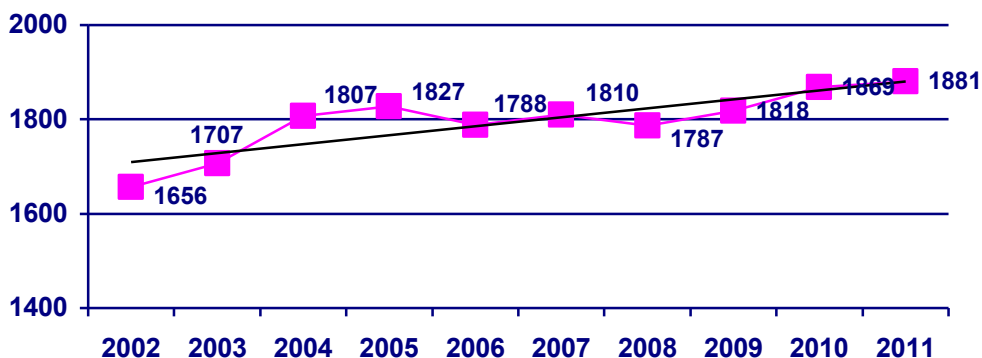
У 2011. години од кардиоваскуларних болести је умрла 4.101 особа. Међу болестима система крвотока најзаступљеније су исхемијске болести срца, од којих је умрло 1.069 особа и болести крвних судова мозга, од којих су умрле 942 особе. У периоду 2002-2011. година број умрлих од кардиоваскуларних болести се повећавао до 2005. године, након тога долази до пада броја умрлих особа, да би се последње две године поново регистровао пораст броја умрлих (графикон бр. 6).

Графикон бр. 6 Број умрлих од кардиоваскуларних болести у периоду 2002-2011 године

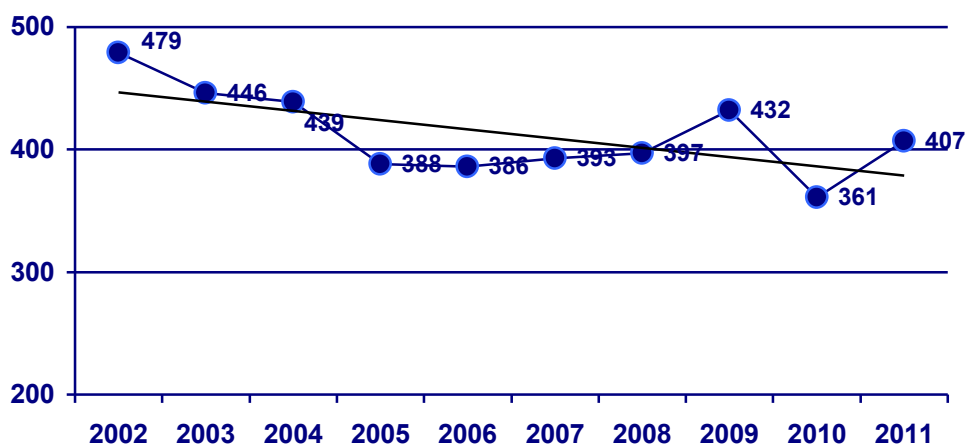
У 2011. години од **малигних тумора** је умрла 1.881 особа. У периоду од 2002-2011. године број умрлих од малигних тумора показује растући тренд (графикон бр. 7). Међу малигним болестима код мушкараца најчешћи су били карцином душника, душница и плућа (341 умрла особа), дебелог црева (139 умрлих особа) и простате (89 умрлих особа), а код жена карцином дојке (142 умрле особе), душника, душница и плућа (140 умрлих особа) и дебелог црева (97 умрлих особа).

Графикон бр. 7 Број умрлих од неоплазми у периоду 2002-2011 године

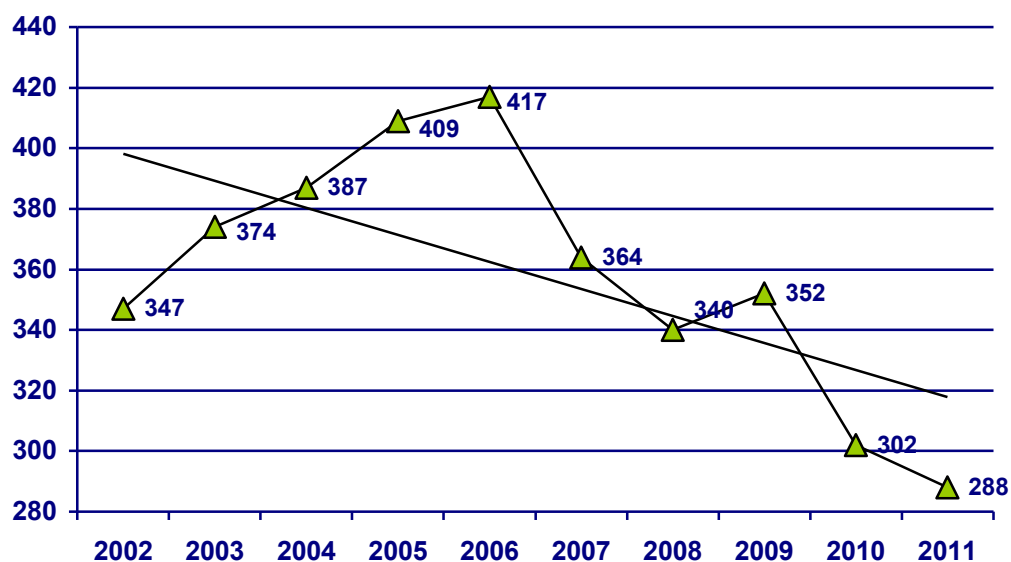
На трећем месту у структури узрока смрти у 2011. години су **болести система за дисање** које су биле узрок смрти код 407 особа (графикон бр. 8). Међу болестима дисајних органа као узрок смрти су биле најзаступљеније хроничне болести доњих дисајних путева од којих је умрло 240 особа.

Графикон бр. 8 Број умрлих од болести система за дисање у периоду 2002-2011 године

Број умрлих од **повреда и тровања** у 2011. години је био 288 и мањи је у односу на претходну годину (302). Последњих пет година бележи се пад броја умрлих особа од овог узрока (графикон бр. 9).

Графикон бр. 9 Број умрлих од повреда и тровања у периоду 2002-2011 године

Најбројнија из ове групе узрока смрти су била самоубиства (37,9%), затим следе саобраћајне несреће са уделом од 20,8%. Остале несреће односе се на падове, задесна дављења и утапања, излагање диму, ватри и пламену и случајна тровања, док се под осталим

спољним узроцима подразумевају: излагање неживим и живим механичким силама, други удеси који угрожавају дисање, излагање електричној струји, зрачењу и превисоким температурама и притисцима ваздуха, излагање топлим и врелим материјалима, догађаји са неодређеном намером и др (табела бр. 17).

Табела бр. 17 Умрли од повреда и тровања према спољном узроку смрти у Јужнобачком округу у 2011. години

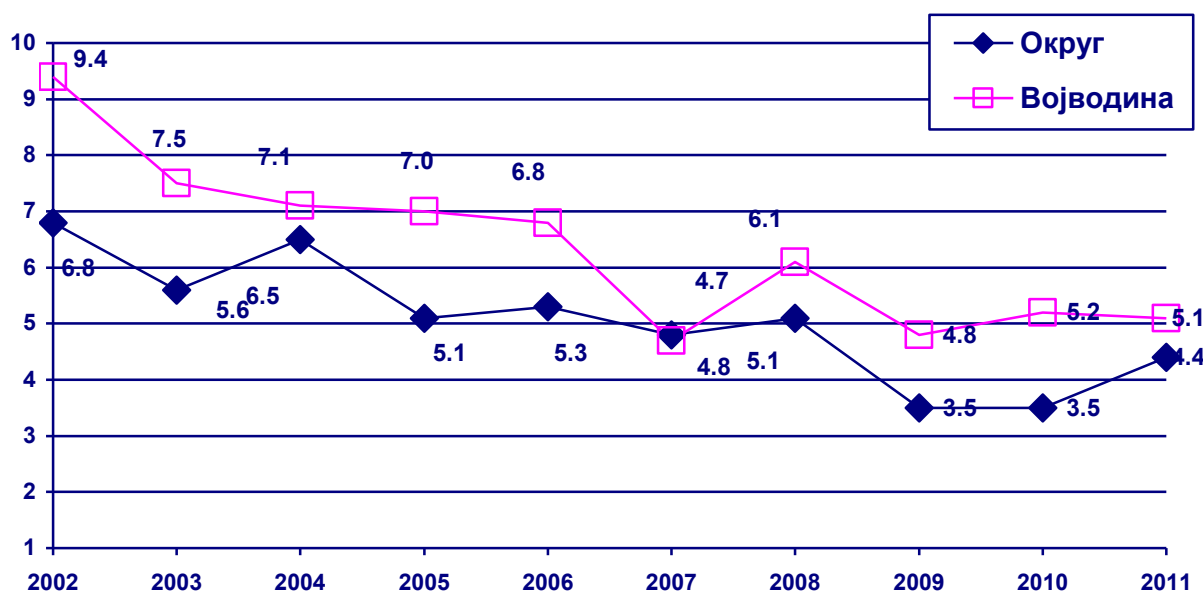
Врста насилне смрти	Број умрлих	%
Самоубиства	109	37,9
Саобраћајне несреће	60	20,8
Остале несреће	45	15,6
Убиства	9	3,1
Сви остали спољни узроци	65	22,6
УКУПНО	288	100,0

Извор: Радне табеле Републичког завода за статистику за 2011. годину

1.4.3. СМРТНОСТ ОДОЈЧАДИ

Веома значајан и осетљив индикатор здравственог стања становништва представља **стопа смртности одојчади** (број умрле одојчади на 1.000 живорођене деце у једној години). Циљ СЗО за европски регион је да до 2020. године смртност одојчади буде испод 20‰, а у земљама у којима је тај циљ достигнут тежити стопи од 10‰ и мање. У 2011. години у Јужнобачком округу је умрло 29 одојчади и стопа смртности је износила **4,4‰**. У периоду 2002-2011. године у Јужнобачком округу су стопе смртности одојчади углавном биле ниже него у Војводини (графикон бр. 10).

Графикон бр. 10 Кретање смртности одојчади у Јужнобачком округу и Војводини у периоду 2002-2011. године

Посматрано по општинама Округа, већина општина је имало стопу смртности одојчади испод 10‰, изузев три општине (Беоцин, Бечеј и Тител) (табела бр. 18, картограм бр. 2).

Табела бр. 18 Смртност одојчади у Јужнобачком округу у 2011. години

Општина	Умрла одојчад	Стопа смртности одојчади (‰)
БАЧ	-	-
БАЧКА ПАЛАНКА	1	2,1
БАЧКИ ПЕТРОВАЦ	1	7,8
БЕОЧИН	2	14,2
БЕЧЕЈ	6	18,6
ВРБАС	4	9,5
ЖАБАЉ	1	4,0
СРБОБРАН	-	-
СРЕМСКИ КАРЛОВЦИ	-	-
ТЕМЕРИН	1	3,9
ТИТЕЛ	2	12,7
ГРАД НОВИ САД	11	2,6
ЈУЖНОБАЧКИ ОКРУГ	29	4,4
ВОЈВОДИНА	94	5,1

Извор: Републички завод за статистику Србије. Саопштење СН40, Статистика становништва, Витални догађаји у Републици Србији, 2011.

Картограм бр. 2 Стопа смртности одојчади у 2011. години

1.4.4 МАТЕРНАЛНИ МОРТАЛИТЕТ

Један од најзначајнијих показатеља здравља жена, здравственог стања становништва уопште и квалитета пружене здравствене заштите је **матернални морталитет** и исказује се стопом која представља број умрлих жена услед компликација трудноће, порођаја и бабиња на 100.000 живорођене деце. Национални миленијумски циљ развоја у Републици Србији је смањити стопу матерналне смртности испод 5 умрлих жена на 100.000 живорођених. У Јужнобачком округу и Војводини у 2011. години није умрла ниједна жена услед компликације трудноће, порођаја и пуерперијума, што указује на добру здравствену заштиту жена и висок квалитет пружене здравствене заштите (табела бр. 19).

Табела бр. 19 Број умрлих жена услед компликација трудноће, порођаја и бабиња и стопе матерналног морталитета у 2010. и 2011. години

Територија	Број умрлих жена		Стопа матерналног морталитета (‰)	
	2010.	2011.	2010.	2011.
Јужнобачки округ	0	0	0	0
Војводина	2	0	11,0	0

Извор: Радне табеле Републичког завода за статистику за 2010. и 2011. годину

1.5. ПРИРОДНИ ПРИРАШТАЈ

Стопа природног прираштаја представља разлику између броја рођених и броја умрлих, изражену на 1.000 становника. Стопа природног прираштаја испод 5‰ се сматра ниском, а негативне вредности указују да је у једној години број умрлих већи од броја живорођених, што се назива денаталитет или депопулација, која доводи до смањења броја становника. Изражена депопулација се запажа и у Јужнобачком округу јер је природни прираштај у 2011. години и даље негативан (**-2,0‰**), док у Војводини овај показатељ има још неповољнију вредност (**-5,5‰**). Природни прираштај је био негативан у свим општинама округа, осим у општини Нови Сад где је износио 1,2‰ (табела бр. 20) и такође се може сматрати неповољним.

Табела бр. 20 Природни прираштај по општинама Јужнобачког округа у 2011. години

Општина	Број становника 30.06.2011.	Број живо- рођених	Број умрлих	Природни прираштај	Стопа природног прираштаја (‰)
БАЧ	14.492	99	241	-142	-9,8
БАЧКА ПАЛАНКА	55.898	474	826	-352	-6,3
БАЧКИ ПЕТРОВАЦ	13.782	129	222	-93	-6,7
БЕОЧИН	15.589	141	186	-45	-2,9
БЕЧЕЈ	37.904	323	617	-294	-7,8
ВРБАС	42.802	423	620	-197	-4,6
ЖАБАЉ	26.186	248	401	-153	-5,8
СРБОБРАН	16.329	140	264	-124	-7,6
СРЕМСКИ КАРЛОВЦИ	8.797	58	122	-64	-7,3
ТЕМЕРИН	28.277	258	332	-74	-2,6
ТИТЕЛ	16.070	158	223	-65	-4,1
ГРАД НОВИ САД	333.268	4.154	3.750	404	1,2
ЈУЖНОБАЧКИ ОКРУГ	609.394	6.605	7.804	-1199	-2,0
ВОЈВОДИНА	1.945.780	17.410	27.999	-10589	-5,5

Извор: Републички завод за статистику Србије. Саопштење СН40, Статистика становништва, Витални догађаји у Републици Србији, 2011.

Посматрано по општинама Јужнобачког округа само 3 општине (Нови Сад, Беоцин и Темерин) су имале вредности стопе природног прираштаја више од -4‰, док је у свим преосталим општинама ова вредност била -4‰ или мања (картограм бр. 3).

Картограм бр. 3 Стопа природног прираштаја у 2011. години

1.6. ВИТАЛНИ ИНДЕКС

Витални индекс је индикатор који служи за процену рационалности природног прираштаја и представља број живорођених на 100 умрлих. У Јужнобачком округу је у 2011. години имао вредност од 84,6% и сматра се неповољним, а природни прираштај нерационалним. Највиши је био у општини Нови Сад (110,8%), а најнижи у општини Бач (41,1%) (табела бр. 21).

Табела бр. 21 Витални индекс по општинама Јужнобачког округа у 2011. години

Општина	Број живорођених	Број умрлих	Витални индекс (%)
БАЧ	99	241	41,1
БАЧКА ПАЛАНКА	474	826	57,4
БАЧКИ ПЕТРОВАЦ	129	222	58,1
БЕОЧИН	141	186	75,8
БЕЧЕЈ	323	617	52,4
ВРБАС	423	620	68,2
ЖАБАЉ	248	401	61,8
СРБОБРАН	140	264	53,0
СРЕМСКИ КАРЛОВЦИ	58	122	47,5
ТЕМЕРИН	258	332	77,7
ТИТЕЛ	158	223	70,9
ГРАД НОВИ САД	4.154	3.750	110,8
ЈУЖНОБАЧКИ ОКРУГ	6.605	7.804	84,6
ВОЈВОДИНА	17.410	27.999	62,2

Извор: Републички завод за статистику Србије. Саопштење СН40, Статистика становништва, Витални догађаји у Републици Србији, 2011.

Иако је природни прираштај у Јужнобачком округу нерационалан у односу на Војводину ситуација је повољнија. У односу на 2002. годину у 2011. години у Јужнобачком округу је дошло до пораста виталног индекса за 1,3%, док је у Војводини његова вредност опала за 8,4% (табела бр. 22).

Табела бр. 22 Кретање виталног индекса у Јужнобачком округу у периоду 2002-2011. година

Година	Јужнобачки округ		Војводина	
	Витални индекс (%)	Базни индекс (%)	Витални индекс (%)	Базни индекс (%)
2002.	83,5	100,0	67,9	100,0
2003.	82,6	98,9	68,5	100,9
2004.	81,4	97,5	67,9	100,0
2005.	78,5	94,0	63,3	93,2
2006.	85,2	102,0	65,6	96,6
2007.	84,5	101,2	63,8	94,0
2008.	86,5	103,6	65,0	95,7
2009.	88,8	106,3	65,8	96,9
2010.	86,3	103,4	63,9	94,1
2011.	84,6	101,3	62,2	91,6

1.7. ЗАКЉУЧЕНИ И РАЗВЕДЕНИ БРАКОВИ

Према подацима за 2011. годину **стопа нупцијалитета** (број закључених бракова на 1000 становника) у Јужнобачком округу је износила **5,7‰** што је више него у Војводини (5,0‰). Највишу стопу нупцијалитета је имао Град Нови Сад (6,3‰), а најнижу општина Бачки Петровац (4,4‰). Највиша **стопа диворцијалитета** (број разведених бракова на 1000 становника) је забележена у општинама Бачка Паланка и Бечеј (1,5‰), а најнижа у Србобрану у којем није било развода и у Тителу (0,1‰). У Јужнобачком округу сваки пети брак се завршава разводом (табела бр. 23).

Табела бр. 23 Закључени и разведени бракови у Јужнобачком округу у 2011. години

Општина	Закључени бракови	Стопа нупцијалитета (‰)	Разведени бракови	Стопа диворцијалитета (‰)	Стопа разведених на 1000 закључених бракова (‰)
БАЧ	77	5,3	15	1,0	194,8
БАЧКА ПАЛАНКА	260	4,7	83	1,5	319,2
БАЧКИ ПЕТРОВАЦ	61	4,4	14	1,0	229,5
БЕОЧИН	89	5,7	12	0,8	134,8
БЕЧЕЈ	187	4,9	56	1,5	299,5
ВРБАС	232	5,4	13	0,3	56,0
ЖАБАЉ	151	5,8	17	0,6	112,6
СРБОБРАН	85	5,2	-	-	-
СРЕМСКИ КАРЛОВЦИ	46	5,2	8	0,9	173,9
ТЕМЕРИН	126	4,5	32	1,1	254,0
ТИТЕЛ	74	4,6	2	0,1	27,0
ГРАД НОВИ САД	2.112	6,3	446	1,3	211,2
ЈУЖНОБАЧКИ ОКРУГ	3.500	5,7	698	1,1	199,4
ВОЈВОДИНА	9.739	5,0	2.459	1,3	252,5

Извор: Републички завод за статистику Србије. Саопштење СН50, Статистика становништва, Закључени и разведени бракови у Републици Србији, 2011.

ЗАКЉУЧЦИ

- ❖ Према свим демографским критеријумима становништво Јужнобачког округа спада у демографски старо становништво. Висока стопа морталитета од 12,8‰ и ниска стопа наталитета (10,8‰) доводе до веома неповољног природног прираштаја (-2,0‰).
- ❖ Стопа смртности одојчади као једног од најзначајнијих индикатора здравственог стања становништва је имала ниску вредност (4,4‰) и указује на добру здравствену заштиту мајке и детета.
- ❖ У 2011. години у Јужнобачком округу није умрла ниједна жена услед компликација трудноће, порођаја и бабиња, што говори у прилог добре здравствене заштите жена.
- ❖ Водећи узроци смртности становништва Јужнобачког округа су хроничне незаразне болести (кардиоваскуларне болести, малигне болести и болести система за дисање) чинећи преко 80% укупног морталитета.

ПРЕПОРУКЕ

- Низак наталитет у Јужнобачком округу захтева јасно дефинисање и спровођење пронаталитетних мера и активности у циљу повећања рађања.

2. МОРБИДИТЕТ (ОБОЛЕВАЊЕ)

2.1. ВАНБОЛНИЧКИ МОРБИДИТЕТ

2.1.1. СЛУЖБА ОПШТЕ МЕДИЦИНЕ

Током 2012. године у служби опште медицине у Јужнобачком округу укупно регистрован морбидитет износио је 702.597 обољења.

Водећа група болести била је **болести система крвотока** са учешћем од 17,5% у укупном морбидитету. Водећа дијагноза из ове групе болести, уједно и најчешћа у овој служби, је *есенцијална артеријска хипертензија* са учешћем од 10,7% (табеле бр. 24,25).

На другом месту на листи водећих група болести се налазе **болести система за дисање**, чије је учешће у укупном морбидитету службе 14,4%. И поред високе учесталости регистрованих дијагноза из ове групе, ове болести немају већи социјално–медицински значај јер се најчешће ради о акутним респираторним обољењима са кратким током и могућношћу ефикасног лечења. Најчешћа дијагноза из ове групе болести је *акутно запаљење ждрела и крајника* и налази се на трећем месту водећих дијагноза (5,6%) у овој служби (табеле бр. 24,25).

На трећем месту је група **болести мишићно-коштаног система и везивног ткива** које су чест узрок радне неспособности и апсентизма (одсуствовања са посла). Свака десета дијагноза регистрована у служби опште медицине припада овој групи. Најчешћа дијагноза из ове групе, уједно друга на листи водећих дијагноза је *друга обољења леђа* (5,6%) (табеле бр. 24,25).

Следећа на листи је група **фактори који утичу на здравствено стање и контакт са здравственом службом** (8,5%). Дијагнозе из ове групе суштински не представљају део морбидитета, али су често разлог посете лекарима ради нпр. систематских прегледа, издавања уверења, контроле клицоноштва, имунизације итд. Водећа у овој групи, а четврта на листи водећих дијагноза је *лица која траже здравствене услуге ради прегледа и испитивања* (5,1%) (табеле бр. 24,25).

На петом месту се налазе **душевни поремећаји и поремећаји понашања** (6,4%), са водећом дијагнозом *неуротски, стресогени и соматоформни поремећаји* (3,7%) табеле бр. 24,25).

Табела бр. 24 Водеће групе болести регистроване у служби опште медицине у 2012. години у Јужнобачком округу

РБ	Група болести	Број	%
1.	Болести система крвотока	123108	17,5
2.	Болести система за дисање	97566	14,4
3.	Болести мишићно-коштаног система и везивног ткива	66861	9,5
4.	Фактори који утичу на здравствено стање и контакт са здр. службом	59379	8,5
5.	Душевни поремећаји и поремећаји понашања	45113	6,4
6.	Остало	310570	44,2
Укупно		702597	100,0

Табела бр. 25 Водеће дијагнозе у служби опште медицине у 2012. години у Јужнобачком округу

РБ	Дијагноза	Број	%
1	Есенцијална артеријска хипертензија	75474	10,7
2	Друга обољења леђа	39505	5,6
3	Акутно запаљење ждрела и крајника	39151	5,6
4	Лица која траже здравствене услуге ради прегледа и испитивања	36116	5,1
5	Други симптоми, знаци и ненормални клинички и лабораторијски налази	29935	4,3
6	Неуротски, стресогени и соматоформни поремећаји	25645	3,7
7	Друге специфичне, неспецифичне и вишеструке повреде	22454	3,2
8	Друге болести коже и поткожног ткива	19735	2,8
9	Инфекције горњих респираторних путева	19564	2,8
10	Циститис	17082	2,4
11	Остало	377936	53,8
Укупно		702597	100,0

2.1.2. СЛУЖБА МЕДИЦИНЕ РАДА

Примарну здравствену заштиту радно активном становништву обезбеђује служба медицине рада. Укупно регистрован морбидитет у овој служби у 2012. години у Јужнобачком округу износио је 88.605 дијагноза, што је за 12% мање него у претходној години.

Болести система за дисање са учешћем 18,2% у укупном морбидитету ове службе се налазе на првом месту (табела бр. 26). Најчешћа дијагноза у овој групи, уједно прва на листи водећих дијагноза је *акутно запаљење ждрела и крајника* (7,7%). *Инфекције горњих респираторних путева* са 5,8% заузимају четврто место међу водећим дијагнозама ове службе (табела бр. 27).

На другом месту се налази група **болести система крвотока**, свака девета дијагноза забележена у овој служби у 2012. години припада овој групи (11,7%). У укупном морбидитету ове службе *есенцијална артеријска хипертензија* (7,2%) је друга на листи водећих дијагноза (табела бр. 26, 27).

Група **болести мишићно-коштаног система и везивног ткива** налазе се на трећем месту са 11,5%. Као и сама група, водећа дијагноза из ове групе *друга обољења леђа* се такође налази на трећем месту у укупном морбидитету службе медицине рада са учешћем од 7,1% (табеле бр. 26,27). Ове болести су значајан узрок одсуствовања са посла и захтева за стварањем оптималних здравствено-безбедносних услова за рад у радној и животној средини.

Група **болести система за варење** са 7,0% налази се на четвртном месту у укупном морбидитету службе медицине рада Јужнобачког округа у 2012. години (табела бр. 26).

Болести мокраћно-полног система заузимају пето место на листи водећих група болести у овој служби, са учешћем од 6,7% у укупном морбидитету (табела бр. 26).

Табела бр. 26 Водеће групе болести регистроване у служби медицине рада у 2012. години у Јужнобачком округу

РБ	Група болести	Број	%
1.	Болести система за дисање	16110	18,2
2.	Болести система крвотока	10411	11,7
3.	Болести мишићно-коштаног система и везивног ткива	10178	11,5
4.	Болести система за варење	6227	7,0
5.	Болести мокраћно-полног система	5971	6,7
6.	Остало	39708	44,9
Укупно		88605	100,0

Табела бр. 27 Водеће дијагнозе у служби медицине рада у 2012. години у Јужнобачком округу

РБ	Дијагноза	Број	%
1	Акутно запаљење ждрела и крајника	6849	7,7
2	Есенцијална артеријска хипертензија	6403	7,2
3	Друга обољења леђа	6257	7,1
4	Инфекције горњих респираторних путева	5165	5,8
5	Друге специфичне, неспецифичне и вишеструке повреде	3351	3,8
6	Друге вирусне болести	3019	3,4
7	Неуротски, стресогени и соматоформни поремећаји	2987	3,4
8	Друге болести коже и поткожног ткива	2809	3,2
9	Лица која траже здравствене услуге ради прегледа и испитивања	2428	2,7
10	Други симптоми, знаци и ненормални клинички и лабораторијски налази	2376	2,7
11	Остало	46961	53,0
Укупно		88605	100,0

2.1.3. СЛУЖБА ЗА ЗДРАВСТВЕНУ ЗАШТИТУ ДЕЦЕ

У служби за здравствену заштиту предшколске деце у Јужнобачком округу у 2012. години укупно регистровани морбидитет је 187.355 обољења.

Скоро свака друга регистрована дијагноза (48,7%) је из групе **болести система за дисање** (табела бр. 28). У овој групи болести доминира дијагноза *акутно запаљење ждрела и крајника*, која је уједно и најчешћа дијагноза са учешћем од 22,2% у укупном морбидитету ове службе. На другом месту у оквиру групе, а и на листи водећих дијагноза укупног морбидитета ове службе су *инфекције горњих респираторних путева* (16,4%) (табела бр. 29).

Група **заразне и паразитарне болести** која се налази на другом месту, са учешћем од 14,2% у укупном морбидитету ове службе (табела бр. 28), има посебан социјално-медицински значај због масовности и контагиозности у дечијим колективима. Водећа дијагноза у овој групи болести, а трећа регистрована дијагноза у морбидитету ове службе је *друге вирусне болести* која чини 10,2% од укупно регистрованих дијагноза (табела бр. 29).

Фактори који утичу на здравствено стање и контакт са здравственом службом (8,0%) налазе се на трећем месту по учесталости међу водећим групама болести у служби за здравствену заштиту предшколске деце (табела бр. 28). Најчешћа дијагноза у оквиру ове групе, а четврта на листи водећих дијагноза, је *лица која траже здравствене услуге ради прегледа и испитивања* (5,6%) (табела бр. 29).

На четвртом месту се налазе **болести ува и мастоидног наставка** које учествују са 6,8% у укупном морбидитету, и водећом дијагнозом *болести средњег ува и болести мастоидног наставка* (4,7%) (табеле бр. 28, 29).

На петом месту у структури укупног морбидитета ове службе су **болести коже и поткожног ткива** са 5,4% и водећом дијагнозом *друге болести коже и поткожног ткива* (3,7%) (табеле бр. 28, 29).

Табела бр. 28 Водеће групе болести регистроване у служби здравствене заштите деце у 2012. години у Јужнобачком округу

РБ	Група болести	Број	%
1.	Болести система за дисање	91357	48,7
2.	Заразне и паразитарне болести	26628	14,2
3.	Фактори који утичу на здравствено стање и контакт са здр. службом	14993	8,0
4.	Болести ува и мастоидног наставка	12726	6,8
5.	Болести коже и поткожног ткива	10077	5,4
6.	Остало	31574	16,9
Укупно		187355	100,0

Табела бр. 29 Водеће дијагнозе у служби здравствене заштите деце у 2012. години у Јужнобачком округу

РБ	Дијагноза	Број	%
1	Акутно запаљење ждрела и крајника	41748	22,2
2	Инфекције горњих респираторних путева	30740	16,4
3	Друге вирусне болести	19054	10,2
4	Лица која траже здравствене услуге ради прегледа и испитивања	10455	5,6
5	Акутно запаљење бронха и бронхиола	8909	4,8
6	Болести средњег ува и болести мастоидног наставка	8713	4,7
7	Друге болести коже и поткожног ткива	6987	3,7
8	Други симптоми, знаци и ненормални клинички и лабораторијски налази	5548	3,0
9	Друге специфичне, неспецифичне и вишеструке повреде	4253	2,3
10	Друге болести ува и болести мастоидног наставка	3973	2,1
11	Остало	46975	25,0
Укупно		187355	100,0

2.1.4. СЛУЖБА ЗА ЗДРАВСТВЕНУ ЗАШТИТУ ШКОЛСКЕ ДЕЦЕ

Током 2012. године у служби за здравствену заштиту деце школског узраста укупно регистрован морбидитет у Јужнобачком округу био је 158.056 обољења, што је за 18% мање у односу на претходну годину.

Највећи удео у регистрованом морбидитету има група **болести система за дисање** (42,2), у оквиру којих доминира дијагноза *акутно запаљење ждрела и крајника*, која чини петину (20,3%) свих дијагноза регистрованих у овој служби. Друга на листи, и у оквиру групе и у укупном морбидитету, је дијагноза *инфекције горњих респираторних путева* са 13,6% (табеле бр. 30, 31).

Заразне и паразитарне болести се налазе на другом месту са учешћем од 13,5% у укупно регистрованом морбидитету ове службе (табела бр. 30). Водећа дијагноза у оквиру групе, а трећа на листи у укупном морбидитету, је *друге вирусне болести* (11,2%) (табела бр. 31).

Фактори који утичу на здравствено стање и контакт са здравственом службом са учешћем од 8,1%, налазе се на трећем месту (табела бр. 30). Најчешћа дијагноза у оквиру групе је *лица која траже здравствене услуге ради прегледа и испитивања* (6,8%), која се у укупном морбидитету ове службе налази на четвртном месту (табела бр. 31).

На четвртном месту у морбидитету са учешћем од 6,6% је група **симптоми, знаци и патолошки клинички и лабораторијски налази**. Водећа дијагноза, *други симптоми, знаци и ненормални клинички и лабораторијски налази* се налази на шестом месту у укупној структури дијагноза ове службе са уделом од 4,2% (табеле бр. 30,31). Висок ранг ове групе дијагноза у регистрованом морбидитету указује на неопходност побољшања дијагностике, квалитета рада, као и евидентирања у овој служби.

Група која има изразит социјално-медицински значај зато што може довести до трајног оштећења организма и инвалидитета су **повреде, тровања и последице деловања спољних фактора**. Ова група учествује са 6,2% у укупном морбидитету ове службе и налази се на петом месту. Водећа дијагноза у оквиру групе, а пета на листи водећих дијагноза регистрованих у овој служби је *друге специфичне, неспецифичне и вишеструке повреде* (4,5%) (табела бр. 31).

Табела бр. 30 Водеће групе болести регистроване у служби здравствене заштите школске деце у 2012. години у Јужнобачком округу

РБ	Група болести	Број	%
1.	Болести система за дисање	66871	42,2
2.	Заразне и паразитарне болести	21331	13,5
3.	Фактори који утичу на здравствено стање и контакт са здр. службом	12731	8,1
4.	Симптоми, знаци и патолошки клинички и лабораторијски налази	10418	6,6
5.	Повреде, тровања и последице деловања спољних фактора	9753	6,2
6.	Остало	36952	23,4
Укупно		158056	100,0

Табела бр. 31 Водеће дијагнозе у служби здравствене заштите школске деце у 2012. години у Јужнобачком округу

РБ	Дијагноза	Број	%
1	Акутно запаљење ждрела и крајника	32082	20,3
2	Инфекције горњих респираторних путева	21469	13,6
3	Друге вирусне болести	17732	11,2
4	Лица која траже здрав. услуге ради прегледа и испитивања	10725	6,8
5	Друге специфичне и неспецифичне и вишеструке повреде	7180	4,5
6	Други симптоми, знаци и ненормални клинички и лабораторијски налази	6706	4,2
7	Друге болести коже и поткожног ткива	5211	3,3
8	Акутно запаљење бронха и бронхиола	4358	2,8
9	Друге болести црева и потрбушнице	3790	2,4
10	Болести средњег ува и болести мастоидног наставка	3757	2,4
11	Остало	45046	28,5
Укупно		158056	100,0

2.1.5. СЛУЖБА ЗА ЗДРАВСТВЕНУ ЗАШТИТУ ЖЕНА

Укупно регистрован морбидитет у служби за здравствену заштиту жена Јужнобачког округа је 62.335 обољења.

Фактори који утичу на здравствено стање и контакт са здравственом службом налазе се на првом месту и чине скоро половину укупно регистрованих дијагноза у морбидитету ове службе (45,1%). Најчешћа дијагноза у оквиру групе, а истовремено и најзаступљенија дијагноза у укупном морбидитету је *лица која траже здравствене услуге ради прегледа и испитивања* (25,3%) (табеле бр.32,33).

Болести мокраћно-полног система се налазе на другом месту са учешћем од 41,7% у укупном морбидитету. Најчешће дијагнозе у овој групи болести, а уједно и друга, односно четврта на листи водећих дијагноза у укупно регистрованом морбидитету службе су *друга запаљења женских карличних органа* (12,1%) и *поремећаји менструације* (7,0%) (табеле бр. 32,33).

Трудноћа, рађање и бабиње са 6,2% налази се на трећем месту. Водећа дијагноза у овој групи а уједно и међу првих 10 у укупном морбидитету службе су *друге компликације трудноће и порођаја* (3,7%) (табеле бр. 32,33).

На четвртном месту са уделом од 2,8% се налазе **тумори**, а затим следе **заразне и паразитарне болести** (2,2%) (табела бр. 32).

Табела бр. 32 Водеће групе болести регистроване у служби здравствене заштите жена у 2012. години у Јужнобачком округу

РБ	Група болести	Број	%
1.	Фактори који утичу на здравствено стање и контакт са здр. службом	28143	45,1
2.	Болести мокраћно-полног система	25966	41,7
3.	Трудноћа, рађање и бабиње	3864	6,2
4.	Тумори	1728	2,8
5.	Заразне и паразитарне болести	1378	2,2
6.	Остало	1256	2,0
Укупно		62335	100,0

Табела бр. 33 Водеће дијагнозе у служби здравствене заштите жена у 2012. години у Јужнобачком округу

РБ	Дијагноза	Број	%
1	Лица која траже здравствене услуге ради прегледа и испитивања	15723	25,3
2	Друга запаљења женских карличних органа	7478	12,1
3	Препорођајни прегледи и друге контроле трудноће	4933	7,9
4	Поремећаји менструације	4388	7,0
5	Контрацепција	4202	6,7
6	Друга обољења полно-мокраћног пута	3303	5,3
7	Болести менопаузе -климактеријума	2917	4,7
8	Запаљење грлића материце	2767	4,4
9	Друге компликације трудноће и порођаја	2323	3,7
10	Нега и преглед после порођаја	1890	3,0
11	Остало	12411	19,9
Укупно		62335	100,0

2.2. БОЛНИЧКИ МОРБИДИТЕТ

У болничком морбидитету који се региструје у Клиничком центру Војводине, на Институту за здравствену заштиту деце и омладине Војводине, на Институтима у Сремској Каменици, у Општој болници Врбас и Специјалној болници за реуматске болести Нови Сад, према подацима за 2012. годину најзаступљеније групе обољења су: тумори (24,8%), следе болести система крвотока (13,6%), болести система за варење (8,0%), болести система за дисање (7,2%) и болести мокраћно-полног система (7,2%) (табела бр. 34).

Табела бр. 34 Болнички морбидитет и морталитет у Јужнобачком округу у 2012. години

Р.бр. групе болести	Назив групе болести	Случајева	%	Број дана	Умрло	Просечна дужина лечења	Леталитет (број умрлих на 100 лечених)
I	Заразне и паразитарне болести	2125	2,48	23382	64	11,0	3,01
II	Тумори	21290	24,81	151938	529	7,1	2,48
III	Болести крви, крвотворних органа и поремећаји имунитета	2019	2,35	8541	17	4,2	0,84
IV	Болести жлезда са унутрашњим лечењем, исхране и метаболизма	3732	4,35	18910	74	5,1	1,98
V	Душевни поремећаји и поремећаји понашања	2587	3,01	58803	6	22,7	0,23
VI	Болести нервног система	2362	2,75	21191	28	9,0	1,19
VII	Болести ока и припојака ока	1532	1,79	4438	0	2,9	0,00
VIII	Болести ува и мастоидног наставка	773	0,90	4323	0	5,6	0,00
IX	Болести система крвотока	11656	13,58	106924	1032	9,2	8,85
X	Болести система за дисање	6197	7,22	59867	271	9,7	4,37
XI	Болести система за варење	6826	7,95	45401	207	6,7	3,03
XII	Болести коже и поткожног ткива	1182	1,38	7907	2	6,7	0,17
XIII	Болести мишићно-коштаног система и везивног ткива	4433	5,17	47983	11	10,8	0,25
XIV	Болести мокраћно-полног система	6214	7,24	31791	88	5,1	1,42
XV	Трудноћа, рађање и бабиње	1664	1,94	3946	1	2,4	0,06
XVI	Стања у порођајном периоду	654	0,76	11759	42	18,0	6,42
XVII	Урођене наказности, деформације и хромозомске ненормалности	1126	1,31	6377	5	5,7	0,44
XVIII	Симптоми, знаци и патолошки клинички и лабораторијски налази	1700	1,98	9949	40	5,9	2,35
XIX	Повреде, тровања и последице деловања спољних фактора	3682	4,29	26697	86	7,3	2,34
XXI	Фактори који утичу на здравствено стање и контакт са здравственом службом	4057	4,73	19985	3	4,9	0,07
УКУПНО		85811	100,00	670112	2506	7,8	2,92

У болничким установама у току 2012. године укупно је лечено 85.811 особа, које су оствариле 670.112 дана лечења. Просечна дужина лечења у свим болничким установама у Округу је била 7,8 дана. Просечна дужина лечења је била највећа код пацијената који су лечени од душевних поремећаја и поремећаја понашања (22,7 дана), затим код стања насталих у порођајном периоду (18,0 дана) и код заразних и паразитарних болести (11,0 дана), док је најкраћа просечна дужина лечења била код трудноће, рађања и бабиња (2,4 дана).

Водећи узроци смрти хоспитализованих болесника у 2012. години су болести система крвотока, које учествују са 41,2% у укупном броју умрлих. Леталитет је такође највећи код болести крвотока и износи 8,9%. На другом месту се налазе тумори (21,1% од укупно умрлих) са леталитетом од 2,5%, док су на трећем месту болести система за дисање (10,8%) са леталитетом од 4,4%.

У укупном болничком морбидитету посматраном према дијагнозама болести, у 2012. години доминира злоћудни тумор душника и плућа, на другом месту је злоћудни тумор дојке, док се на трећем месту налази акутни инфаркт срца (табела бр. 35).

Табела бр. 35 Десет водећих дијагноза према броју случајева у Јужнобачком округу у 2012. години - укупно

Шифра и назив болести	Број случајева	Број дана	Стопа морбидитета	Просечна дужина лечења
1. С34-Злоћудни тумор душника и плућа	2737	32088	449,63	11,7
2. С50-Злоћудни тумор дојке	2315	21488	380,30	9,3
3. I21-Акутан инфаркт срца	1531	11602	251,51	7,6
4. I25-Хронична исхемијска болест срца	1442	16424	236,89	11,4
5. С18-Злоћудни тумор дебелог црева	1297	7835	213,07	6,0
6. J35-Хронична запаљења крајника	1258	3394	206,66	2,7
7. J18-Запаљење плућа, микроорганизам неозначен	1168	16800	191,88	14,4
8. С83- Дифузни не- Hodgkin-ов лимфом, злоћудни тумор лимфног ткива	1090	2601	179,06	2,4
9. Е10-Шећерна болест, инсулинозависан облик	1075	6801	176,60	6,3
10. I20-Стезање у грудима, ангина пекторис	1066	6321	175,12	5,9

Водећи дијагностички ентитет у болничком морбидитету мушкараца, у 2012. години као и у претходној години, је злоћудни тумор душника и плућа. На другом месту се налази хронична исхемијска болест срца, а на трећем месту акутни инфаркт срца (табела бр. 36).

У болничком морбидитету жена, водећа дијагноза у 2012. години, је као и претходне године злоћудни тумор дојке, на другом месту је унапређење репродукције, док је на трећем месту контрола нормалне трудноће (табела бр. 37).

Табела бр. 36 Десет водећих дијагноза према броју случајева у Јужнобачком округу у 2012. години - мушкарци

	Број случајева	Број дана	Стопа морбидитета	Просечна дужина лечења
1. C34-Злоћудни тумор душника и плућа	1994	23383	681,10	11,7
2. I25-Хронична исхемијска болест срца	1027	11602	350,80	11,3
3. I21-Акутан инфаркт срца	971	7204	331,67	7,4
4. K40-Препонска кила	786	2883	268,48	3,7
5. C18-Злоћудни тумор дебелог црева	759	4375	259,26	5,8
6. I20-Стезање у грудима,ангина пекторис чен	724	4050	247,30	5,6
7. J18 - Запаљење плућа,микроорганизам неозна	695	9655	237,40	13,9
8. C83- Дифузни не- Hodgkin-ов лимфом,злоћудни тумор лимфног ткива	649	1420	221,68	2,2
9. J35-Хронична запаљења крајника	636	1700	217,24	2,7
10. I63-Инфаркт мозга	584	7998	199,48	13,7

Табела бр. 37 Десет водећих дијагноза према броју случајева у Јужнобачком округу у 2012. години - жене

Шифра и назив болести	Број случајева	Број дана	Стопа морбидитета	Просечна дужина лечења
1. C50-Злоћудни тумор дојке	2297	21356	726,98	9,3
2. Z31-Унапређење репродукције	815	2786	257,94	3,4
3. Z34-Контрола нормалне трудноће	792	1920	250,66	2,4
4. C34-Злоћудни тумор душника и плућа	743	8705	235,15	11,7
5. J35-Хронична запаљења крајника	622	1694	196,86	2,7
6. N97-Неплодност жене	575	404	181,98	0,7
7. E10-Шећерна болест,инсулинозависан облик	573	3571	181,35	6,2
8. K81-Запаљење жучне кесе	573	2282	181,35	4,0
9. I21-Акутан инфаркт срца	560	4398	177,23	7,9
10. C56-Злоћудни тумор јајника	548	2581	173,44	4,7

3. ОРГАНИЗАЦИЈА ЗДРАВСТВЕНЕ СЛУЖБЕ

Према Уредби о плану мреже здравствених установа („Службени гласник Републике Србије“ бр. 42/06, 119/07, 84/08, 71/09, 85/09 и 24/10) на територији Јужнобачког округа има 27 самосталних здравствених установа.

Мрежу примарне здравствене заштите чине 11 домова здравља, 2 апотеке и 3 завода (Завод за здравствену заштиту студената Нови Сад, Завод за здравствену заштиту радника Нови Сад и Завод за хитну медицинску помоћ Нови Сад).

Здравствену заштиту на секундарном нивоу обезбеђује Општа болница Врбас и Специјална болница за реуматске болести Нови Сад. Уредбом о изменама и допунама Уредбе о Плану мреже здравствених установа (Сл. Гласник РС, број 6/12) од јануара 2012. године, у Плану мреже здравствених установа је укључен и Војномедицински центар Нови Сад са 60 постеља. Подаци о раду и коришћењу ове установе нису укључени у анализу с обзиром да ова установа до сада није имала обавезу достављања истих.

Установе које обављају здравствену делатност на терцијарном нивоу у Округу су Клинички центар Војводине, Институт за здравствену заштиту деце и омладине Војводине, Клиника за стоматологију Војводине и институти у Сремској Каменици: Институт за онкологију Војводине, Институт за плућне болести Војводине, Институт за кардиоваскуларне болести Војводине.

Здравствене установе које обављају делатност на више нивоа у Јужнобачком округу су: Институт за јавно здравље Војводине, Завод за антирабичну заштиту „Луј Пастер“ Нови Сад и Завод за трансфузију крви Војводине.

Здравствену заштиту становништва Јужнобачког округа у 2012. години обезбеђивало је укупно 10.243 радника. Од укупног броја запослених 73,3% (7.510) су здравствени радници. Сваки трећи здравствени радник има високу стручну спрему. У Јужнобачком округу у 2012. години било је запослено 1.956 лекара, од тога 72,0% су лекари специјалисти. У здравственим установама у Округу је било запослено укупно 200 доктора стоматологије и 167 фармацеута (табела бр. 38).

Табела бр. 38 Кадрови у здравственим установама Јужнобачког округа на дан 31.12.2012. године

Установа	Укупан број радника	Здрав-ствени радници укупно	Здравствени радници										Неме-дицин-ски
			Висока стручна спрема							Виша СС	Сред. СС	Нижа СС	
			Висока СС укупно	Лекари			Зубни лекари	Фарма-цеути	Оста-ли				
				Општа мед.	На спец.	Специ-јалисти							
КЛ. ЗА АБДОМИНАЛНУ И ТРАНСПЛАНТАЦ. ХИРУРГИЈУ	70	65	19	2	3	14	0	0	0	6	40	0	5
КЛ. ВАСКУЛАРНУ И ТРАНСПЛАНТАЦ. ХИРУРГИЈУ	38	37	11	1	3	7	0	0	0	3	23	0	1
КЛ. ЗА ОРТОПЕДСКУ ХИРУРГИЈУ И ТРАУМАТОЛОГИЈУ	72	71	20	0	2	18	0	0	0	11	40	0	1
КЛ. ЗА УРОЛОГИЈУ	49	49	16	1	1	14	0	0	0	5	28	0	0
КЛ. ЗА ПЛАСТИЧНУ И РЕКОНСТРУКТИВНУ ХИРУРГИЈУ	29	27	9	1	1	7	0	0	0	3	15	0	2
КЛИНИКА ЗА НЕУРОХИРУРГИЈУ	37	36	8	1	1	6	0	0	0	1	27	0	1
КЛИНИКА ЗА МАКСИЛОФАЦИЈАЛНУ И ОРАЛНУ ХИРУРГИЈУ	22	22	8	0	2	6	0	0	0	2	12	0	0
КЛИНИКА ЗА АНЕСТЕЗИЈУ И ИНТЕНЗИВНУ ТЕРАПИЈУ	93	90	33	5	10	18	0	0	0	15	42	0	3
КЛИНИКА ЗА НЕФРОЛОГИЈУ И КЛИНИЧКУ ИМУНОЛОГИЈУ	74	74	17	0	2	15	0	0	0	5	52	0	0
КЛИНИКА ЗА ЕНДОКРИНОЛОГИЈУ, ДИЈАБЕТЕС И БОЛЕСТИ МЕТАБОЛИЗМА	41	41	14	1	3	10	0	0	0	5	22	0	0
КЛИНИКА ЗА ГАСТРОЕНТЕРОЛОГИЈУ И ХЕПАТОЛОГИЈУ	45	45	14	1	2	11	0	0	0	5	26	0	0
КЛИНИКА ЗА ХЕМАТОЛОГИЈУ	54	54	13	1	1	11	0	0	0	3	38	0	0
КЛИНИКА ЗА НЕУРОЛОГИЈУ	120	102	35	0	3	28	0	0	4	7	60	0	18
КЛИНИКА ЗА ПСИХИЈАТРИЈУ	154	121	50	2	8	27	0	0	13	16	55	0	33
КЛИНИКА ЗА ИНФЕКТИВНЕ БОЛЕСТИ	109	84	23	3	1	19	0	0	0	10	51	0	25
КЛ. ЗА КОЖНО-ВЕНЕРИЧНЕ БОЛЕСТИ	49	40	20	1	1	18	0	0	0	4	16	0	9
ИНСТ.ЗА БОЛ. УХА, ГРЛА И НОСА	83	72	27	1	1	21	0	0	4	9	36	0	11
КЛИНИКА ЗА ОЧНЕ БОЛЕСТИ	79	66	23	0	2	20	0	0	1	6	37	0	13

КЛИН. ЗА ГИНЕКОЛОГ. И АКУШЕР.	387	336	86	1	9	68	0	0	8	18	232	0	51
КЛИН. ЗА МЕДИЦ. РЕХАБИЛИТАЦИЈУ	97	79	17	1	4	10	0	0	2	28	34	0	18
ЦЕНТАР ЗА ЛАБОРАТОРИЈСКУ МЕДИЦИНУ	119	100	34	2	7	14	0	0	11	10	56	0	19
ЦЕНТАР ЗА РАДИОЛОГИЈУ	82	66	32	0	15	17	0	0	0	34	0	0	16
ЦЕНТАР ЗА СУДСКУ МЕДИЦИНУ, ТОКСИКОЛОГИЈУ И МОЛЕКУЛ. ГЕН.	29	25	17	0	1	11	0	0	5	2	6	0	4
ЦЕНТАР ЗА ПАТОЛОГИЈУ И ХИСТОЛОГИЈУ	32	26	11	0	3	8	0	0	0	1	14	0	6
УРГЕНТНИ ЦЕНТАР	351	323	59	5	23	28	0	1	2	34	230	0	28
СЛУЖБА ОПЕРАЦИОНИХ САЛА	53	37	1	0	0	1	0	0	0	10	26	0	16
ПОЛИКЛИНИКА	33	5	2	0	0	2	0	0	0	2	1	0	28
СЛУЖБА ЗА ПРАВНЕ И ОПШТЕ ПОСЛОВЕ	59	1	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	58
СЛУЖБА ЗА ЕКОНОМСКО-ФИНАНСИЈСКЕ ПОСЛОВЕ	45	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	45
СЛУЖБА ЗА ТЕХНИЧКО-УСЛУЖНЕ ДЕЛАТНОСТИ	220	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	220
УПРАВА КЛИНИЧКОГ ЦЕНТРА	50	11	8	1	0	6	0	1	0	3	0	0	39
ОДЕЉЕЊЕ ЗА ЗАЈЕДНИЧКЕ ПОСЛОВЕ И ИНФОРМАТИКУ	95	5	0	0	0	0	0	0	0	2	3	0	90
ОДЕЉЕЊЕ ЗА ЗАЈЕДНИЧКЕ ПОСЛОВЕ –ИНТЕРНО	59	4	1	0	0	0	0	0	1	0	3	0	55
ЦЕНТАР ЗА МЕДИЦИНСКО СНАБДЕВАЊЕ – БОЛНИЧКА АПОТЕКА	15	11	3	0	0	0	0	3	0	1	7	0	4
1. Клинички центар Војводине укупно	2944	2125	631	31	109	435	0	5	51	261	1233	0	819
2. ДОМ ЗДРАВЉА НОВИ САД	1442	1224	484	73	17	268	92	2	32	137	603	0	218
3. АПОТЕКА НОВИ САД	239	188	104	0	0	0	2	100	2	0	84	0	51
4. ЗАВОД ЗА ЗДРАВ. ЗАШТ. РАДНИКА НОВИ САД	45	35	24	0	3	13	0	0	8	1	10	0	10
5. ЗАВОД ЗА ЗДР. ЗАШТ. СТУДЕНАТА НОВИ САД	69	57	26	2	2	17	3	0	2	7	24	0	12

6. СПЕЦИЈАЛНА БОЛНИЦА ЗА РЕУМАТСКЕ БОЛЕСТИ НОВИ САД	96	75	14	1	0	13	0	0	0	25	34	2	21
7. ИНСТИТУТ ЗА ЈАВНО ЗДРАВЉЕ ВОЈВОДИНЕ	249	169	67	4	4	40	0	1	18	17	81	4	80
8. ЗАВОД ЗА АНТИРАБИЧНУ ЗАШТИТУ "ЛУЈ ПАСТЕР" НОВИ САД	19	14	9	0	0	4	0	0	5	0	2	3	5
9. КЛИНИКА ЗА СТОМАТОЛОГИЈУ ВОЈВОДИНЕ	64	56	30	0	0	0	30	0	0	0	26	0	8
10. ИНСТИТУТ ЗА ОНКОЛОГИЈУ ВОЈВОДИНЕ	614	415	132	9	13	86	0	2	22	46	237	0	199
11. ИНСТИТУТ ЗА ПЛУЋНЕ БОЛЕСТИ ВОЈВОДИНЕ	648	422	105	0	6	92	0	4	3	75	242	0	226
12. ИНСТ. ЗА КАРДИОВАСКУЛАРНЕ БОЛЕСТИ ВОЈВОДИНЕ	637	389	90	3	15	67	0	2	3	174	125	0	248
13. ИНСТ. ЗА ЗАШТ. ДЕЦЕ И ОМЛАДИНЕ ВОЈВОДИНЕ	727	554	161	5	12	111	0	2	31	48	345	0	173
14. ЗАВОД ЗА ТРАНСФУЗИЈУ КРВИ	94	66	23	0	0	22	0	1	0	2	41	0	28
15. ЗАВОД ЗА ХИТНУ МЕДИЦИНСКУ ПОМОЋ НОВИ САД	231	139	59	16	12	31	0	0	0	4	76	0	92
Нови Сад укупно	8118	5928	1959	144	193	1199	127	119	177	797	3163	9	2190
16. ДЗ Врбас	288	184	68	14	2	31	17	2	2	4	112	0	104
17. Општа болница Врбас	505	364	96	7	17	65	1	4	2	18	250	0	141
18. Апотека Врбас	31	24	11	0	0	0	0	11	0	0	13	0	7
ВРБАС УКУПНО	824	572	175	21	19	96	18	17	4	22	375	0	252
19. ДЗ Бач	90	65	22	8	3	6	3	2	0	3	40	0	25
20. ДЗ Бачка Паланка	350	269	95	46	3	27	12	7	0	7	167	0	81
21. ДЗ Бачки Петровац	73	58	21	7	1	8	3	2	0	2	35	0	15
22. ДЗ Беочин	90	71	26	10	0	11	4	1	0	3	42	0	19
23. ДЗ Бечеј	237	186	69	22	5	25	10	6	1	7	110	0	51
24. ДЗ Жабаљ	145	117	45	17	3	13	7	5	0	4	68	0	28
25. ДЗ Србобран	95	73	30	9	3	8	6	3	1	2	41	0	22
26. ДЗ Темерин	135	109	42	15	3	12	7	4	1	4	63	0	26
27. ДЗ Тител	86	62	23	13	3	3	3	1	0	2	37	0	24
ЈУЖНОБАЧКИ ОКРУГ:	10243	7510	2507	312	236	1408	200	167	184	853	4141	9	2733

4. КОРИШЋЕЊЕ ЗДРАВСТВЕНЕ ЗАШТИТЕ

4.1. КОРИШЋЕЊЕ ВАНБОЛНИЧКЕ ЗДРАВСТВЕНЕ ЗАШТИТЕ

Ванболничку здравствену заштиту становници Јужнобачког округа су остваривали у оквиру домова здравља, Завода за здравствену заштиту радника, Завода за здравствену заштиту студената и Завода за хитну медицинску помоћ.

4.1.1. СЛУЖБА ОПШТЕ МЕДИЦИНЕ

Током 2012. године у службама опште медицине у Јужнобачком округу било је запослено 309 лекара. Број запослених здравствених радника са вишом и средњом стручном спремом је 433. Однос лекара/сестра у службама опште медицине у Јужнобачком округу у 2012. години је износио 1:1,4, што је према *Правилнику о ближим условима за обављање здравствене делатности у здравственим установама и другим облицима здравствене службе („Службени гласник Републике Србије” бр.43/06,112/09,50/10 и 79/11)*, у даљем тексту Правилник, у границама кадровске обезбеђености за ниво примарне здравствене заштите.

Број становника којима се у 2012. години пружала здравствена заштита у овој служби је био 486.234, стога је број становника на једног лекара просечно износио 1.574, а кретао се у распону од 850 (Тител) до 2.156 (Србобран). Правилник предвиђа једног лекара на 1.600 становника.

Просечан број посета по становнику је био 4,0 у 2012. години. Од укупног броја посета у 2012. години, једна трећина су биле прве посете.

Просечан број посета код лекара у току дана износио је 31 посета. Највећа оптерећеност лекара се бележи у Темерину (51), док је најмања у Тителу и Беочину (19) (табела бр. 39).

Табела бр. 39 Кадрови и посете у служби опште медицине Јужнобачког округа у 2012. години

Општина	Популација	Лекари	Виша и средња стручна спрема	Укупно свих посета код лекара	Посета ради система- прегледа	Посета ради контрол-них прегледа	Укупно посета код лекара	Првих посета код лекара	Посете код осталих здрав. радника	Просечан број посета на 1 особу	Број становника на 1 лекара	Број сестара на 1 лекара	Посета код лекара у току дана	Однос броја поновних и првих посета	Посете: лекари / остали здрав. радници
Бач	11656	11	14	63941	496	0	63445	21802	21586	5,5	1060	1,3	29	1,9	3,0
Б.Паланка	45106	33	37	256562	2959	0	253603	108077	85280	5,7	1367	1,1	39	1,4	3,0
Б.Петровац	11157	9	13	53871	0	0	53871	16454	19643	4,8	1240	1,4	30	2,3	2,7
Беочин	12317	9	13	34220	697	0	33523	13822	23991	2,8	1369	1,4	19	1,5	1,4
Бечеј	30003	20	33	117004	0	0	117004	28021	60237	3,9	1500	1,7	29	3,2	1,9
Врбас	33714	24	38	184653	0	0	184653	41385	72854	5,5	1405	1,6	38	3,5	2,5
Жабалђ	20133	16	22	90265	672	0	89593	31926	39045	4,5	1258	1,4	28	1,8	2,3
Нови Сад	266791	150	204	871163	14127	0	857036	293020	180349	3,3	1779	1,4	29	2,0	4,8
Србобран	12934	6	14	47394	0	0	47394	16723	24133	3,7	2156	2,3	39	1,8	2,0
Темерин	22489	12	18	123547	1174	596	121777	30323	44633	5,5	1874	1,5	51	3,1	2,8
Тител	12754	15	23	55585	484	0	55101	13107	20209	4,4	850	1,5	19	3,2	2,8
Ср. Карловци	7180	4	4	28083	391	0	27692	6798	6669	3,9	1795	1,0	35	3,1	4,2
ОКРУГ	486234	309	433	1926288	21000	596	1904692	621458	598629	4,0	1574	1,4	31	2,1	3,2

4.1.2. СЛУЖБА МЕДИЦИНЕ РАДА

Служба медицине рада организована је у 7 општина Јужнобачког округа и пружа примарну здравствену заштиту радно активном становништву. Према Саопштењу Републичког завода за статистику у Јужнобачком округу је у 2012. години било 188.258 запослених.

У службама медицине рада Јужнобачког округа у 2012. години број запослених здравствених радника је био 140 (68 лекара и 72 здравствена радника са вишом и средњом стручном спремом. На сваког лекара долази 1 сестра. Од свих лекара запослених у овој служби у Јужнобачком округу, 85,3% ради у Новом Саду.

Током 2012. године број запослених на једног лекара у округу је износио 2769, се кретао од 2239 у Србобрану до 5960 у Врбасу (Правилник прописује критеријум од 3.000 запослених на једног лекара ове службе). Просечан број посета по једном запосленом износио је 1,4 а просечна оптерећеност лекара 19 посета на дан. Највише пацијената су прегледали лекари у Бечеју (36 посета на дан), док се најмањи просечан број дневних посета бележи у Србобрану (1 посета на дан).

Варијације у приказаном броју посета су последица различитог евидентирања услуга лекара ове специјалности јер специјалисте медицине рада поред специфичне здравствене заштите радника пружају и услуге изабраног лекара (табела бр. 40).

Табела бр. 40 Кадрови и посете у служби медицине рада Јужнобачког округа у 2012. години

Општина	Попула- ција	Лекари	Виша и средња стручна спрема	Укупно свих посета код лекара	Посета ради систематских прегледа	Посета ради контролних прегледа	Укупно посета код лекара	Првих посета код лекара	Посете код осталих здрав. радника	Просечан број посета на 1 особу	Број становника на 1 лекара	Број сестара на 1 лекара	Посета код лекара у току дана	Однос броја поновних и првих посета	Посете: лекари / остали здрав. радници
Бач	2246	1	2	4066	24	0	4042	1189	1160	1,8	2246	2,0	20	2,4	3,5
Б.Паланка	12112	3	2	19531	666	132	18733	6465	14128	1,6	4037	0,7	33	2,0	1,4
Б. Петровац	2754	0	0	0	0	0	0	0	0	0,0	0	0	0	0	0
Беочин	2801	1	2	4792	40	0	4752	2322	2826	1,7	2801	2,0	24	1,1	1,7
Бечеј	7459	2	3	14225	2908	670	10647	2378	81	1,9	3730	1,5	36	5,0	175,6
Врбас	11920	2	4	2965	0	41	2924	2924	12887	0,2	5960	2,0	7	0,0	0,2
Жабалъ	3349	0	0	0	0	0	0	0	0	0,0	0	0	0	0	0
Нови Сад	135027	58	58	209818	8543	229	201046	72037	34797	1,6	2328	1,0	18	1,9	6,0
Србобран	2239	1	1	284	138	0	146	93	117	0,1	2239	1,0	1	2,1	2,4
Темерин	5663	0	0	0	0	0	0	0	0	0,0	0	0	0	0	0
Тител	1659	0	0	0	0	0	0	0	0	0,0	0	0	0	0	0
Ср. Карловци	1029	0	0	0	0	0	0	0	0	0,0	0	0	0	0	0
ОКРУГ	188258	68	72	255681	12319	1072	242290	87408	65996	1,4	2769	1,1	19	1,9	3,9

4.1.3. СЛУЖБА ЗА ЗДРАВСТВЕНУ ЗАШТИТУ ДЕЦЕ

Примарну здравствену заштиту деце предшколског узраста обезбеђују домови здравља Јужнобачког округа, с тим што неки домови здравља у Јужнобачком округу имају посебну службу за ову популациону групу, а код неких је заједничка служба за здравствену заштиту деце предшколског узраста, школску децу и омладину.

Посебну службу за ову популациону групу има 6 општина (Бачка Паланка, Беочин, Бечеј, Врбас, Нови Сад и Сремски Карловци), док 6 општина има заједничку службу за предшколску и школску децу. За општине Бач, Врбас, Тител, Сремски Карловци комплетан кадар из заједничке службе је приказан у овој служби, а за општину Темерин у служби за здравствену заштиту деце школског узраста.

У службама за здравствену заштиту предшколске деце на територији Јужнобачког округа 2012. године радило је 57 лекара и 85 медицинских сестара/техничара са средњом и вишом стручном спремом.

Обезбеђеност лекарима ове популационе групе је добра, обзиром да на једног лекара у просеку долази 810 деце предшколског узраста (према Правилнику треба обезбедити једног лекара за 850 деце овог узраста). У домовима здравља који имају посебну службу за здравствену заштиту деце предшколског узраста број деце на једног лекара креће се у распону од 504 (Жабалъ) до 1.088 (Беочин).

Просечан број посета на једно дете у 2012. години износио је 8,0 а кретао се од 3,8 посета по једном детету у Врбасу до 14,1 у Жабљу. Просечан број посета код лекара у току дана износио је 32. Оптерећеност лекара по општинама (у домовима здравља код којих је приказан само кадар који покрива децу предшколског узраста) је различита и креће се од 18 посета у Србобрану до 38 посета у Бачком Петровцу (табела бр. 41).

Табела бр. 41 Кадрови и посете у служби за здравствену заштиту деце Јужнобачког округа у 2012. години

Општина	Број деце 7-18 година	Лекари	Виша и средња стручна спрема	Укупно свих посета код лекара	Посета ради систематских прегледа	Посета ради контролних прегледа	Укупно посета код лекара	Првих посета код лекара	Посете код осталих здрав. радника	Просечан број посета на 1 дете	Број деце на 1 лекара	Број сестара на 1 лекара	Посета код лекара у току дана	Однос броја поновних и првих посета	Посете: лекари / остали здрав. радници
Бач	865	2	2	4884	110	0	4774	3047	2814	5,6	433	1,0	12	0,6	1,7
Б.Паланка	3717	4	15	24135	1682	799	21654	12373	3283	6,5	929	3,8	30	1,0	7,4
Б. Петровац	866	1	1	7632	315	0	7317	3591	751	8,8	866	1,0	38	1,1	10,2
Беочин	1088	1	1	6541	646	36	5859	1885	58	6,0	1088	1,0	33	2,5	112,8
Бечеј	2592	4	4	17162	2965	231	13966	8204	1389	6,6	648	1,0	21	1,1	12,4
Врбас	3225	4	5	12190	1812	149	10229	7385	1189	3,8	806	1,3	15	0,7	10,3
Жабалъ	2016	4	6	28341	2176	371	25794	14045	2508	14,1	504	1,5	35	1,0	11,3
Нови Сад	26986	32	45	231473	28789	9789	192895	110056	27072	8,6	843	1,4	36	1,1	8,6
Србобран	1090	2	3	7302	169	0	7133	3762	527	6,7	545	1,5	18	0,9	13,9
Темерин	2073	0	0	16640	2014	777	13849	8900	1638	8,0	0	0,0	0	0,9	10,2
Тител	1061	2	2	7847	781	24	7042	4054	647	7,4	531	1,0	20	0,9	12,1
Ср. Карловци	585	1	1	3726	394	92	3240	2108	460	6,4	585	1,0	19	0,8	8,1
ОКРУГ	46164	57	85	367873	41853	12268	313752	179410	42336	8,0	810	1,5	32	1,1	8,7

4.1.4. СЛУЖБА ЗА ЗДРАВСТВЕНУ ЗАШТИТУ ШКОЛСКЕ ДЕЦЕ

Службе за здравствену заштиту школске деце и омладине организоване су на територији Јужнобачког округа као самосталне службе у оквиру домова здравља или заједно са службама за здравствену заштиту предшколске деце.

У службама за здравствену заштиту школске деце и омладине током 2012. године било је запослено 54 лекара и 60 медицинских сестара/техничара са средњом и вишом стручном спремом. Однос лекара и осталих здравствених радника је био 1:1,1.

На једног лекара ове службе у 2012. години, долази 1.426 деце школског узраста, што је у складу са Правилником (1 лекар за 1.500 деце школског узраста). Највећа одступања у односу на Правилник у домовима здравља бележе у Бачкој Паланци (2.358 деце на једног лекара) и Жабљу (807 деце на једног лекара).

Просечан број дневних прегледа по лекару за територију Јужнобачког округа у 2012. години износи 28, а кретао се од 16 у Беочину до 55 у Србобрану.

Просечан број посета код лекара по једном детету школског узраста је био 3,9, са распоном од 2,3 у Врбасу до 7,1 у Жабљу (табела бр. 42).

Табела бр. 42 Кадрови и посете у служби за здравствену заштиту школске деце Јужнобачког округа у 2012. години

Општина	Број деце 7-18 година	Лекари	Виша и средња стручна спрема	Укупно свих посета код лекара	Посета ради система-тских прегледа	Посета ради контро-лних прегледа	Укупно посета код лекара	Првих посета код лекара	Посете код осталих здрав. радника	Просечан број посета на 1 дете	Број деце на 1 лекара	Број сестара на 1 лекара	Посета код лекара у току дана	Однос броја поновних и првих посета	Посете: лекари / остали здрав. радници
Бач	1971	0	0	6676	482	0	6194	3954	1110	3,4	0	0	0	0,7	6,0
Б.Паланка	7075	3	3	17578	1683	1092	14803	8583	2772	2,5	2358	1,0	29	1,0	6,3
Б. Петровац	1759	1	1	7722	516	0	7206	3829	2188	4,4	1759	1,0	39	1,0	3,5
Беочин	2184	2	2	6277	920	0	5357	2049	1608	2,9	1092	1,0	16	2,1	3,9
Бечеј	5309	3	6	19025	2217	623	16185	9467	6554	3,6	1770	2,0	32	1,0	2,9
Врбас	5863	0	0	13272	1051	0	12221	8397	2919	2,3	0	0	0	0,6	4,5
Жабаль	4037	5	5	28686	1458	115	27113	14947	6326	7,1	807	1,0	29	0,9	4,5
Нови Сад	39491	32	36	160727	11119	8347	141261	78740	24707	4,1	1234	1,1	25	1,0	6,5
Србобран	2305	1	1	11078	1507	0	9571	4747	2954	4,8	2305	1,0	55	1,3	3,8
Темерин	3715	7	6	14842	1023	755	13064	8785	2685	4,0	531	0,9	11	0,7	5,5
Тител	2255	0	0	8769	410	0	8359	4658	1202	3,9	0	0	0	0,9	7,3
Ср. Карловци	1032	0	0	2576	146	167	2263	1612	360	2,5	0	0	0	0,6	7,2
ОКРУГ	76996	54	60	297228	22532	11099	263597	149768	55385	3,9	1426	1,1	28	1,0	5,4

4.1.5. СЛУЖБА ЗА ЗДРАВСТВЕНУ ЗАШТИТУ ЖЕНА

Службе за здравствену заштиту жена постоје у свим општинама Јужнобачког округа осим у Сремским Карловцима. У овим службама у 2012. години је радило 44 лекара и 60 медицинских сестара/техничара са средњом и вишом стручном спремом.

Просечно, у Јужнобачком округу у 2012. години, један лекар обезбеђује здравствену заштиту за 6.136 жена (Правилник препоручује однос од 6.500 жена на једног лекара). У појединим општинама је број жена на једног лекара знатно већи од критеријума препорученог Правилником (Бачка Паланка 24.740, Врбас 18.676, Жабалъ 10.846 жена на једног лекара).

Просечан број посета у 2012. години за цео Јужнобачки округ, на једну жену износи 0,6, а просечна дневна оптерећеност лекара ових служби је била 19 посета на дан и кретала се од 8 у Тителу до 65 посета у Врбасу (табела бр. 43).

Табела бр. 43 Кадрови и посете у служби за здравствену заштиту жена Јужнобачког округа у 2012. години

Општина	Број жена изнад 14 година	Лекари	Виша и средња стручна спрема	Укупно свих посета код лекара	Посета ради систематских прегледа	Посета ради контролних прегледа	Укупно посета код лекара	Првих посета код лекара	Посете код осталих здрав. радника	Просечан број посета на 1 жену	Број жена на 1 лекара	Број сестара на 1 лекара	Посета код лекара у току дана	Однос броја поновних и првих посета	Посете: лекари / остали здрав. радници
Бач	6275	1	1	1879	0	0	1879	1318	1196	0,3	6275	1,0	9	0,4	1,6
Б.Паланка	24740	1	3	6540	1355	33	5152	2653	1737	0,3	24740	3,0	33	1,5	3,8
Б. Петровац	6026	1	1	4123	0	0	4123	2382	1014	0,7	6026	1,0	21	0,7	4,1
Беоцин	6692	1	1	2376	905	0	1471	460	80	0,4	6692	1,0	12	4,2	29,7
Бечеј	16254	2	2	5519	0	0	5519	2247	2796	0,3	8127	1,0	14	1,5	2,0
Врбас	18676	1	4	12925	1829	0	11096	3757	11124	0,7	18676	4,0	65	2,4	1,2
Жабалъ	10846	1	1	6210	489	27	5694	1020	1525	0,6	10846	1,0	31	5,1	4,1
Нови Сад	150209	31	43	116991	39828	10943	66220	22142	129756	0,8	4845	1,4	19	4,3	0,9
Србобран	7149	2	1	3978	0	0	3978	1230	3480	0,6	3575	0,5	10	2,2	1,1
Темерин	12367	2	2	8205	1098	689	6418	3165	2353	0,7	6184	1,0	21	1,6	3,5
Тител	6865	1	1	1543	115	0	1428	541	1177	0,2	6865	1,0	8	1,9	1,3
Ср. Карловци	3895	0	0	0	0	0	0	0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0,0
ОКРУГ	269994	44	60	170289	45619	11692	112978	40915	156238	0,6	6136	1,4	19	3,2	1,1

4.1.6. СЛУЖБА ЗА ПОЛИВАЛЕНТНУ ПАТРОНАЖУ

У Јужнобачком округу служба за поливалентну патронажу је формирана у 5 Домова здравља, а у осталим домовима здравља Округа организују се патронажне посете у складу са Програмом здравствене заштите жена, деце, школске деце и студената („Службени гласник Републике Србије” бр.49/95), у даљем тексту Програм.

У поливалентној патронажи, као самосталним службама, у 2012. години, запослено је 73 медицинске сестре/техничара (54 са вишом стручном спремом и 19 са средњом стручном спремом), од тога 65,8% је запослено у Дому здравља Нови Сад.

Просечан број посета по једној медицинској сестри/техничару је био 2626 у 2012. години. Разлике по окрузима постоје и крећу се од 899 у Бачу до 2674 посета по једној медицинској сестри у Новом Саду.

Домови здравља који имају поливалентну патронажу остварили су посете свим популационим групама које Програм предвиђа, док остали домови здравља углавном обављају патронажу код одојчади, мале деце и трудница, организовањем посета у оквиру одговарајуће службе за здравствену заштиту деце, односно жена (табела бр. 44).

Табела бр. 44 Кадрови и посете у служби за поливалентну патронажу Јужнобачког округа у 2012. години

Општина	Виша стручна спрема	Средња стручна спрема	Укупно посета	Број посета на 1 сестру	Посете женама укупно	Посете трудницама	Посете одојчади	Посете осталој деци	Посете домаћинствима	Посете школама
Бач	1	2	2697	899	523	13	1336	433	402	3
Б.Паланка	0	0	4893	-	3013	401	1575	305	0	0
Б. Петровац	0	0	1072	-	0	0	1036	36	0	0
Беоцин	1	2	3731	1244	974	134	1186	71	1486	14
Бечеј	1	5	12484	2081	2575	97	5893	3205	811	0
Врбас	4	0	6770	-	1574	229	3645	1050	501	0
Жабаљ	0	5	11139	2228	3450	270	4277	1330	2082	0
Нови Сад	45	3	128375	2674	34855	2951	51907	25304	16297	12
Србобран	0	2	3220	-	434	75	1758	758	263	7
Темерин	0	0	3140	-	907	8	1413	820	0	0
Тител	0	0	1565	-	320	27	909	336	0	0
Ср. Карловци	2	0	3084	-	858	67	759	509	958	0
ОКРУГ	54	19	186442	2626	49483	4272	75694	34157	22800	36

4.1.7. СЛУЖБА ЗА ЗАШТИТУ И ЛЕЧЕЊЕ УСТА И ЗУБА

У службама за заштиту и лечење уста и зуба на примарном нивоу здравствене заштите на територији Јужнобачког округа у 2012. години било је запослено 235 стоматолога. Од укупног броја стоматолога 80 су специјалисти. Број зубних техничара и асистената је 291.

Просечно на једног стоматолога у овој служби у 2012. години на територији Јужнобачког округа је долазило 2.069 становника свих популационих категорија.

Просечан број посета на једног стоматолога у 2012. години је износио 2.150. Највише посета по једном стоматологу је забележено у Бачком Петровцу (4.803), а најмање у Новом Саду (1.622) (табела бр. 45).

Најчешћи разлози за посете стоматологу у 2012. години су били пломбирање зуба (77.566 посета) и посете ради протетских радова (41.934).

Табела бр. 45 Кадрови и посете у служби за заштиту и лечење уста и зуба Јужнобачког округа у 2012. години

Општина	Лекари укупно	Зубни лекари	Зубни лекари на специјализацији	Зубни лекари специјалисти	Зубни техничари и асистенти	ПОСЕТЕ			ИЗВРШЕНИ РАДОВИ					Посета код лекара у току дана
						Укупно свих посета	Систематски прегледи (серијске посете)	Укупне посете	Пломбирани зуби	Хируршке интервенције	Протетски радови	Ортодонција	Лечење меких ткива	
Бач	3	2	0	1	5	10045	483	9562	2378	268	253	31	0	15
Б.Паланка	11	10	0	1	18	49821	19461	30360	6625	880	4557	209	0	21
Б. Петровац	3	3	0	0	7	14410	3401	11009	1898	374	157	0	394	22
Беочин	4	4	0	0	5	9168	203	8965	1851	175	0	0	0	10
Бечеј	10	6	0	4	13	30490	3397	27093	6254	666	2400	302	455	14
Врбас	14	8	0	6	23	39387	669	38718	6569	787	4242	451	2874	13
Жабалъ	7	5	0	2	10	22888	4890	17998	2291	102	1260	162	4	15
Нови Сад	165	64	40	61	184	267770	10619	257151	41595	3594	25905	2955	29605	7
Србобран	6	4	0	2	6	25009	11018	13991	1904	316	2108	141	713	19
Темерин	7	6	0	1	14	21803	2902	18901	3480	245	1032	118	1207	14
Тител	3	2	0	1	4	9401	1389	8012	2160	0	0	0	0	14
Ср. Карловци	2	1	0	1	2	5089	89	5000	561	128	20	0	35	12
ОКРУГ	235	115	40	80	291	505281	58521	446760	77566	7535	41934	4369	35287	10

4.1.8. СЛУЖБА ХИТНЕ МЕДИЦИНСКЕ ПОМОЋИ

У домовима здравља у општинама Бачка Паланка, Бечеј, Врбас и Темерин организована је посебна служба хитне медицинске помоћи, обзиром да је Уредбом о плану мреже („Сл. гласник РС“ 42/06) предвиђено да се служба хитне медицинске помоћи може организовати у општинама са преко 25.000 становника. У граду Новом Саду са општином Сремски Карловци хитну медицинску помоћ становништву пружа Завод за хитну медицинску помоћ Нови Сад. Рад је организован у сменама ангажовањем лекара, медицинских сестара-техничара и возача који чине екипу. У Заводу за ХМП сваки други лекар је специјалиста ургентне медицине. У сваком тренутку на територији коју покрива Завод је ангажовано 8 екипа хитне медицинске помоћи, од тога половина на територији Града а половина на територији приградских насеља.

У домовима здравља Бачка Паланка и Врбас у свакој смени посао обављају по две екипе, док у преостала два дома здравља постоји само једна екипа у смени.

У више од половине дома здравља Јужнобачког округа хитна медицинска помоћ се пружа становништву у оквиру службе опште медицине (Бач, Бачки Петровац, Беочин, Жабалъ, Србобран и Тител). Прехоспитална хитна медицинска помоћ на нивоу општине се обавља у оквиру редовне делатности изабраног лекара и његових сарадника и радом лекара у приправности или дежурне екипе ноћу, недељом или у дане државних празника.

У службама ХМП дома здравља и у Заводу за ХМП Нови Сад ради укупно 102 лекара, од тога 49 лекара специјалиста ургентне медицине. Поред тога један лекар специјалиста ургентне медицине ради у Дому здравља Беочин који нема службу ХМП.

Укупно посета код лекара у оквиру делатности ХМП остварено је током 2012. године 147.124. Просечан број посета на једног лекара у току дана је 6,5 На

једног лекара који ради у служби ХМП иде 4.767 становника (Правилник предвиђа 6.000) (табела бр. 46).

**Табела бр. 46 Кадрови и посете у служби хитне медицинске помоћи
Јужнобачког округа у 2012. години**

Општина	Попула- ција	Лека- ри укупно	Специја- листи ургентне медицине	Виша и средња стручна спрема	Укупно посета код лекара	Посете код осталих здрав. радника	Број станов- ника на 1 лекара	Број сестара на 1 лекара	Посета код лекара у току дана
Бач	11656	0	0	0	461	45	-	-	-
Б.Паланка	45106	9	2	12	29146	22311	5012	1,3	16,2
Б. Петровац	11157	0	0	0	3721	3012	-	-	-
Беоцин	12317	4	1	4	5005	7180	3079	1,0	6,3
Бечеј	30003	9	2	17	9872	15386	3334	1,9	5,5
Врбас	33714	8	6	15	20546	22230	4214	1,9	12,8
Жабаљ	20133	5	1	6	14700	13052	4027	1,2	14,7
Нови Сад	266791	58	35	81	49340	81379	4600	1,4	4,3
Србобран	12934	4	1	4	6347	5976	3234	1,0	7,9
Темерин	22489	5	1	7	6476	5819	4498	1,4	6,5
Тител	12754	0	0	0	1510	1242	-	-	-
Ср. Карловци	7180	0	0	0	0	0	-	-	-
ОКРУГ	486234	102	49	146	147124	177632	4767	1,4	7,2

*У општинама у којима нису приказани кадрови, услуге пружају здравствени радници у служби опште медицине

4.2. РАД И КОРИШЋЕЊЕ СТАЦИОНАРА

Стационарна здравствена заштита се остварује у оквиру Клиничког центра Војводине, Института за кардиоваскуларне болести Војводине, Института за онкологију Војводине, Института за плућне болести Војводине, Института за здравствену заштиту деце и омладине Војводине, Опште болнице Врбас и Специјалне болнице за реуматске болести Нови Сад (табела бр. 35).

Постељни фонд у 2012. години износи 2895 постеља (без постеља дневних болница), чиме је обезбеђена задовољавајућа покривеност од 4,7 постеља на 1.000 становника Јужнобачког округа.

У овим установама према подацима за 2012. годину запослено је укупно 3.503 здравствених радника – 867 лекара (29,9%) и 2.636 здравствених радника са вишом и средњом стручном спремом (70,1%). У односу на укупан број лекара, 78,2%, односно 678 је лекара специјалиста.

На нивоу Јужнобачког округа, на 100 постеља просечно је обезбеђено 30 лекара и 91 медицинска сестара/техничар. Обезбеђеност лекарама и медицинским сестрама у болничким установама је различита и произилази из разлика у врсти и броју одељења, односно услуга које пружају болнице. С обзиром да се углавном ради о клиникама и институтима који пружају високоспецијализовану здравствену заштиту, као и велики број амбулантно-поликлиничких услуга, а уз то обављају и наставну делатност, оваква кадровска обезбеђеност се може сматрати задовољавајућом.

У 2012. години, у здравственим установама хоспитализовано је укупно 88.588 болесника и остварено је 744.328 дана лечења. Просечно трајање лечења је износило 8,4 дана, а кретало се у распону од 3,0 дана на Клиници за очне болести до 25,6 дана на Клиници за медицинску рехабилитацију КЦ Војводине. Просечна заузетост постеља на нивоу Округа је износила 70,4%, при чему је највећа била на Клиници за хематологију (101,3%) и Клиници за психијатрију КЦ Војводине (100,0%). Висока заузетост постељног фонда је остварена на Клиници за нефрологију и клиничку имунологију (97,4), на Клиници за гастроентерологију и хепатологију КЦ Војводине (94,2%), као и у Специјалној болници за реуматске болести Нови Сад где је износила 92,7%.

Табела бр. 47

Рад и коришћење стационара у 2012. години у Јужнобачком округу

Установа/организациона јединица	Лекари укупно	Специјалисти	Виша и сред. спрема	Постеље*	Дани лечења	Број исписаних болесника	Просечан број дана лечења	Заузетост постеља	Пропусна моћ	Број болесника на 1 лекара	Број болесника на 1 сестру	Број лекара на 100 постеља	Број сестара на 100 постеља
Клиника за абдоминалну и ендокринолошку хир.	18	14	197	73 (74)	16452	2655	6,2	61,7	36	148	13	25	270
Клиника за пластичну и реконструктивну хир.	9	8	18	19	4159	844	4,9	60,0	44	94	47	47	95
Клиника за неурохирургију	8	6	28	33	7737	957	8,1	64,2	29	120	34	24	85
Клиника за максилатофацијалну хирургију	8	6	14	21	2961	651	4,5	38,6	31	81	47	38	67
Клиника васкуларну и трансплатациону хирургију	11	7	26	29	8451	1386	6,1	79,8	48	126	53	38	90
Клиника за ортопедску хирургију и трауматологију	20	18	51	71 (70)	21206	2475	8,6	81,8	35	124	49	28	72
Клиника за урологију	16	14	33	47	12201	2428	5,0	71,1	52	152	74	34	70
Клиника за анестезију и интензивну терапију	33	18	57	12	1023	86	11,9	23,4	7	3	2	275	475
Клиника за неурологију	31	28	67	90 (95)	24457	2102	11,6	74,5	23	68	31	34	74
Клиника за психијатрију	35	26	71	150 (167)	54776	2289	23,9	100,0	15	65	32	23	47
Клиника за психијатрију - дневна болница	-	-	-	30	5292	231	-	-	-	-	-	-	-
Клиника за очне болести	19	17	36	70	5826	1919	3,0	22,8	27	101	53	27	51
Клиника за болести уха, грла и носа	21	19	34	70	9974	2287	4,4	39,0	33	109	67	30	49
Клиника за гинекологију и акушерство	73	63	240	230	44337	12117	3,7	52,8	53	166	50	32	104
Клиника за инфективне болести	24	19	55	100	24093	2243	10,7	66,0	22	93	41	24	55
Клиника за нефрологију и клиничку имунологију	17	14	59	44	15648	1273	12,3	97,4	29	75	22	39	134
Клиника за ендокринологију, дијабетес и болести метаболизма	13	10	25	46 (50)	14560	1267	11,5	86,7	28	97	51	28	54

Установа/организациона јединица	Лекари укупно	Специјалисти	Виша и сред. спрема	Постеље	Дани лечења	Број исписаних болесника	Просечан број дана лечења	Заузетост постеља	Пропусна моћ	Број болесника на 1 лекара	Број болесника на 1 сестру	Број лекара на 100 постеља	Број сестара на 100 постеља
Клиника за гастроентерологију и хепатологију	15	12	32	55 (59)	18919	1679	11,3	94,2	31	112	52	27	58
Клиника за хематологију	12	10	30	39	14415	1276	11,3	101,3	33	106	43	31	77
Клиника за ендокринологију - дневна болница	-	-	-	6	1352	1352	-	-	-	-	-	-	-
Клиника за хематологију - дневна болница	-	-	-	6	4883	4883	-	-	-	-	-	-	-
Клиника за медицинску рехабилитацију	11	6	61	120	35915	1402	25,6	82,0	12	127	23	9	51
Клиника за кожно-венеричне болести	20	18	17	47	5576	887	6,3	32,5	19	44	52	43	36
Ургентни центар	54	26	264	63	5557	1127	4,9	24,2	18	21	4	86	419
КЛИНИЧКИ ЦЕНТАР НОВИ САД	468	359	1415	1429 (1459)	348243	43350	8,0	66,8	30	93	31	33	99
Институт за онкологију Војводине Сремска Каменица	62	50	164	239	67745	10600	6,4	77,7	44	171	65	26	69
Институт за онкологију - дневна болница	-	-	-	12	5099	5099	-	-	-	-	-	-	-
Институт за кардиоваскуларне болести Војводине Сремска Каменица	90	67	316	225	63093	7351	8,6	76,8	33	82	23	40	140
Институт за кардиоваскуларне болести - дневна болница	-	-	-	2	179	179	-	-	-	-	-	-	-
Институт за плућне болести Војводине Сремска Каменица	77	61	210	312 (314)	87625	7201	12,2	76,9	23	94	34	25	67
Институт за плућне болести - клиника за пулмолошку онкологију дневна болница	-	-	-	17	4513	4513	-	-	-	-	-	-	-
Институт за плућне болести - поликлиника за плућне болести дневна болница	-	-	-	10	2384	2384	-	-	-	-	-	-	-
Специјална болница за реуматске болести Нови Сад	8	8	30	70	23674	1561	15,2	92,7	22	195	52	11	43

Установа/организациона јединица	Лекари укупно	Специјалисти	Виша и сред. спрема	Постеље	Дани лечења	Број исписаних болесника	Просечан број дана лечења	Заузетост постеља	Пропусна моћ	Број болесника на 1 лекара	Број болесника на 1 сестру	Број лекара на 100 постеља	Број сестара на 100 постеља
Институт за здравствену заштиту деце и омладине Војводине Нови Сад	114	101	343	350	92.330	10.885	8,5	72,3	31	95	32	33	98
Клиника за дечије болести	66	60	199	226	62.424	6703	9,3	75,7	30	102	34	29	88
Клиника за дечије болести - дневна болница	-	-	-	15	394	394	-	-	-	-	-	-	-
Клиника за дечију хирургију	39	33	111	82	20.517	3521	5,8	68,5	43	90	32	48	135
Клиника за дечију хирургију - дневна болница	-	-	-	3	507	507	-	-	-	-	-	-	-
Клиника за дечију хабилитацију и рехабилитацију	9	8	33	42	9.389	661	14,2	61,2	16	73	20	21	79
Клиника за дечију хабилитацију и рехабилитацију - дневна болница	-	-	-	3	629	629	-	-	-	-	-	-	-
Општа болница Врбас	48	32	158	270	61.618	7.640	8,1	62,5	28	159	48	18	59
Општа болница Врбас - дневна болница	-	-	-	25	9934	9.934	-	-	-	-	-	-	-
ЈУЖНОБАЧКИ ОКРУГ	867	678	2.636	2895(2927)	744.328	88.588	8,4	70,4	31	102	34	30	91

Укупни подаци коришћења болничких капацитета не укључују рад дневних болница

* Број постеља према Уредби о плану мреже здравствених установа.

() Број постеља коришћен у 2012. години

5. ОСТВАРИВАЊЕ ПРЕВЕНТИВНЕ ЗДРАВСТВЕНЕ ЗАШТИТЕ

Законом о здравственом осигурању („Сл. гласник РС“, број 107/05 и 109/05-исправка), прописано је да Републички фонд за здравствено осигурање за сваку календарску годину доноси општи акт којим уређује садржај, обим и стандард права на здравствену заштиту из обавезног здравственог осигурања из члана 45. Закона за поједине врсте здравствених услуга и поједине врсте болести, као и проценат плаћања из средстава обавезног здравственог осигурања до пуног износа цене здравствене услуге и партиципацију за поједине здравствене услуге.

За потребе ове анализе праћено је пружање превентивних услуга као и обим њиховог остваривања у Јужнобачком округу за следеће популационе групе: новорођенчад, одојчад, предшколску и школску децу, жене и одрасло становништво.

Републички завод за здравствено осигурање, на основу законског овлашћења, је донео Правилник о садржају и обиму права на здравствену заштиту из обавезног здравственог осигурања и о партиципацији за 2012. годину („Сл. гласник РС“, број 12/2012), у даљем тексту Правилник, којим се између осталог регулишу поступци и методе за спречавање, сузбијање и рано откривање болести.

У складу са тим, одабрани су параметри за евалуацију остваривања превентивне здравствене заштите. Анализирана је усклађеност остваривања превентивних услуга са Правилником на основу којег су домови здравља Јужнобачког округа планирали своје услуге за 2012. годину (табела бр. 48).

Поливалентна патронажна служба у Јужнобачком округу организовала је патронажне посете популационим групацијама становништва које су предвиђене у Правилнику, а приоритет је дат посетама породилји и новорођеном детету.

Систематски прегледи новорођенчади спроведени су са обухватом од 83,5%, док је свако одојче имало просечно 4,4 прегледа.

Систематски прегледи деце у 2, 4. и 6. години живота (пред упис у школу) реализовани су са потпуним обухватом.

Систематски прегледи ученика основне школе остварени су са обухватом од 63,3%, а средње школе са 42,5%. Систематским прегледима обухваћено 47,4% студентске популације.

Прегледи трудница спроводе се у задовољавајућем обиму, односно остварено је 5,2 прегледа по трудници (Правилник налаже 5 прегледа у току трудноће). Патронажним посетама обухваћено је 67,7% трудница.

У Јужнобачком округу остварена контрола жена после порођаја реализована је код 47,8% породилја.

Систематски гинеколошким прегледом обухваћено је 10,5% жена старости 15 и више година.

Систематски прегледи одраслог становништва старости од 19-34 године према Правилнику се спроводе за сваког становника ове старости једном у пет година. У току 2012. године је требало да буде прегледана петина становништва ове старости, али је ова врста прегледа реализована у мањем обиму.

Становништво старости преко 35 година би требало да има један систематски преглед у две године. Овом врстом прегледа је требало да буде обухваћена најмање трећина становништва те старости, а прегледи су реализовани код 4,0% становника.

Табела бр. 48 Јужнобачки округ - остваривање превентивне здравствене заштите у 2011. години

Назив услуге	Групација становништва	Број посета по становнику (Правилник)	Остварење		
			Број услуга	Број посета по становнику	Обухват (%)
Патронажне посете групацијама становништва	трудници – укупно ¹	1	4486	0,6	67,7
	породилђи и новорођеном детету – укупно ¹	5+5	66886	5,1	100,0
	одојчету – укупно ¹	2	11604	1,7	87,9
Систематски преглед	новорођена деца ¹	1	5513	0,8	83,5
Систематски преглед	одојчад (III, VI, IX и XII месецу) ¹	4	28971	4,4	100,0
Систематски преглед	мала и предшколска деца у 2, 4. и 6. години (пред упис) ²	1	20012	1,0	100,0
Систематски Прегледи	ученика I, III, V и VII разреда основне школе ²	1	15662	0,6	63,3
	ученика I и III разреда средње школе ²	1	5682	0,4	42,5
	студената I и III године студија ²	1	7092	0,5	47,4
Преглед	трудница ¹	5	34404	5,2	100,0
Гинеколошки преглед	жене после порођаја	2	3157	0,47	47,8
Систематски гинеколошки прегледи	Жене 15 и више година ³	1 у 3 године	28413	0,1	10,5
Систематски прегледи	Одрасло становништво (19-34 година) ³	1 у 5 година	3670	0,02	2,4

Назив услуге	Групација становништва	Број посета по становнику (Правилник)	Остварење		
			Број услуга	Број посета по становнику	Обухват (%)
	Одрасло становништво (35 и више година) ³	1 у 2 године	13830	0,04	4,0

Извор: ¹Републички завод за статистику. Саопштење СН40, Статистика становништва, Витални догађаји у Републици Србији 2006.

²Извештаји о извршењу планова рада установа Јужнобачког округа за 2012. годину

³Републички завод за статистику, процена становништва за 2011. годину

ЗАКЉУЧЦИ

- ❖ У службама за здравствену заштиту одраслог становништва Јужнобачког округа уочава се доминација кардиоваскуларних болести које учествују са 17,5% у укупном морбидитету, односно 11,7% у служби медицине рада. Водећа дијагноза регистрована у оквиру групе кардиоваскуларних болести у служби опште медицине (10,7%) је есенцијална артеријска хипертензија. Значајно место и улогу имају и болести мишићно-коштаног система и везивног ткива регистрованих са 9,5% у служби опште медицине и 11,5% у служби медицине рада.
- ❖ У ванболничком морбидитету деце предшколског и школског узраста доминирају акутне болести органа за дисање које су кратког тока, добре прогнозе, те су без већег социјално-медицинског значаја. Посебан значај имају повреде и тровања које су на петом месту (6,2%) у ванболничком морбидитету деце школског узраста због последица које могу да оставе код повређеног као и због чињенице да су превентабилне.
- ❖ Посебан социјално медицински значај у служби за здравствену заштиту жена имају тумори (2,8%) који се налазе на четвртом месту у морбидитету ове службе.
- ❖ Посебно место и значај у очувању и унапређењу здравља становништва имају превентивни прегледи, који се код становништва ЈБО углавном спроводе у мањем обиму од обима прописаног Правилником о садржају и обиму права на здравствену заштиту из обавезног здравственог осигурања и о партиципацији за 2012. годину. У потребном обиму спроводе се превентивни прегледи трудница и одојчади.
- ❖ Примарна здравствена заштита је доступна и приступачна грађанима на целој територији Јужнобачког округа. Кадровска обезбеђеност у примарној здравственој заштити углавном је у складу са *Правилником о ближим условима за обављање здравствене делатности у здравственим установама и другим облицима здравствене службе.*
- ❖ У току 2012. године у болничким установама је лечено 85811 болесника, а најчешће болести су биле: тумори (24,8%), болести система крвотока (13,6%), болести система за варење (8,0%) и болести система за дисање (7,2%). Најчешћи разлози за хоспитализацију посматрано према дијагнозама су злоћудни тумори душника и плућа, злоћудни тумор дојке и акутни инфаркт срца.
- ❖ Постељни фонд у 2012. години износи 2895 постеља, чиме је обезбеђена задовољавајућа покривеност од 4,7 постеља на 1.000 становника Јужнобачког округа. Просечно на 100 болничких постеља је обезбеђено 30 лекара и 91 медицинска сестара/техничар.

ПРЕДЛОГ МЕРА

- Масовне незаразне болести, као најзначајнији здравствени проблем, имају заједнички именоватељ а то су фактори ризика везани за понашање и навике (пушење, физичка неактивност, неправилна исхрана, злоупотреба алкохола, повишен крвни притисак и др). Ово захтева оспособљавања појединаца, породице и заједнице за бригу о здрављу путем подржавања и организовања здравствено промотивних програма и активности са циљем информисања, стицања знања и вештина у превенцији и контроли болести од већег социјално – медицинског значаја.
- Неке вулнерабилне категорије становништва (стари, инвалиди, сиромашни) нису посебно издвојене у Правилнику о садржини и обиму права на здравствену заштиту за 2012. годину те се за неке видове здравствене заштите ових популационих група морају разрадити мере и активности које треба да доведу до задовољења есенцијалних здравствених, социјалних и других потреба ове категорије становништва. Такође неопходно је повећати обухват превентивним прегледима деце, школске деце, студената, жена и одраслог становништва.

6. АНАЛИЗА ЕПИДЕМИОЛОШКЕ СИТУАЦИЈЕ ЗАРАЗНИХ БОЛЕСТИ НА ПОДРУЧЈУ ЈУЖНОБАЧКОГ ОКРУГА У 2012. ГОДИНИ

6.1. ИНЦИДЕНЦИЈА И МОРТАЛИТЕТ ЗАРАЗНИХ БОЛЕСТИ

У 2012. години на подручју Јужнобачког округа (ЈБО) пријављено је 24658 оболелих особа од заразних болести (без грипа). У односу на претходну годину регистрована инциденција је за око 10% мања (табела 49).

Табела бр. 49 Кретање заразних болести у Јужнобачком округу у периоду 2008 – 2012. година

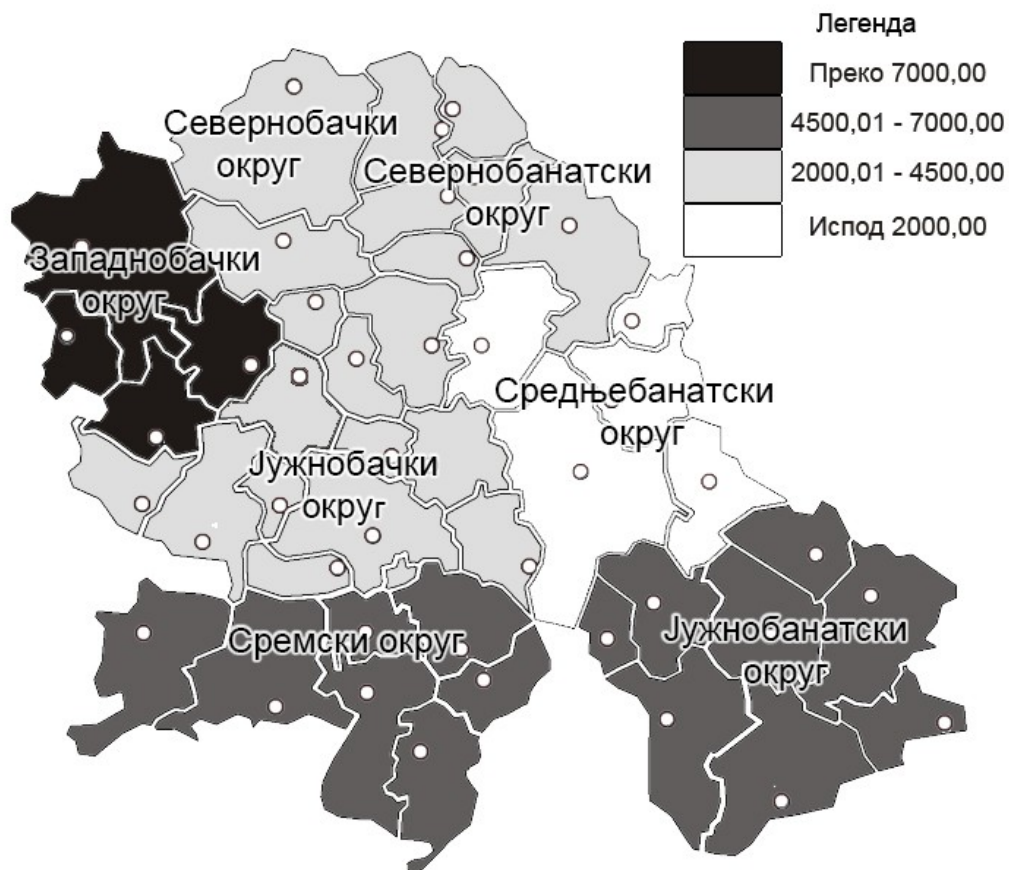
Година	Број оболелих	Инц/100000	Број умрлих	Мт/100000
2008	28483	4797,8	31	5,2
2009	25410	4280,2	30	5,0
2010	22715	3826,2	53	8,9
2011	23149	3899,3	46	7,7
2012	21658	3519,5	50	8,1

Регистрована инциденција од 3519,5/100000 је за 20% нижа у односу на инциденцију заразних болести на подручју Војводине (4375,7/100000) и налази се, као и претходне године на петом месту у односу на остале округе Војводине (табела 50 и картограм 4).

Табела бр. 50 Заразне болести (без грипе) по окрузима АП Војводине у 2012. години

Округ	Број оболелих	Инц/100000	Број умрлих	Мт/100000
Западнобачки	15732	8364,2	3	1,6
Сремски	19142	6129,8	13	4,2
Јужнобанатски	14527	4945,7	13	4,4
Севернобанатски	5464	3697,6	6	4,1
Јужнобачки	21658	3519,5	50	8,1
Севернобачки	4343	2323,6	11	5,9
Средњебанатски	3665	1952,9	4	2,1
АП Војводина	84531	4375,7	100	5,2

Картограм бр. 4 Заразне болести по окрузима АП Војводине у 2012. години

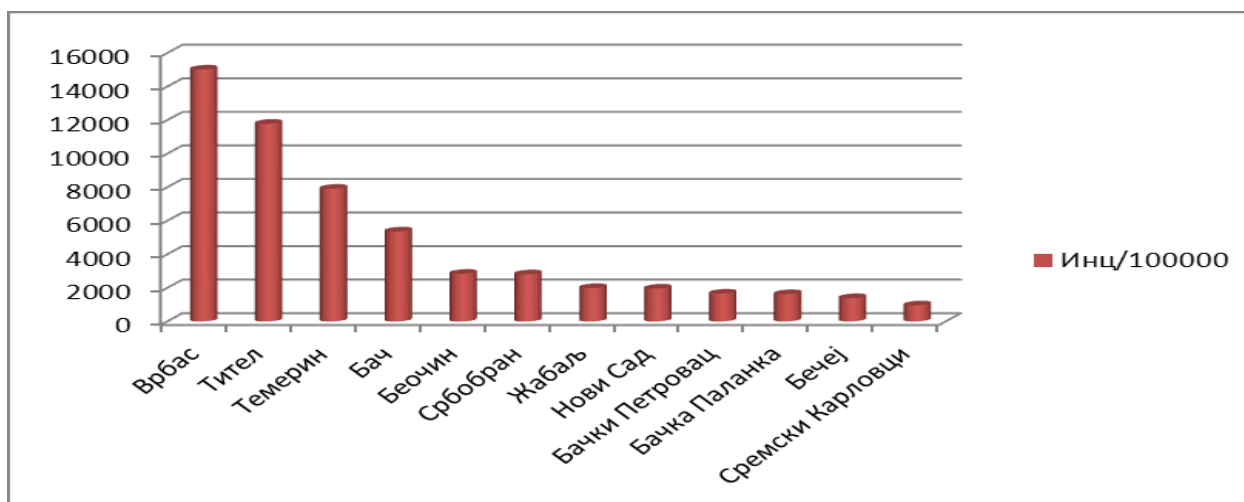

У Јужнобачком округу постоје велике разлике у висини инциденције између општина, које нису резултат само различите епидемиолошке ситуације, него су последица неуједначених критеријума пријављивања. Регистроване инциденције заразних болести у појединим општинама се налазе у распону 1:15,6. Највиша инциденција заразних болести је забележена у општини Врбас (15019,5/100000) а најнижа у општини Сремски Карловци (960,0/100000), (табела 51 и графикон 11).

Табела бр. 51 Заразне болести по општинама Јужнобачког округа у 2012. години

Општина	Број оболелих	Инц/100000	Број умрлих	Мт/100000
Врбас	6322	15019,5	2	4,7
Тител	1855	11786,7	3	19,1
Темерин	2238	7911,8	3	10,6
Бач	773	5366,2	1	6,9
Беочин	1062	2843,3	0	0
Србобран	459	2813,0	0	0
Жабаљ	521	1993,6	2	7,6
Нови Сад	6696	1960,0	34	11,0
Бачки Петровац	223	1661,9	0	0
Бачка Паланка	905	1629,8	4	7,2
Бечеј	520	1392,2	1	2,7
Сремски Карловци	84	960,0	0	0
Укупно	21658	3519,5	50	8,1

Графикон бр. 11 Инциденција заразних болести по општинама Јужнобачког округа у 2012. години на 100.000 становника

Морталитет заразних болести у Јужнобачком округу у 2012. години је за 5,5% виши у односу на претходну годину и износи 8,1/100000. Анализа структуре узрока смртог исхода показује да је у највећем броју случајева (33 случајева) узрок смртог исхода била сепса. Највећи број оболелих и умрлих од сепсе чине болесници који су хоспитализовани због неке друге болести. Висок леталитет од сепсе код ових болесника условљен је и тежином основног обољења (табела 52).

Табела бр. 52 Број умрлих од заразних болести по дијагнозама у Јужнобачком округу у 2012. години

Р.број	Заразна болест	Број умрлих	Леталитет
1.	Septicaemia	33	8,7
2.	Tuberculosis	4	4,8
3.	Enterocolitis per Cl.difficile	1	0,4
4.	Meningitis bacterialis	3	17,6
5.	Pneumonia	6	0,6
6.	Morbus HIV	1	25
7.	Лептоспироза	1	20
8.	Тетанус	1	100

Највећи број заразних обољења је пријављен у облику појединачних случајева.

У 2012. години у Јужнобачком округу пријављена је 21 епидемија заразних болести. У епидемијама је оболела 171 особа (0,8% свих регистрованих оболелих, осим грипа). Почетком године је на територију Покрајине импортована епидемија заушача која је захватила више округа, а са територије Јужнобачког округа је оболело 134 особа.

6.2. СТРУКТУРА ЗАРАЗНИХ БОЛЕСТИ У ЈУЖНОБАЧКОМ ОКРУГУ У 2012. ГОДИНИ

У структури десет најчешћих заразних болести у 2012. години, водеће место заузима стрептококни тонзилофарингитис, а затим варичела. Ове две дијагнозе чине 73,7 % свих заразних болести (табела 53).

Табела бр. 53 Десет најчешћих заразних болести у Јужнобачком округу у 2012. години

Р.број	Заразна болест	Број оболелих	Инц/100000
1.	Tonsillitis/Pharyngitis streptococcica	12777	2076,3
2.	Varicella	3192	518,7
3.	Pneumonia bacterialis et viralis	1404	228,1
4.	Diarrhoea, gastroenteritis causa infectionis suspecta/Infectio intestinalis bacterialis non specificata	965	156,8
5.	Scabies	675	109,7
6.	Infectiones sexuales chlamydiales modo alia transmissae	244	39,6
7.	Septicaemia	382	62,1
8.	Scarlatina	621	100,9
9.	Enterocolitis per Cl.dificille	275	44,7
10.	Mononucleosis Infectiva non specificata	172	27,9

У структури заразних болести доминирају, као и претходних година, респираторне инфекције са укупно 18416 пријављеним случајем и учешћем од 85% (табела 54).

Табела бр.54 Структура заразних болести у Јужнобачком округу у 2012. години

Група заразних болести	Број оболелих	% учешћа
Респираторне заразне болести	18416	85,0
Цревне заразне болести	1628	7,5
Паразитарне заразне болести	675	3,1
Сексуално преносиве заразне болести	382	1,8
Остале заразне болести	359	1,7
Векторске заразне болести	172	0,8
Зоонозе	26	0,1

Цревне заразне болести у укупној структури заразних болести учествују са 7,5%, паразитарне болести са 3,1% , остале заразне болести са 1,8%, полнопреносиве болести са 1,7%, а учешће векторских болести и зооноза је 0,9%.

6.2.1. РЕСПИРАТОРНЕ ЗАРАЗНЕ БОЛЕСТИ

Група респираторних заразних болести са 18416 пријављеним случајем (без грипа) је водећа у патологији становништва Јужнобачког округа. Са инциденцијом од 2992,7/100000 је на петом месту међу окрузима Војводине и за 24,1% је нижа у односу на инциденцију респираторних заразних болести која је регистрована у Војводини (4087,2/100000). У овој групи је пријављено 13 смртних исхода (6 од пнеумонија, 4 од туберкулозе и 3 од менингитиса.). Инциденција од респираторних заразних болести је најнижа у посматраном петогодишњем периоду и за 12% је нижа од просечне инциденције респираторних заразних болести у посматраном петогодишњем периоду (табела 55).

Табела бр.55 Кретање респираторних заразних болести у Јужнобачком округу у периоду 2008 – 2012. година

Година	Број оболелих	Инц/100000	Број умрлих	Мт/100000
2008	22572	3802,1	6	1,01
2009	21191	3569,5	4	0,7
2010	18611	3134,9	15	2,5
2011	19591	3300,0	16	2,7
2012	18416	2992,7	13	2,1

Стрептококне инфекције су најчешћа бактеријска респираторна обољења и доминирају у респираторним болестима већ седам година (као резултат примене нових законских прописа о збирном пријављивању ове дијагнозе). Ранијих година број пријављених стрептококоза је био знатно мањи и далеко од реалне ситуације раширености овог обољења.

Стрептококни тонзилофарингитиси се налазе на првом месту са пријављених 12777 случаја и инциденцијом од 2076,3/100000, а скарлатина је на четвртном месту са 621 оболелих особа и инциденцијом 100,9/100000, (табела 56).

Табела бр.56 Структура респираторних заразних болести у Јужнобачком округу у 2012. години

Обољење	Број оболелих	Инциденција/100000
Pharyngitis et tonsillitis streptococcica	12777	2076,3
Varicella	3192	518,7
Pneumonia	1404	228,1
Scarlatina	621	100,9
Mononucleosis infectiva	172	27,9
Tuberculosis	83	13,5
Meningitis bacterialis	18	2,9
Parotitis	135	21,9
Rubeola	1	0,2
Pertusis	13	2,1
Укупно	18416	2992,7

У односу на претходну годину, број регистрованих стрептококоза је већи за скоро 16%. Иако се стрептококни тонзилофарингитис јавља у популацији веома често, пријављивање овог обољења је изразито неуједначено. Разлика у регистрованој инциденцији и однос појединих стрептококних инфекција се крећу од 228,6/100000 (Ср.Карловци) до 12467,9/100000 (Врбас) и указују на субрегистрацију ових обољења у

примарној здравственој заштити одређених општина услед неуједначених критеријума пријављивања.

Варичела је обољење које се и ове године налази на другом месту у структури респираторних болести у округу (17,3% свих респираторних инфекција и 14,7% свих заразних болести).

Услед непостојања јасних дефиниција случаја, пнеумонија се као и претходних година веома неуједначено региструје у Јужнобачком округу и Покрајини. Током 2012. године пријављена је 1404 оболела особа. *Streptococcus pneumoniae* (пнеумокок) као узрочник пнеумоније је наведен код 5 болесника. У свим преосталим случајевима етиолошки узрочник није познат, а дијагноза је постављена клинички/радиолошки. Регистровано је, 1004 случајева бактеријских и 395 случајева вирусних пнеумонија без лабораторијски утврђеног узрочника. Анализа пријављених случајева пнеумонија показује да су вирусне пнеумоније честа патологија дечјег узраста. Бактеријске пнеумоније се такође најчешће јављају код најмлађих, али за разлику од вирусних, задржавају високу инциденцију и за старије добне групе.

Током 2012. године пријављено је 172 случајева инфективне мононуклеозе. Пријављени број оболелих је за 25% мањи у односу на број оболелих у 2011. години. Обољење се региструје у облику појединачних случајева у свим месецима године и у скоро свим узрастним групама, али доминира узраст од 15 до 19 година у ком се региструје 44% свих оболелих.

Са 83 пријављених случајева туберкулоза се налази на 6. месту. Регистрована инциденција туберкулозе има исте вредности као и инциденција овог обољења у Војводини (13,5/100000). То је уједно и најнижа вредност инциденције овог обољења од када се оно прати. Особе старије од 20 година чине 94% свих оболелих.

Када су у питању дечије заразне болести против којих се спроводи систематска иминизација, импортовање већег броја оболелих од заушака почетком године, у условима незадовољавајућег колективног имунитета и одрешеним популационим групама, довело је до епидемијског ширења овог обољења на ширем подручју Војводине. У епидемији је оболело 134 особа са територије Јужнобачког округа. Као резултат унапређења надзора и спроведених циљаних лабораторијских испитивања у 2012. години регистровано је и 13 случајева оболевања од пертусиса (великог кашља). Током 2012. године пријављено је и оболевање од рубеоле код једне особе.

6.2.2. ЦРЕВНЕ ЗАРАЗНЕ БОЛЕСТИ

За разлику од респираторних инфекција, код којих се општим превентивним мерама не могу постићи задовољавајући резултати, у спречавању и сузбијању цревних заразних болести, ова група мера је од посебног значаја. Учесталост цревних инфекција је у корелацији са хигијенско-санитарним условима становања, социјално-економским приликама, квалитетом водоснабдевања, диспозицијом отпадних материја и начином исхране.

У 2012. години у групи цревних заразних болести пријављене су 1628 оболеле особе. Регистрована инциденција од 264,5/100000 је за 12% нижа од инциденције цревних заразних болести у претходној години у Јужнобачком округу, а 20% нижа у односу на просек регистрован у посматраних пет година. У односу на остале округе Војводине је на трећем месту - иза Севернобанатског и Јужнобанатског округа. Инциденција ове групе болести у Јужнобачком округу је за 25% виша у односу на инциденцију регистровану на нивоу Покрајине (211,0/100000) (табела 57).

Табела бр.57 Кретање цревних заразних болести у Јужнобачком округу у периоду 2008 - 2012. година

Година	Број оболелих	Инц/100000	Број умрлих	Мт/100000
2008	3129	527,0	0	0
2009	1717	289,2	3	0,5

2010	1951	328,6	4	0,7
2011	1784	300,5	5	0,8
2012	1628	264,5	1	0,2

Најчешће цревно заразно обољење су заразни проливи у оквиру којих се пријављују бактеријске цревне инфекције неутврђеног узрочника и дијареја и гастроентеритис вероватно инфективне етиологије, која је новим законским прописима, унета у листу мандаторних заразних болести. Пријављено је 1066 оболелих особа са инциденцијом 173,2/100000 (табела 58).

Регистрована је 1 епидемија заразног пролива, вирусне етиологије, која се ширила контактним путем (настала је у општој популацији општине Бач). У епидемији је пријављено 12 оболелих особа, али је реалан број далеко већи). Иако се ове дијагнозе постављају на основу клиничке слике и спадају међу најчешће заразне болести, енормне разлике у инциденцији у појединим општинама округа не могу се сматрати разликама у епидемиолошкој ситуацији, већ пропустима у регистрацији ове најчешће цревне инфекције.

Због примарне контаминације намирница животињског порекла салмонелама, кулинарских навика, начина припреме и заступљености ових намирница у исхрани, салмонелозе представљају значајан проблем. Током 2012. године пријављено је 127 салмонелоза (скоро трећину мање него претходне године). Регистрована инциденција од 20,6/100000 у Јужнобачком округу је за 18% нижа од инциденције регистроване на нивоу Покрајине (25,3/100000).

Регистроване су 4 епидемије тровања храном проузрокованих овом бактеријом, што је најмањи број епидемија од када се ово обољење прати. Три епидемије су се јавиле у оквиру породица и у њима је оболело 14 особа, док је једна епидемија са 10 оболелих регистрована међу члановима једног пензионерског удружења у Кисачу. Остали случајеви су пријављени појединачно (81%). На основу овог податка реално је претпоставити да су салмонелозе присутније у популацији, али нису дијагностиковане или нису пријављене.

Иако је у земљама са развијеном лабораторијском дијагностиком бактерија *Campylobacter jejuni/coli* барем толико чест узрочник тровања храном као и *Salmonella*, у Јужнобачком округу се *Campylobacter* до 2009. године знатно ређе дијагностиковао у односу на *Salmonella*-и. Разлог томе је свакако могућност лабораторијске дијагностике. У 2009. години, први пут од када се ово обољење прати, регистровано је 12% више ентеритиса чији је узрочник била бактерија *Campylobacter jejuni/coli* у односу на *Salmonella spp.* У 2012. години, регистроване су 63 оболеле особе код којих је као узрочник лабораторијски потврђена бактерија *Campylobacter*. У Новом Саду је регистровано чак 70% ових ентеритиса. Ова разлика је пре резултат коришћења лабораторијских испитивања и бољег препознавања овог обољења, него последица неповољније епидемиолошке ситуације у Новом Саду. У 2012. години нису регистроване епидемије проузроковане овом бактеријом.

Остала тровања храном су најчешће последица секундарне контаминације намирница, која се дешава због неправилног поступка у припреми и чувању. У 2012. години у Јужнобачком округу је пријављена 48 оболела особа од тровања храном изазваног другим узрочницима осим салмонелама, са инциденцијом од 7,8/100000. На територији општине Нови Сад, Бачка Паланка и Жабаљ, регистрована је по једна мања породична епидемија са укупно 23 оболеле особе

Ранијих година значај ентеритиса изазваног бактеријом *Clostridium difficile* није могао да буде сагледан услед ограничених дијагностичких могућности. Увођењем пријављивања лабораторијски утврђених узрочника заразних болести и укључивањем приватних лабораторија у епидемиолошки надзор, у 2007. години су пријављени први случајеви овог обољења. На територији Јужнобачког округа у 2012. години је пријављено 275 оболелих особа, 12,4% мање у односу на претходну годину, када је регистрован највећи број од када се ово обољење прати. Већина обољења је вероватно последица претходног антибиотског лечења, како болничког тако и ванболничког. Током 2012. године, препознате су 2 болничке епидемије овог обољења у којима је оболело 17 особа. Код једне оболеле особе обољење је имало неповољан исход.

У 2012.години регистрована су 4 случаја оболевања од хепатитиса А. Посматрано по општинама у Јужнобачком округу, 75% регистрованих случајева је са територије општине Нови Сад. Сви случајеви хепатитиса А у 2012.години су регистровани као појединачна обољења међу којима није утврђена епидемиолошка повезаност.

Након веће епидемије вирусног менингитиса регистроване 2010.године када су на територији Јужнобачког округа оболеле 142 особе, (од чега је највећи број био са територије града Новог Сада -104 особе), у 2012 години су регистровани појединачни случајеви (33) без утврђене епидемиолошке повезаности. Обољење није регистровано једино у општини Жабаљ и Ср.Карловци.

Табела бр.58 Структура цревних заразних болести у Јужнобачком округу у 2012. години

Обољење	Број оболелих	Инциденција/100000
Infectio intestinalis bacterialis/Diarrhoea	1066	173,2
Salmonellosis	127	20,6
Enteritis campylobacterialis	63	10,2
Enterocolitis per Cl.difficile	275	44,7
Intoxicatio alimentaria bacterialis	48	7,8
Lambliasis	8	1,3
Hepatitis A	4	0,6
Meningitis enteroviralis	33	5,3
Hepatitis non spec	1	0,2
shigellosis	2	0,3
botulizam	1	0,2
Укупно	1628	264,5

6.2.3. ПАРАЗИТАРНЕ ЗАРАЗНЕ БОЛЕСТИ

Група паразитарних болести до скоро је била веома бројна у погледу дијагноза обавезних пријављивању. Међутим, од 2005. године ова група је сведена на само једну болест- шугу (табела 59).

Табела бр.59 Scabies у Јужнобачком округу у периоду 2008 – 2012. година

Година	Број оболелих	Инц/100000
2008	1011	170,3
2009	933	157,1
2010	864	145,5
2011	690	116,2
2012	675	109,7

У 2012. години паразитарне болести у Јужнобачком округу се налазе на трећем месту са 675 пријављених случајева. Инциденција паразитарних болести је незнатно нижа од регистроване инциденције у Војводини (111,1/100000) и на четвртном је месту међу осталим окрузима.

Из ове групе болести су регистроване две мање породичне епидемије са по 4 оболеле особе. Сви остали пријављени случајеви шуге (98,8%) су регистровани као појединачна обољења, међу којима није утврђена епидемиолошка повезаност.

6.2.4. ОСТАЛЕ ЗАРАЗНЕ БОЛЕСТИ

Од 2007. године једино обољење у овој групи је сепса (тровање крви). У 2012. години је пријављено 382 случаја сепсе. Инциденција од 62,1/100000 је 139% већа у односу на регистровану инциденцију у Војводини (26,0/100000). Од ове болести је регистрован и значајан број случајева са смртним исходом (17), (табела 60).

Табела бр.60 Septicaemia у Јужнобачком округу у периоду 2008– 2012. година

Година	Број оболелих	Инц/100 000	Број умрлих	Мт/100 000
2008	220	35,9	25	4,2
2009	342	57,6	17	2,9
2010	372	62,7	31	5,2
2011	290	48,8	17	2,9
2012	382	62,1	33	5,4

Највише вредности инциденције и леталитета су у најмлађем и најстаријем узрасту.

Током године су регистроване 3 болничке епидемија сепсе са 13 оболелих особа, а остали случајеви су пријављени као појединачни случајеви код хоспитализованих пацијената са тешким основним обољењем.

6.2.5. ПОЛНО ПРЕНОСИВЕ ИНФЕКЦИЈЕ

На петом месту по висини инциденције у Јужнобачком округу су обољења из групе полно преносивих болести. У посматраном петогодишњем периоду број пријављених случајева сексуално преносивих инфекција бележи континуирани пад. У односу на претходну годину, у 2012.години, регистрована инциденција је за 33% нижа, а у посматраном петогодишњем периоду је убедљиво најнижа, док је у односу на остале округе Војводине инциденција већ годинама далеко највиша (табела 61).

Табела бр.61 Кретање сексуално преносивих инфекција у Јужнобачком округу у периоду 2008-2012. година

Година	Број оболелих	Инц/100000	Број умрлих	Мт/100000
2008	1370	230,8	0	0,0
2009	1013	170,6	4	0,7
2010	695	117,1	3	0,5
2011	522	87,9	6	1,0
2012	350	56,9	1	0,2

Водећу болест у овој групи представљају полне инфекције изазване хламидијама, које чине скоро70% свих регистрованих венеричних болести. Највећи број регистрованих пацијената (214) је из Новог Сада, а само у појединачним случајевима ово обољење је дијагностиковано и у другим општинама.

Учесталост гениталне хламидијазе је директно повезана са могућностима дијагностике. Због тога је реално претпоставити да је ово обољење много чешће. Лекари који постављају индикације за лабораторијско испитивање гениталне хламидијазе (гинеколошке и уролошке ординације) не пријављују ово обољење, нарочито из приватних лекарских ординација.

Од 2007. године из групе осталих заразних болести у ову групу заразних болести су пребачени парентерални хепатитиси. Пријављено је 84 обољења од парентералних хепатитиса (Б и Ц). У укупној структури хепатиса, хронични хепатитиси Б и Ц (56 случаја) учествују са 67 %. Они си уједно и велики епидемиолошки проблем (због

тешког клиничког тока, често неповољног исхода и доживотног носилаштва вируса). Податак да је 78% оболелих регистровано међу особама узраста 20-39 година, истакла је значај сексуалног пута у ширењу инфекције., а спроведеним епидемиолошким испитивањем оболелих, потврђена је доминација сексуалног начина преноса хепатитиса Б код мушкараца који имају сексуалне односе са мушкарцима. Учешће сексуалног пута је вероватно и веће јер испитивањем нису могли бити обухваћени сви сексуални партнери. Анализом пријављених случајева акутног хепатитиса Б утврђено је да су у 2012. години оболела 1 особа женског и 22 особе мушког пола са изразитом агломерацијом на територији Града Новог Сада (18 особа).

За разлику од хепатитиса Б, данас је у округу, као и у свим развијеним подручјима, водећи начин заражавања хепатитис Ц вирусом повезан са употребом дроге и коришћењем нестерилних игала и шприцева, али је у 2012. години регистрована и мања болничка епидемија акутног хепатитиса Ц међу онколошким пацијентима Института за онкологију у Сремској Каменици у којој је оболело 5 особа. Остале полне болести се региструју појединачно, у уобичајеним вредностима, као и ранијих година (табела 62).

Табела бр.62 Структура полно преносивих болести у Јужнобачком округу у 2012. години

Обољење	Број оболелих	% учешћа
Infectio sexualis chlamydialis	244	68,0
Hepatitis C chronica	35	9,7
Hepatitis B chronica	21	5,8
Infectio gonococcica	13	3,6
Hepatitis B acuta	23	6,4
C acuta	5	1,4
Syphilis	14	3,9
Morbus HIV	4	1,1
Укупно	359	100,0

6.2.6. ВЕКТОРСКЕ БОЛЕСТИ

У посматраном петогодишњем периоду, векторске болести у Јужнобачком округу имају растући тренд. Највиша инциденција је регистрована у 2010. години. Регистрована инциденција у 2012.години од 27,9/100000 је 120 % виша од инциденције у Војводини (12,7/100000),(табела 63).

Табела бр.63 Кретање векторских болести у Јужнобачком округу у периоду 2008–2012. година

Година	Број оболелих	Инц/100000
2008	152	25,6
2009	196	33,0
2010	200	33,7
2011	186	31,3
2012	172	27,9

Лајмске болести налази и 1 случај маларије, у структури заразних болести је на претпоследњем месту у Јужнобачком округу. Од укупног броја пријављених случајева Лајмске болести, преко 50% је из града Новог Сада, а око 20% је из Бачке Паланке, док су појединачна оболевања регистрована и у осталим општинама округа. Једина општина у којој у 2012. години није пријављен ни један случај овог обољења је Бачки Петровац.

Ови подаци указују на распрострањеност жаришта овог обољења и значај едукације становништва у циљу превенције ове болести благовременим откривањем убода крпеља и правилног одстрањивања крпеља.

У импортовању маларије највећи значај имају наши радници запослени у маларичним подручјима. У 2012. години регистрован је један случај овог обољења и то код особе која је била на привременом раду у Габону, (табела 64).

Табела бр.64 Редослед учесталости појединих векторских заразних болести у Јужнобачком округу у 2012. години

Редни број	Заразне болести из групе зооноза	Број оболелих	Инц/100000
1.	Morbus Lyme	171	27,8
2.	Malaria	1	0,2
УКУПНО		172	27,9

6.2.7. ЗООНОЗЕ

У структури заразних болести на подручју Јужнобачког округа ова група обољења се налази на последњем месту са 26 пријављених случајева. Регистрована инциденција од 4,2/100000 је за 31% нижа у односу на посматрани петогодишњи просек (табела 65).

Табела бр.65 Кретање зооноза у Јужнобачком округу у периоду 2008 -2012. година

Година	Број оболелих	Инц/100 000	Број умрлих	Мт/100000
2008	29	4,9	0	0,0
2009	18	3,0	2	0,3
2010	22	3,7	0	0,0
2011	86	14,5	2	0,3
2012	26	4,2	2	0,3

У току 2012. године у Јужнобачком округу водеће обољење је била хеморагијска грозница са бубрежним синдромом. Регистровано је 7 оболелих особа (87,5% свих пријављених случајева овог обољења у Покрајини). Оболело је шест особа мушког пола и једна женског пола. Оболеле особе су становници општина Нови Сад, Беоцин, Бечеј, и Србобран. Оболела особа женског пола - домаћица из села код Србобрана, заразила се контактом са глодарима у свом домаћинству. Пет оболелих особа мушког пола су се заразили током боравка у природи.

У 2012. години пријављено је 6 особа оболелих од токсоплазмозе. Ово обољење је дијагностиковано код 4 особе мушког и 2 особе женског пола. Две трећине регистрованих случајева токсоплазмозе су са територије града Новог Сада.

У овој групи је пријављено и оболевање од лептоспирозе (5), ехинококозе (3) и један случај оболевања од тетануса. Реалан број оболелих од ехинококозе је сигурно већи од регистрованог јер се регистрацијом обухвате само случајеви, код којих се изврши хирушка интервенција.

Од инфекције лептоспирама у 2012. години на територији округа оболело је 5 особа. Због веће експонираности мушкарци оболевају чешће у односу на жене. У 2012. години све оболеле особе су биле мушког пола, узраста од 27 и више година. Највећи ризик од инфекције лептоспирама носи контакт са контаминираним стајаћим водама канала, бара, током лета и јесени, када је контакт са контаминираним водама најинтензивнији. Епидемиолошким испитивањем, спроведеним код оболелих, утврђено је да је до заражавања дошло након купања или пецања у стајаћим водама. Болесници су са територије 4 општина (Бечеј, Нови Сад, Србобран и Тител). Епидемиолошким испитивањем је утврђено да је до заражавања долазило контактом са глодарима и контактом са контаминираним стајаћим водама приликом пецања и купања. Код једне

оболеле особе из општине Бечеј, обољење је имала тежу клиничку слику и неповољан исход

У структури ове групе болести, до ове године, трихинелоза је била водеће обољење. У 2012. години са територије округа су пријављена 4 случаја овог обољења, регистрована у оквиру мање епидемије која се јавила у општој популацији међу конзументима сухомеснатих производа једне приватне месарске радње.

Од тетануса је оболела једна женска особа, узраста 79 година. Дијагноза је постављена на основу клиничке слике. Тетанус се јавио после безазлене повреде (одеротина на потколеници, због које није тражена лекарска помоћ. У медицинској документацији није било података о претходној имунизацији. (табела 66).

И поред малог броја регистрованих случајева, обољења из ове групе представљају значајан епидемиолошки проблем. Жаришта трихинелозе, лептоспироза, хеморагијске грознице са бубрежним синдромом и тетануса представљају сталну потенцијалну опасност за становнике овог подручја.

Табела бр.66 Редослед учесталости појединих заразних болести из групе зооноза у Јужнобачком округу у 2012. години

Редни број	Заразне болести из групе зооноза	Број оболелих	% учешћа
1.	HGBS	7	26,9
2.	Toxoplasmosis	6	23,1
3.	Leptospirosis	5	19,2
4.	Trichinellosis	4	15,4
5.	Echinococcosis	3	11,5
6.	Tetanus	1	3,8
УКУПНО		26	100,0

6.3. ЕПИДЕМИЈЕ ЗАРАЗНИХ БОЛЕСТИ

Највећи број регистрованих случајева заразних болести у 2012. години, као и претходних година, пријављен је у облику појединачних обољења. Разлог томе је што се епидемије оних обољења, која су стално присутна у популацији и имају ендемо-епидемијски облик јављања, посебно не региструју (варичела и стрептококне инфекције у општој популацији). Због неефикасности расположивих мера за њихово спречавање и сузбијање, на епидемијски ток ових болести не може се утицати, а њихов цикличан пораст је последица агломерације осетљиве популације.

У 2012. години на територији Јужнобачког округа је регистрована 21 епидемија заразних болести (без грипа) у којима је оболело 171 особа, што представља 0,8% свих оболелих од заразних болести (табела 67).

Табела бр.67 Епидемије заразних болести у Јужнобачком округу у 2012.години

Пут ширења	Обољење	Број епидемија	Број оболелих
АЛИМЕНТАРНЕ ЕПИДЕМИЈЕ	Salmonellosis	4	24
	Intoxicatio alimentaria bacterialis	3	23
	Trichinellosis	1	4
КОНТАКТНЕ	Diarrhoea et gastroenteritis	1	12
	Scabies	2	8
АЕРОГЕНЕ	Erythema infectivum	1	21
	Pertussis	1	4
	parotitis	*	135

БОЛНИЧКЕ	Septicaemia	3	13
	Diarrhoea et gastroenteritis	1	26
	Enterocolitis per Cl.difficile	2	17
	Infectio viralis alia	1	14
	Hepatitis C	1	5
Укупно		21	306

*део епидемије која је захватила више округа Покрајине

Већина епидемија је била мањих размера. Нису утицале на редован живот и рад становништва, нису захтевале посебне мере сузбијања нити су допринеле порасту инциденције заразних болести

Контаминирана храна је била пут ширења 8 епидемија у којима је оболела 51 особа. Доминирале су алиментарне епидемије у оквиру породица и мањих колектива. Контактним путем су настале 3 епидемије са 20 оболелих особа. Респираторним путем су се шириле 3 епидемије (епидемија инфективног еритема у којој је оболела 21 особа, епидемија пертусиса са 4 оболеле особе и епидемија паротитиса настала импортовањем већег броја оболелих од заушака почетком године, која је у условима незадовољавајућег колективног имунитета у одређеним популационим групама, довело до епидемијског ширења овог обољења на ширем подручју Војводине, међу којима је са територије Јужнобачког округа било 135 оболелих особа). У болничким установама је регистровано 8 епидемија са 75 оболелих особа.

6.4. РЕЗУЛТАТИ СПРОВОЂЕЊА ПРОГРАМА ОБАВЕЗНИХ ИМУНИЗАЦИЈА У ЈУЖНОБАЧКОМ ОКРУГУ У 2012. ГОДИНИ

6.4.1. ОБУХВАТ ОБАВЕЗНИМ ИМУНИЗАЦИЈАМА У 2012. ГОДИНИ

Спровођење програма обавезних имунизација у 2012. години на територији Јужнобачког округа било је отежано због дисконтинуитета у снабдевању вакцинама, што се одразило на правовременост имунизације и остварени обухват. Мада је до краја године постигнут висок обухват обавезника БЦГ, ДТП, Хиб, ОПВ и ХБ вакцином у узрасту одојчета, обухват испод жељеног (95%) регистрован је за ММР вакцину и ХБ вакцину у узрасту од 12 година живота (табела 68).

Табела бр.68 Обухват лица обавезним имунизацијама на територији Јужнобачког округа у 2012. години (вакцинација)

Вакцина	Број обавезника	% вакцинисаних
ДТП	6351	96,8%
ОПВ	6351	96,1%
БЦГ	6247	98,8%
ММР	6415	83,4%
ХБ у узрасту одојчета	6375	95,3%
ХБ у 12. години	6185	84,8%
Хиб	6360	96,7%

Недостатак вакцина на свим вакциналним пунктовима широм АП Војводине, негативно се одразио и на обухват ревакцинама на територији Јужнобачког округа. У 2012. години, на територији Јужнобачког округа је постигнут жељени обухват само за ДТП и ДТ ревакцину. Обухват свим осталим ревакцинама је испод 95% (дТ, ОПВ, ММР), а за ревакцинације ТТ вакцином становника узрасних група од 30, 40, 50 и 60 година регистрован је обухват и испод 10% (табела 69).

Табела бр.69 Обухват лица обавезним имунизацијама на територији Јужнобачког округа у 2012. години (ревакцинација)

Вакцина	Број обвезника	% ревакцинисаних
ДТП	6518	95,4%
ДТ	6245	97,9%
дТ	5977	90,5%
ОПВ	18737	92,6%
ММП	6290	86,4%
ТТ у 30. години	8382	9,6%
ТТ у 40. години	8611	9,5%
ТТ у 50. години	8873	8,3%
ТТ у 60. години	6968	10,3%

6.4.2. ОБУХВАТ ОБАВЕЗНИМ ИМУНИЗАЦИЈАМА ЛИЦА ОДРЕЂЕНОГ УЗРАСТА ПО ОПШТИНАМА

Током 2012. године, обухват имунизацијом испод 90% ДТП вакцином регистрован је на територији 1 општине, ОПВ на територији 2 општине, а ММП вакцином на територији 6 општина Јужнобачког округа.

Обухват имунизацијом испод 90% вакцином против хепатитиса Б регистрован је на територији 2 (код одојчади), односно на територији 4 општине (у шестом разреду основне школе) Јужнобачког округа (табела 70).

Табела бр. 70 Обухват лица обавезним имунизацијама по општинама на територији Јужнобачког округа у 2012. години (вакцинација)

Општина	БЦГ	ОПВ	ДТП	Хиб	ХБ узраст одојчета	ХБ 12. година	ММП
Бач	97,4%	96,5%	96,5%	96,5%	95,7%	96,8%	98,1%
Бачка Паланка	98,0%	97,8%	99,6%	95,1%	97,4%	96,4%	97,5%
Бачки Петровац	99,0%	99,2%	99,2%	98,4%	100,0%	0,0%	71,7%
Бечеј	99,4%	97,8%	98,4%	99,1%	98,8%	84,5%	97,2%
Беочин	99,3%	80,4%	85,3%	95,7%	88,3%	89,0%	81,2%
Нови Сад	98,8%	96,7%	96,8%	96,7%	96,8%	96,1%	80,2%
Србобран	100,0%	86,8%	98,2%	95,2%	95,7%	98,3%	81,8%
Темерин	100,0%	98,4%	98,4%	98,4%	100,0%	20,9%	97,0%
Тител	100,0%	95,1%	100,0%	100,0%	100,0%	7,5%	54,2%
Врбас	97,7%	95,4%	95,4%	95,1%	72,1%	56,7%	82,8%
Жабалъ	97,4%	95,1%	95,1%	95,3%	95,0%	95,1%	95,3%

Посматрано по општинама Јужнобачког округа, изузев ревакцинације ДТ вакцином, обухват свим осталим ревакцинама је испод жељеног на територији две или више општина (табела 71). Обухват ДТП ревакцином је испод 90% на територији 2 општине, а дТ ревакцином на територији 4 општине. Обухват ревакцинацијом ОПВ (исказан као просечан обухват три ревакцинације) и ММП вакцином је испод 90% на територији 5, односно 3 општине Јужнобачког округа.

Ревакцинација против тетануса становника старости 30, 40, 50 и 60 година је уведена Правилником о имунизацији и начину заштите лековима 2006. године. Уходавање ове обавезе у пракси наилази на бројне проблеме (промена пребивалишта, непознавање претходног вакциналног статуса, неодазивање и осипање обвезника), а у

2012. години један од проблема је био и дисконтинуитет у снабдевању вакцинама. Због тога се остварени обухват, зависно од општине и узраста, креће се у распону од нула до 54,4%

Табела бр. 71 Обухват лица обавезним имунизацијама по општинама на територији Јужнобачког округа у 2012. години (ревакцинација)

Општина	ДТП	ДТ	дТ	ОПВ	ММП	ТТ (30. година)	ТТ (40. година)	ТТ (50. година)	ТТ (60. година)
Бач	99,0%	96,0%	0,0%	58,9%	96,0%	10,9%	11,8%	7,3%	18,2%
Бачка Паланка	95,7%	99,6%	99,2%	98,2%	99,4%	7,8%	5,9%	6,3%	8,0%
Бачки Петровац	95,6%	97,9%	30,8%	74,9%	81,4%	15,1%	12,7%	7,3%	9,7%
Бечеј	97,6%	100,0%	99,3%	65,9%	100,0%	1,8%	0,0%	0,9%	1,1%
Беоцин	95,4%	100,0%	100,0%	98,5%	100,0%	11,7%	10,3%	25,3%	34,8%
Нови Сад	96,8%	96,8%	96,0%	96,6%	83,8%	8,3%	10,3%	7,6%	8,1%
Србобран	98,6%	100,0%	26,1%	72,8%	100,0%	2,5%	0,4%	3,1%	3,3%
Темерин	97,5%	100,0%	100,0%	98,9%	100,0%	12,7%	13,0%	11,8%	20,4%
Тител	87,0%	100,0%	100,0%	96,2%	89,3%	2,0%	1,8%	2,9%	2,7%
Врбас	95,9%	100,0%	86,7%	94,4%	100,0%	9,1%	7,1%	4,3%	2,6%
Жабалъ	67,2%	97,1%	95,2%	87,9%	29,6%	44,1%	27,0%	32,7%	54,4%

6.4.3. ОБУХВАТ ОБАВЕЗНИМ ИМУНИЗАЦИЈАМА ЛИЦА ОДРЕЂЕНОГ УЗРАСТА ПО ВАКЦИНАМА

Имунизација против туберкулозе: Мада је снабдевање БЦГ вакцином било дисконтинуирано, прерасподелом вакцина између породилишта и накнадним позивањем деце, која су из породилишта отпуштена невакцинисана, омогућило је да се на крају године оствари висок обухват БЦГ вакцином у свим домовима здравља (97,4%-100%) са укупним обухватом у Јужнобачком округу од 98,8% (Прилог 1).

Имунизација против дечије парализе: Само мали број домова здравља на територији Јужнобачког округа успео је да до краја године оствари задовољавајући обухват вакцинацијом и свим прописаним ревакцинацијама против полиомијелитиса. Пошто од априла до октобра није била ни једна испорука ОПВ вакцине, а укупно је испоручено 21% мање од планираних доза, било је тешко организовати ревакцинацију школске деце јер расположиве количине вакцина нису биле довољне да се ревакцинише читав разред, односно школа. Због тога је у 14-ој години живота остварен и најнижи обухват, од 84% (Прилог 2).

Имунизација против дифтерије, тетануса и пертусиса: Од 19. априла до 17. септембра прекинута је испорука ДТП вакцине а до последње испоруке (20. децембра) домови здравља су добили свега 80% планираних доза. Мада је већина домова здравља успела да надокнади пропуштене имунизације, до којих је дошло због недостатка вакцина, ревакцинација деце у 14-ој години у неким општинама није спроведена или је само започета па је и обухват дТ вакцином у Јужнобачком округу свега 90,5% (Прилог 3).

Имунизација против морбила, рубеле и паротитиса: Прекид у дистрибуцији и недостатак ММП вакцине довео је до тога да је само пет домова здравља успело да извакцинише децу првом ММП вакцином па је и остварени обухват свега 83,4% (Прилог 4). Испоручено је свега 70% планираних доза ММП вакцине што се одразило и

на остварени обухват предшколске деце (86,4%) са великом разликом између појединих домова здравља.

Имунизација против хепатитиса Б: Снабдевање хепатитис Б вакцином било је нередовно а испоручене количине у 2012. години чиниле су 87% од планираних количина. У таквим условима било је прекида у имунизацији новорођенчади у породилиштима а вакцинацију ове деце је преузимао надлежни дом здравља, што је додатно отежавало планирање потрошње расположивих количина вакцина. У условима недовољних количина вакцине, нередовне испоруке и недостатка информација када ће стићи следећа испорука, опредељење већине домова здравља је било да се предност да имунизацији новорођенчади, а да се имунизација школске деце одложи. Имунизација са три дозе хепатитис Б вакцине спроведена је код 95,3% новорођенчади а остали су примили две (6,9%) или једну (0,7%) дозу хепатитис Б вакцине (Прилог 5). Код све школске деце имунизација је започета давањем једне или две дозе хепатитис Б вакцине а 84,8% деце је потпуно имунизовано са три дозе хепатитис Б вакцине.

Имунизација против обољења изазваних бактеријом хемофилус инфлуенце тип б: Мада је и снабдевање ХиБ вакцином било дисконтинуирано, захваљујући залихама ове вакцине из претходне године, на територији читавог Јужнобачког округа је имунизација спроведена са високим обухватом (Прилог 6).

Ревакцинација против тетануса: Број обвезника за обавезну имунизацију против тетануса одраслог становништва се планира у односу на укупан број становника узраста који подлеже ревакцинацији у току одређене календарске године. Реалан број обвезника је вероватно мањи јер је код одређеног броја потреба за ревакцинацијом одложена због примања вакцине против тетануса у склопу постекспозиционе заштите. Упркос бројним проблемима у спровођењу ове законске обавезе, а који су у вези са променом пребивалишта и непостојањем документације о претходном вакциналном статусу, у 2012. години проблем је био и недостатак довољних количина вакцине, једним делом услед неблаговременог преузимања вакцине из претходне, 2011. године (Прилог 7).

6.4.4. РАЗЛОЗИ НЕИМУНИЗОВАЊА ОБВЕЗНИКА

У 2012. години на територији Јужнобачког округа у 6.282 случаја није извршена апликација одређене дозе вакцине/ревакцине. У 90% случајева разлози су немедицински, а у 10% случајева разлози су медицинске природе (табела 72).

Табела бр.72 Разлози неимунизовања обвезника на територији Јужнобачког округа у 2012. години

Разлози неимунизовања	Неимунизована лица	
	Број	%
Медицински	5662	90,1
Немедицински	620	9,9
УКУПНО	6282	100,0

За разлику од 2010. и 2011. године, када је најчешћи немедицински разлог неимунизовања био неодрживање на вакцинацију, током претходне године најчешћи немедицински разлог је недостатак вакцине и заступљен је са 86,6% у немедицинским разлозима неимунизовања обвезника. Код 548 (9,6%) обвезника одређена доза вакцине/ревакцине није дата због неодрживања на вакцинацију. Промена пребивалишта је разлог пропуштених имунизација у 3,8% (табела 73).

Табела бр.73 Немедицински разлози неимунизовања обвезника на територији Јужнобачког округа у 2012. години

Разлози неимунизовања	Неимунизована лица	
	Број	%
Недостатак вакцине	4900	86,6
Неодазивање	548	9,6
Миграција	214	3,8
Укупно	5662	100,0

Медицинске контраиндикације учествују са 10% у укупном броју неимунизованих, где су разлози неимунизовања познати. Од укупног броја постављених медицинских контраиндикација, код сваког десетог обвезника постављене су контраиндикације које нису биле у складу са важећим Правилником о имунизацији и начину заштите лековима (табела 74).

Табела бр.74 Медицински разлози неимунизовања обвезника на територији Јужнобачког округа у 2012. години

Разлози неимунизовања	Неимунизована лица	
	Број	%
Према Правилнику	555	89,6
Нису у складу са Правилником	65	10,4
Укупно	620	100,0

6.4.5. ИМУНИЗАЦИЈА ПО ЕПИДЕМИОЛОШКИМ ИНДИКАЦИЈАМА

6.4.5.1 Постекспозициона антитетанусна заштита

Упркос свим проблемима у снабдевању тетанус токсидом вакцином, на територији читавог Јужнобачког округа су континуирано биле на располагању одређене количине вакцина за постекспозициону заштиту. За ове потребе у 2012. години је дато 24.663 доза вакцине (табела 75).

Заштита против тетануса на територији Јужнобачког округа је спроведена код 18.501 особе. Примена једне дозе вакцине и хиперимуног гамаглобулина била је индикована код 2.396 особа. Потпуна пасивно-активна заштита била је индикована код 11.870 особа, међу којима је потпуно спроведена код 2.867 (24%) лица, а код осталих је у току. Ревакцинација код повређених и вакцинисаних из 2011. године спроведена је у 3.873 случаја. Имунизација против тетануса повређених лица по општинама дата је у Прилогу 8.

Табела бр.75 Имунизација против тетануса повређених лица на Јужнобачког округа у 2012. години

Округ	Јужнобачки
Укупан број повређених	18501
Број повређених лица која су потпуно вакц. одн. ревакц. а код којих је прошло више од 10 год.од последње примљене дозе вакцине(1 доза вакцине + ХТИг)	2396
Број повређених лица која нису вакц, која су непотпуно вакц. или немају доказе о вакцинацији	9003
Број лица којима су апликоване 3 дозе вакцине + ХТИг	2867
Број лица која су ревакцинисана	3873

Укупно апликовано доза вакцине	24663
Укупан број лица којима је апл. ХТИг	8023

6.4.5.2. Имунизација против грипа

Дистрибуција вакцине против грипа за сезону 2012-2013. година извршена је у складу са плановима здравствених установа на територији Јужнобачког округа. Укупно је дистрибуирано 24.780 доза а до краја 2012. године је потрошено 14.407 (58%) доза вакцине. У односу на претходну годину, у 2012. години је број особа вакцинисан против грипа мањи за око 15%. Мања заинтересованост за имунизацију против грипа је једним делом последица и контрадикторних ставова о моновалентној вакцини која је коришћења у пандемијској сезони.

У 2012. години највећи број особа против грипа је вакцинисан према клиничким индикацијама (43,7%). У свим општинама, најзаступљеније индикације биле су хронична кардиоваскуларна и респираторна обољења и дијабетес (Прилози 9 и 10). Особе старије од 65 година заступљене су са 37,8%. Вакцинисани из осталих група учествују са 18,5% (табела 76).

Табела бр.76 Имунизација против грипа на територији Јужнобачког округа у 2012. години

Индикација	Број вакцинисаних	%
Клиничке индикације	6299	43,7
Старији од 65 год.	5453	37,8
Геронтолошки центри	860	6,0
Здравствене установе	629	4,4
Јавне службе	601	4,2
Установе социјалне заштите	565	3,9
Укупно вакцинисаних	14407	100,0

6.4.5.3. Имунизација против хепатитиса Б

Због недостатка хепатитис Б вакцине али и активности инспекцијске службе, које су уследиле након достављања плана потребних количина вакцине за 2012. годину, потребе за хепатитис Б вакцином су биле далеко веће у односу на број добијених доза. Мада је у 2012. години вакцинисан два пута већи број лица запослених у здравственим установама у односу на 2011. годину, и даље значајан број професионално експонираних припада особама код којих је имунизација само започета или који још нису имунизовани (Прилог 11).

Упркос свим проблемима у снабдевању хепатитис Б вакцином, на територији читавог Јужнобачког округа континуирано су биле на располагању одређене количине вакцина за потребе постекспозиционе заштите.

У 2012. години укупно 2.090 особа је имунизовано против хепатитиса Б, што је за 30% више вакцинисаних у односу на 2011. годину. Захваљујући покренутој иницијативи о реализацији одредаба важећег Правилника о имунизацији по епидемиолошким индикацијама, током 2012. године, убедљиво доминантне групе у ризику код којих је спровођена вакцинација чинили су здравствени радници (85,2%) а затим ученици и студенти здравствене струке (9,9%). Током 2012. године није било вакцинисаних против хепатитиса Б оболелих од хемофилије (табела 77).

Табела бр.77 Имунизација против хепатитиса Б у 2012. години

Индикација	Број вакцинисаних	%
Здравствени радници	1781	85,2
Ученици и студенти здравствене струке	207	9,9
Дијализа	28	1,3
Инсулин зависни дијабетичари	26	1,2
ИВ корисници дрога	20	1,0
Штићеници установа социјалне заштите	12	0,6
Полни партнери ХБсАг+ особа	11	0,5
Новорођенчад ХБсАг+ мајки	5	0,3
Хемофиличари	0	0,0
Укупно вакцинисаних	2090	100,0

6.4.6. РЕГИСТРОВАНЕ НЕЖЕЉЕНЕ РЕАКЦИЈЕ ПОСЛЕ ИМУНИЗАЦИЈЕ НА ТЕРИТОРИЈИ ЈУЖНОБАЧКОГ ОКРУГА У 2012. ГОДИНИ

Од укупно 11 домова здравља Јужнобачког округа, пријаве нежељених реакција су достављене из само 5 домова здравља. Стручни тим за трајне контраиндикације Јужнобачког округа је у 7 случајева утврдио да се ради о тежим нежељеним реакцијама. Теже нежељене реакције су регистроване након апликације БЦГ вакцине (4), хепатитис Б вакцине (2) и ДТ вакцине (1). Постављено је 12 трајних контраиндикација за имунизацију корпускуларном пертусис вакцином (8) и БЦГ вакцином (4), (табела број 78).

Табела бр.78 Регистроване нежељене реакције после имунизације по општинама Јужнобачког округа у 2012. години

Општина	Број пријављених реакција	Број утврђених тежих нежељених реакција	Број утврђених трајних контраиндикација
Нови Сад	36	6	10
Бач	4	0	1
Бачка Паланка	3	1	1
Бечеј	1	0	0
Темерин	1	0	0
Укупно	45	7	12

6.4.7. ДИСТРИБУЦИЈА И УТРОШАК ВАКЦИНА И ИМУНОБИОЛОШКИХ ПРЕПАРАТА

У току 2012. године набавка и дистрибуција вакцина на територији Јужнобачког округа одвијала се у веома отежаним околностима. Поред проблема које су имали и остали окрузи, посебан проблем на територији Јужнобачког округа било је обезбеђивање вакцине против тетануса и Хиб вакцине за потребе Дома здравља Нови Сад. Наиме, рачунајући да ће им бити испоручене све планиране количине ових вакцина у 2011. години, Дом здравља Нови Сад је планирао знатно мање количине ових вакцина за 2012. годину. Како је Институт за вирусологију, вакцине и серуме, Торлак 31.12.2011. године закључио са испорукама на основу плана за 2011. годину, већ у првом кварталу 2012. године Дом здравља Нови Сад је преузео све планиране количине ове вакцине за 2012. годину. Током целе године позајмицама и прерасподелом вакцина успевало су се обезбедити неопходне количине ове вакцине за

постекспозициону заштиту. Из тих разлога је спровођене превентивне имунизације против тетануса у другој половини 2012. године било редуковано.

О прерасподелама вакцина на нивоу округа континуирано су достављана обавештења Институту за јавно здравље Србије и редовно су достављани извештаји о прекиду имунизације на појединим вакциналним пунктима.

Институт за јавно здравље Војводине у току 2012. године укупно је преузео 177.728 доза вакцина (БЦГ изражен као 10 дозно). У 2012. годину у количини мањој од планиране испручене су вакцине ОПВ (6720 доза), хепатитис Б за децу (3585 доза), ММР (3962 дозе), хепатитис Б за одрасле (590 доза), БЦГ (590 доза). У количини већој од планиране испоручен је ДТП (1010 доза), ДТ (1890 доза), дТ (1620 доза), тетанус вакцина (3510 доза) и Хиб вакцина (825 доза).

На територији Јужнобачког округа на вакциналним пунктима вакцинама се рукује у режиму хладног ланца вакцина и поштује се политика отворених бочица вакцине. Промене у организацији спровођења имунизације, које су уследиле увођењем изабраних лекара, допринеле су већем расходовању вакцина у односу на расход који је био у време када је истовремено позиван већи број деце, а посебно када су кампањски вакцинисана предшколска и школска деца.

Мада су сви вакцинални пунктови у више наврата обавештавани да у условима редукованих количина расположивих вакцина, повећају надзор над хладним ланцем, у току 2012. године 7 вакциналних пунктова пријавило је могући пробој хладног ланца вакцина. Након разматрања свих околности, Центар за контролу и превенцију је у три случаја предложио да се вакцине расходују (Дом здравља Тител, Дом здравља Нови Сад и Општа болница Врбас).

На нивоу Округа у границама препорученим за расход кретала се потрошња (ОПВ, ИПВ, ММР, Хиб, хепатитис Б за децу, тетанус). Знатно веће расходе од препоручених забележени су код БЦГ вакцине. Због дисконтинуиране испоруке, вакцинација се спроводила накнадно по позиву, а због неодазивања све позване деце растворене бочице ове вакцине су након препорученог рока расходоване. Првенствени разлог расходовања осталих вакцина, које су имале расходе веће од дозвољених, био је строго придржавање политике отворених бочица.

Дистрибуција и утрошак вакцина и имунобиолошких препарата за обавезну активну имунизацију, имунизацију по експозицији и према клиничким индикацијама приказани су у Прилозима 12, 13, 14 и 15.

ЗАКЉУЧАК

- ❖ На подручју Јужнобачког округа током 2012. године је пријављено 24658 случајева заразних болести (без грипа). У односу на претходну годину број оболелих је за 10% нижи. Заразна обољења су код 50 особа узроковала смртни исход.
- ❖ Инциденција заразних болести у Јужнобачком округу (3519,5/100000) је за 20% нижа од просека инциденције заразних болести у Војводини, а у односу на осталих 6 округа је на петом месту по висини.
- ❖ Неуједначено пријављивање заразних болести по општинама Округа има за последицу и различите инциденције појединих болести (налазе се у односу 1:15,6).
- ❖ За врло мали број цревних заразних болести утврђена је етиологија болести што је последица неупућивања пацијената на лабораторијско испитивање.
- ❖ Регистровање само појединачних случајева и оних заразних болести која се по правилу јављају у епидемијама, указује на потребу узимања шире епидемиолошке анамнезе од лекара из примарне здравствене заштите у циљу откривања и епидемиолошког повезивања оболелих.

- ❖ Превазилажењем одређених пропуста у пријављивању, усаглашавањем критеријума пријављивања оних заразних болести које се пријављују на основу клиничког метода и лабораторијском потврдом етиологије болести, елиминисаће се разлике у инциденцији неких убиквитарних заразних болести, а надзор над заразним болестима учинити квалитетнијим.

7. ЗДРАВСТВЕНА ИСПРАВНОСТ ВОДЕ ЗА ПИЋЕ НА ТЕРИТОРИЈИ ЈУЖНОБАЧКОГ ОКРУГА ТОКОМ 2012. ГОДИНЕ

У табелама број 79 и 80 приказани су збирни подаци Института за јавно здравље Војводине који се односе на здравствену исправност **пречишћене хлорисане воде за пиће** са територије Јужнобачког округа.

Табела бр. 79 Микробиолошка исправност пречишћене хлорисане воде за пиће са територије Јужнобачког округа током 2012. године

Извор података	Насеље	Укупан број узорак	Број исправних узорак	Процент исправних узорак	Број неисправних узорак	Процент неисправних узорак
Институт за јавно здравље Војводине	Град Нови Сад, Петроварадин, Каћ, Ковил, Будисава, Ченеј, Кисач, Степановићево, Руменка, Ветерник, Футог, Сремски Карловци, Сремска Каменица, Буковац, Лединци	6408	6328	98,75	80	1,25
Институт за јавно здравље Војводине	Бачка Паланка	244	243	99,59	1	0,41
Институт за јавно здравље Војводине	Бечеј	179	168	93,85	11	6,15
Институт за јавно здравље Војводине	Беочин	46	45	97,83	1	2,17
Институт за јавно здравље Војводине	Врбас	213	133	62,44	80	37,56
УКУПНО		7090	6917	97,56	173	2,44

Табела бр. 80 Физичко-хемијска исправност пречишћене хлорисане воде за пиће са територије Јужнобачког округа током 2012. године

Извор података	Насеље	Укупан број узорак	Број исправних узорак	Процент исправних узорак	Број неисправних узорак	Процент неисправних узорак
Институт за јавно здравље Војводине	Град Нови Сад, Петроварадин, Каћ, Ковилъ, Будисава, Ченеј, Кисач, Степановићево, Руменка, Ветерник, Футог, Сремски Карловци, Сремска Каменица, Буковац, Лединци	6408	6092	95,07	316	4,93
Институт за јавно здравље Војводине	Бачка Паланка	244	242	99,18	2	0,82
Институт за јавно здравље Војводине	Бечеј	179	177	98,88	2	1,12
Институт за јавно здравље Војводине	Беочин	46	45	97,83	1	2,17
Институт за јавно здравље Војводине	Врбас	214	90	42,06	124	57,94
УКУПНО		7091	6646	93,72	445	6,28

У табелама број 81 и 82 приказани су збирни подаци Института за јавно здравље Нови Сад и Завода за јавно здравље у Зрењанину који се односе на здравствену исправност **непречишћене хлорисане воде за пиће** из комуналних водовода са територије Јужнобачког округа.

Табела бр. 81 Микробиолошка исправност непречишћене хлорисане воде за пиће из комуналних водовода са територије Јужнобачког округа током 2012. године

Извор података	Насеље	Укупан број узорак	Број исправних узорак	Процент исправних узорак	Број неисправних узорак	Процент неисправних узорак
Институт за јавно здравље Војводине	*1	892	644	72,20	248	27,80
Завод за јавно здравље Зрењанин	*2	260	238	91,54	22	8,46
УКУПНО		1152	882	76,56	270	23,44

Табела бр. 82 Физичко-хемијска исправност непречишћене хлорисане воде за пиће из комуналних водовода са територије Јужнобачког округа током 2012. године

Извор података	Насеље	Укупан број узорак	Број исправних узорак	Процент исправних узорак	Број неисправних узорак	Процент неисправних узорак
Институт за јавно здравље Војводине	*1	629	34	5,41	595	94,59
Завод за јавно здравље Зрењанин	*2	86	1	1,16	85	98,84
УКУПНО		715	35	4,89	680	95,11

*1 Нови Сад, Темерин, Бачки Јарак, Сириг, Силбаш, Деспотово, Параге, Пивнице, Челарево, Товаришево, Обровац, Бач, Селенча, Мали Бач, Вајска, Бођани, Плавна, Бачко Ново Село, Шајкаш, Нештин, Младеново, Бачки Маглић, Србобран, Тител, Кулпин, Бачки Петровац, Бегеч, Гложан, Мошорин, Турија, Надаљ, Гајдобра, Чуруг, Нова Гајдобра, Стражилово, Визић, Бачко Добро Поље, Куцура, Равно Село, Савино Село, Змајево

*2 Жабал, Чуруг, Госпођинци, Ђурђево

У табелама број 83 и 84 приказани су подаци Института за јавно здравље Војводине који се односе на здравствену исправност **непречишћене воде за пиће** из комуналних водовода, са извора, каптажа, бунара и осталих објеката јавног водоснабдевања са територије Јужнобачког округа током 2012. године.

Табела бр. 83 Микробиолошка исправност непречишћене воде за пиће из комуналних водовода, са извора, каптажа, бунара и осталих објеката јавног водоснабдевања са територије Јужнобачког округа током 2012. године

Извор података	Насеље	Укупан број узорак	Број исправних узорак	Процент исправних узорак	Број неисправних узорак	Процент неисправних узорак
Институт за јавно здравље Војводине	Град Нови Сад (јавни бунари), Бачка Паланка, Сремска Каменица, Буковац, Сремски Карловци, Силбаш, Пивнице, Стари и Нови Лединци, Челарево, Нештин, Бачки Маглић, Бегеч, Србобран, Мошорин, Бачко Петрово Село, Бачко Градиште, Визић, Банаштор, Сусек, Врбас, Бачко Добро Поље, Куцура, Равно Село, Савино Село, Змајево	779	515	66,11	264	33,89
УКУПНО		779	515	66,11	264	33,89

Табела бр. 84 Физичко-хемијска исправност непречишћене воде за пиће из комуналних водовода, са извора, каптажа, бунара и осталих објеката јавног водоснабдевања са територије Јужнобачког округа током 2012. године

Извор података	Насеље	Укупан број узорак	Број исправних узорак	Процент исправних узорак	Број неисправних узорак	Процент неисправних узорак
Институт за јавно здравље Војводине	Град Нови Сад (јавни бунари), Бачка Паланка, Сремска Каменица, Буковац, Сремски Карловци, Силбаш, Пивнице, Стари и Нови Лединци, Челарево, Нештин, Бачки Маглић, Бегеч, Србобран, Мошорин, Бачко Петрово Село, Бачко Градиште, Визић, Банаштор, Сусек, Врбас, Бачко Добро Поље, Куцура, Равно Село, Савино Село, Змајево	735	96	13,06	639	86,94
УКУПНО		735	96	13,06	639	86,94

У табелама број 85 и 86 приказани су микробиолошка и физичко-хемијска исправност узорака воде за пиће у Јужнобачком округу током 2012. године, доступних крајњем потрошачу, разврстана према томе да ли је вода доступна крајњем потрошачу пречишћена и дезинфикована, дезинфикована без пречишћавања или је потрошач користи без било каквог претходног третмана.

Табела бр. 85 Микробиолошка исправност узорака воде за пиће у Јужнобачком округу током 2012. године

Вода за пиће	Укупан број узорака	Број исправних узорака	Процент исправних узорака	Број неисправних узорака	Процент неисправних узорака
Пречишћена хлорисана вода	6408	6328	98,75	80	1,25
Непречишћена хлорисана вода	1152	882	76,56	270	23,44
Непречишћена вода	779	515	66,11	264	33,89
УКУПНО	8339	7725	92,64	614	7,36

Табела бр. 86 Физичко-хемијска исправност узорака воде за пиће у Јужнобачком округу током 2012. године

Вода за пиће	Укупан број узорака	Број исправних узорака	Процент исправних узорака	Број неисправних узорака	Процент неисправних узорака
Пречишћена хлорисана вода	6408	6092	95,07	316	4,93
Непречишћена хлорисана вода	715	35	4,89	680	95,11
Непречишћена вода	735	96	13,06	639	86,94
УКУПНО	7858	6223	79,19	1635	20,81

8. КОНТРОЛА ЗДРАВСТВЕНЕ ИСПРАВНОСТИ НАМИРНИЦА НАМЕЊЕНИХ ЈАВНОЈ ПОТРОШЊИ

Контрола безбедности хране при увозу, у домаћој производњи и промету обавља се у складу са одредбама Закона о безбедности хране, Сл. гласник РС број 41/09. У складу са одредбама наведеног закона у надлежности здравствених власти је контрола безбедности дијететских производа (дечија храна-замене за мајчино млеко, дијететски суплементи, адитиви, храна за особе које желе да смање телесну масу, храна за особе које се налазе под медицинским надзором, храна без глутена), со за људску исхрану и производњу намирница, замене за кухињску со, адитиви за прехранбену индустрију и флаширане минералне воде. У овај извештај укључени су резултати лабораторијских испитивања Института за јавно здравље Војводине. Резултати испитивања која су спровеле друге лабораторије овлашћене од стране Министарства здравља да обављају контролу безбедности горе наведених група хране нису укључени у овај извештај.

8.1. РЕЗУЛТАТИ МИКРОБИОЛОШКЕ И ФИЗИЧКО-ХЕМИЈСКЕ КОНТРОЛЕ УЗОРАКА НАМИРНИЦА

У току 2012. године за потребе спровођења програма мониторинга безбедности хране Министарства здравља Републике Србије, Институт за јавно здравље Војводине обавио је контролу 457 узорка хране коју је доставио Сектор за санитарни надзор Секретаријата за здравство, социјалну политику и демографију АП Војводине: 114 узорка почетних формула за одојчад, 120 узорка прелазних формула за одојчад, 108 узорка хране за одојчад и малу децу, 81 узорак соли за људску употребу и 35 узорка дијететских суплемената.

Добијени резултати су показали да је од укупног броја свих контролисаних узорка један узорак хране за старију одојчад и малу децу био неисправан услед повећаног броја квасаца и плесни.

Сви контролисани параметри физичко-хемијске исправности били су усклађени за важећом законском регулативом.

Контрола текста декларација показала је да је неусаглашеност текста са важећом законском регулативом утврђена у 5 (8,8%) узорка почетних формула за одојчад, 7 (11,7%) узорка формула за старију одојчад и млађу децу, 5 (5,6%) узорка хране за старију одојчад и малу децу и 3 (17,6%) узорка дијететских суплемената.

8.2. РЕЗУЛТАТИ МИКРОБИОЛОШКЕ И ФИЗИЧКО-ХЕМИЈСКЕ КОНТРОЛЕ УЗОРАКА ПРЕДМЕТА ОПШТЕ УПОТРЕБЕ

У току 2012. године Институт за јавно здравље Војводине обавио је контролу 803 узорка предмета опште употребе које је доставила Гранична санитарна инспекција Министарства здравља Републике Србије: 64 узорка посуђа за животне намирнице, 227 узорка амбалаже за намирнице, 5 узорка дечијих играчака, 364 узорка средстава за одржавање личне хигијене и улепшавање лица и тела, 143 узорка средстава за одржавање чистоће.

Добијени резултати су показали да од укупног броја свих контролисаних узорка предмета опште употребе одредбама важеће законске регулативе није одговарало: 15 (1,9%) узорка средстава за одржавање личне хигијене, 7 (10,9%) узорка из групе посуђа за намирнице, 7 (4,9%) узорка из групе средстава за одржавање чистоће и 3 (1,3%) узорка из групе амбалаже за животне намирнице.

Институт за јавно здравље Војводине обавио је и контролу здравствене исправности 321 узорка предмета опште употребе из домаће производње и промета: 209 узорка посуђа за животне намирнице, 64 узорка амбалаже за намирнице, 3 узорка

дечијих играчака, 44 узорка средстава за одржавање личне хигијене и улепшавање лица и тела, 1 узорак средстава за одржавање чистоће.

Добијени резултати су показали да је од укупног броја свих контролисаних узорака предмета опште употребе пореклом из домаће производње и промета одредбама важеће законске регулативе није одговарало: 10 (4,8%) узорака средстава за одржавање личне хигијене, 7 (10,9%) узорака из групе посуђа за намирнице и 7 (4,9%) узорака из групе средстава за одржавање чистоће и 3 (1,3%) узорка из групе амбалаже за животне намирнице.

ЗАКЉУЧЦИ

1. Подаци који се односе на здравствену исправност узорака воде за пиће на територији Јужнобачког округа (на основу микробиолошке и физичко-хемијске исправности) из 2012. године упућују на следеће закључке:

- ❖ 98% узорака *пречишћене хлорисане воде за пиће* доступне крајњем кориснику је *микробиолошки исправно* у односу на прописане вредности;
- ❖ 94% узорака *пречишћене хлорисане воде за пиће* доступне крајњем кориснику је *физичко-хемијски исправно* у односу на прописане вредности;
- ❖ 77% узорака *непречишћене хлорисане воде за пиће* доступне крајњем кориснику је *микробиолошки исправно* у односу на прописане вредности;
- ❖ 5% узорака *непречишћене хлорисане воде за пиће* доступне крајњем кориснику је *физичко-хемијски исправно* у односу на прописане вредности;
- ❖ 66% узорака *непречишћене воде за пиће* доступне крајњем кориснику је *микробиолошки исправно* у односу на прописане вредности;
- ❖ 13% узорака *непречишћене воде за пиће* доступне крајњем кориснику је *физичко-хемијски исправно* у односу на прописане вредности;
- ❖ Укупно у Јужнобачком округу током 2012. године доступно крајњем потрошачу микробиолошки је исправно 93% узорака воде за пиће, а физичко–хемијски је исправно 79% узорака воде за пиће.

2. У извештају о контроли безбедности хране и здравствене исправности предмета опште употребе укључени су само резултати лабораторијских анализа Института за јавно здравље Војводине. Резултати других лабораторија овлашћених од стране Министарства здравља да контролишу безбедност наведених група намирница на територији Јужнобачког округа нису укључени у овај извештај, као ни резултати контроле безбедности оних намирница чији надзор обавља Министарство пољопривреде преко овлашћених институција. Наведени подаци показују да се у овом извештају обрађени подаци не могу сматрати репрезентативним за процену ризика од изложености становништва Јужнобачког округа појединим биолошким и хемијским чиниоцима који се могу наћи у храни.

Лабораторијска контрола микробиолошких и хемијских параметара здравствене исправности намирница обављена од стране Института за јавно здравље Војводине пореклом из домаћег промета, односно узорака намирница који су контролисани приликом увоза показује да су се добијене вредности контролисаних параметара у највећем броју узорака били усклађени са важећом законском основом Републике Србије.

ПРЕДЛОГ МЕРА

1. Побољшање квалитета водоснабдевања подразумева предузимање одговарајућих мера које обухватају:

- ❖ Подизање капацитета локалних самоуправа за обезбеђивање производње и доступности здравствено безбедне воде за сво становништво Јужнобачког округа,
- ❖ Редовну дезинфекцију воде намењене људској употреби,
- ❖ Редовно спровођење сталног мониторинга чији се обим и број анализа одређује према постојећој законској основи,
- ❖ Едукација особља које ради на одржавању система водоснабдевања (локалних водовода),
- ❖ Редовно одржавање водоводних система, санација водних објеката и постојеће водоводне мреже и асанација терена око изворишта воде за пиће када за то постоје потребе,
- ❖ Јавно обавештавање становништва о резултатима анализе воде за пиће,
- ❖ Едукација становништва о значају обезбеђивања довољне количине здравствено исправне воде за пиће.

С обзиром да у непречишћеној и недезинфикованој води за пиће на територији Јужнобачког округа постоје микробиолошке и физичко-хемијске опасности, као што су присуство микроорганизама показатеља фекалног загађења и повећана концентрација нитрата, нитрита и арсена, може се закључити да постоји ризик развоја акутних и хроничних, као и малигних обољења међу становништвом које за пиће и исхрану, као и одржавање личне хигијене, користи непречишћену и недезинфиковану воду. У том смислу се препоручује обезбеђивање довољне количине здравствено исправне воде за пиће свим становницима Јужнобачког округа, односно обезбеђивање адекватног система водоснабдевања и здравствене исправности воде за пиће.

2. Предлози за унапређење контроле здравствене безбедности хране у домаћем промету

- На територији Јужнобачког округа потребно је спровести одређена циљана истраживања како би се добио увид у изложеност популације поједним штетним чиниоцима који могу бити присутни у различитим намирницама намењеним јавној потрошњи, укључујући и истраживања која би се односила на проверу прецизности декларисаних нутритивних и здравствених тврдњи, као и проверу јасноће и прецизности промотивних и рекламних материјала.
- Потребно је сачинити план и спровести мониторинг здравствене безбедности предмета опште употребе, а посебно је битно спроводити планску контролу дечијих играчака и козметичких производа.

9. ПРОМОЦИЈА ЗДРАВЉА И ЗДРАВСТВЕНО ВАСПИТАЊЕ

На територији Јужнобачког округа у 2012. години активности промоције здравља и здравственог васпитања спроводиле су се у оквиру Програма од општег интереса Министарства здравља Републике Србије и Промотивно-превентивних програма јавноздравствене заштите, као и у оквиру различитих пројеката.

У оквиру Програма од општег интереса у 2012. години реализован је Програм под називом „Организација и спровођење активности промоције здравља посебно усмерена на вулнерабилне групације (труднице, мала и предшколска деца, школска деца, стари преко 65 година живота и особе са инвалидитетом) чији је циљ јачање капацитета примарне здравствене заштите за унапређење здравља становништва и повећање обима информисаности становништва у вези са здравим стиливима живота. Оперативни циљеви програма су:

1. Унапређење информисаности и знања становништва за примену здравих стилова живота са посебним акцентом на вулнерабилне групе становништва
2. Едукација едукатора и становништва за спровођење здравствено промотивних активности
3. Спровођење здравствено промотивних кампања у складу са Календаром здравља
4. Извештај о реализацији програма промоције здравља

Програм се састоји из седам целина:

1. Координација здравствено-промотивних активности здравствених установа
2. Покретање свих видова партнерства у области васпитања за здравље
3. Едукација едукатора и становништва за промоцију здравља
4. Активности на унапређењу здравља вулнерабилних групација
5. Анализа реализације здравственог васпитања у оквиру Програма за спречавање и сузбијање заразних болести
6. Спровођење националних кампања за промоцију здравља
7. Континуирани рад са мас медијима

Координација здравствено-промотивних активности здравствених установа

Праћење и анализу промотивно-превентивних активности за подручје Јужнобачког округа спроводи Центар за промоцију здравља и Центар за анализу, планирање и организацију здравствене заштите Института за јавно здравље Војводине на основу података из извештаја здравствених установа и партнера у спровођењу активности. Институт за јавно здравље Војводине, као референтна установа, координира и пружа стручно методолошку помоћ здравственим и образовним установама на територији Јужнобачког округа у планирању, имплементацији и евалуацији активности промоције здравља, иницира и организује кампање обележавања значајних датума из Календара здравља, припрема и дистрибуира здравствено-васпитна средства, организује едукације за здравствени и нездравствени сектор, организује и учествује у јавним манифестацијама и трибинама и континуирано сарађује са медијима.

Стручно методолошка помоћ здравственим и образовним установама у планирању, имплементацији и евалуацији спроведених активности промоције здравља огледа се у припреми радног и едукативног материјала, креативних радионица за рад са децом предшколског и основношколског узраста, организовање стручних и организационих састанака са координаторима промоције здравља и учесницима активности. Обезбеђен је едукативни материјал и креативне радионице са здравствено-васпитним садржајима који одговарају здравствено-васпитним потребама појединих популационих група, као што су деца, студенти, жене репродуктивног доба, радно активно становништво, стари, особе са инвалидитетом и др.

У току 2012. године у 12 установа примарне здравствене заштите (11 домова здравља и Завод за здравствену заштиту студената Нови Сад) спроведено је 87.639 индивидуалних здравствено-васпитних активности и 16.961 групна здравствено-васпитна активност. Остварено је укупно 100.047 посета поливалентне патронажне службе здравом и оболелом становништву.

У току 2012. године Институт за јавно здравље Војводине је одржао 24 састанака ради пружања стручно-методолошке помоћи здравственим установама (укупно за програме промоције здравља у примарној здравственој заштити).

Покретање свих видова партнерства у области васпитања за здравље

У 2012. години Институт за јавно здравље Војводине на територији Јужнобачког округа спровео је активности промоције здравља са 242 институције/ организације и то:

- Градска управа за здравство Града Новог Сада
- Покрајински секретаријат за здравство АП Војводине
- Покрајински секретаријат за спорт и омладину АП Војводине
- 6 завода за јавно здравље са територије Војводине
- Клинички центар Војводине
- Институт за здравствену заштиту деце и омладине Војводине, Нови Сад
- Институт за онкологију Војводине, Ср. Каменица
- Институт за плућне болести и туберкулозу Војводине, Ср. Каменица
- Институт за кардиоваскуларне болести Војводине, Ср. Каменица
- Клиника за стоматологију Војводине
- Завод за хитну медицинску помоћ Нови Сад
- Општа болница Врбас
- 11 домова здравља Јужнобачког округа (посебно са Домом здравља „Нови Сад“)
- Завод за здравствену заштиту студената Нови Сад
- 11 предшколских установа Јужнобачког округа (посебно ПУ „Радосно детињство“ Нови Сад)
- 18 приватних вртића
- 88 основних школа у Јужнобачком округу
- 32 средње школе у Јужнобачком округу
- Покрајинска ХИВ комисија
- Национална канцеларија за ХИВ/АИДС
- Јединица за спровођење ХИВ пројекта Глобалног фонда у Србији
- Војвођанска ХИВ мрежа
- Градска организација Црвеног крста Новог Сада
- Савез студената медицинског факултета у Новом Саду
- Међународна организација студената медицине у Новом Саду (*YuMSIC-IFMSA Serbia*)
- *PSANS*, Удружење студената фармације
- Клуб студената стоматологије Стоматолошког факултета у Новом Саду
- Медицински факултет Универзитета у Новом Саду
- Департман за географију, туризам и хотелијерство Природно-математичког факултета Универзитета у Новом Саду
- Патронажна секција Савеза здравствених радника Војводине
- СОС Дечје село „Др М. Павловић“, Сремска Каменица
- Позориште младих Нови Сад

- Удружење за јавно здравље Србије, Београд
- НВО „Chill out“ Нови Сад
- Омладина ЈАЗАС-а
- ПРЕВЕНТ
- ЕМПРОНА
- Екуменска хуманитарна организација
- Центар „Црвена линија“
- Организација за подршку женама са инвалидитетом „...Из круга Војводина“
- СОС Женски центар
- Новосадски хуманитарни центар
- Удружење за подршку особама са Даун синдромом Нови Сад
- медији са седиштем/представништвом у Јужнобачком округу (7 ТВ, 18 радија и 11 штампаних медија)
- Спортско удружење *FitNex* Нови Сад
- НВО „Живот и здравље“ Бачка Паланка
- Градска управа за заштиту животне средине Града Новог Сада

У 2012. години реализовано је 42 догађаја у области васпитања за здравље:

1. Обележавање 31. јануара, Националног дана без дуванског дима
2. Обележавање Европске недеље превенције рака грлића материце, 23-29. јануар
3. Обележавање 28. фебруара, Светског дана ретких болести
4. Обележавање Марта, месеца борбе против рака
5. Обележавање 22. марта, Светског дана вода
6. Обележавање Недеље здравих зуба, 26-31. март
7. Обележавање 7. априла, Светског дана здравља
8. Обележавање Националне недеље здравља уста и зуба, 21-27. мај 2012. године
9. Обележавање Међународног дана физичке активности
10. Обележавање 31. маја, Светског дана без дуванског дима
11. Обележавање 5. јуна, Дана заштите животне средине
12. Обележавање 26. јуна, Међународног дана борбе против злоупотребе и незаконите трговине дрогама
13. Обележавање Светског дана превенције самоубиства
14. Обележавање 29. септембра, Светског дана срца
15. Обележавање Недеље промоције дојења
16. Обележавање Националне кампање Октобар, месец правилне исхране и 16. октобра, Светског дана хране
17. Обележавање Европског дана рационалне употребе антибиотика
18. Обележавање 1. децембра – Светског дана борбе против ХИВ/АИДС
19. Кампања превенције грипа
20. Рад ДПСТ саветовалишта
21. Учешће у раду Покрајинске ХИВ комисије
22. Учешће у радној групи за репродуктивно здравље АП Војводине
23. Учешће на трибини о волонтеризму
24. Учешће у раду Комисије за избор пројеката на конкурс Секретаријата за спорт и омладину АПВ за реализацију Акционог плана за борбу против дрога АПВ
25. Учешће у организацији и спровођењу серијала квиз-такмичења „Шта знаш о здрављу?“ у организацији Градске организације Црвеног крста Новог Сада
26. Сарадња са СЛД ДЛВ
27. Сарадња са Патронажном секцијом Савеза здравствених радника Војводине
28. Активности Комисије за борбу против дрога Града Новог Сада
29. Учешће у раду Комисије превенцију употребе дувана Министарства здравља РС
30. Учешће у раду Градске организације Црвеног крста Новог Сада
31. Учешће у састављању приручника о болестима зависности
32. Пројекат „Здравље за најмлађе – календар за 2012. годину“

33. Пројекат „Васпитање за здравље“
34. Пројекат „Супстанцу на дистанцу“
35. Пројекат „Здрав град“
36. Пројекат „Ускраћен сан, покварен дан“
37. Пројекат „Помозимо деци да остану непушачи“
38. Пројекат „Супстанцу на дистанцу 2“
39. Пројекат „Обележавање кампање Недеља промоције дојења“
40. Пројекат „Обележавање кампање Октобар, месец правилне исхране“
41. Пројекат „Здравствено стање становништва Новог Сада за 2011. годину“
42. Пројекат „Здравствено стање становништва Војводине за 2011. годину“

У току 2011. године одржано је 59 састанака ради успостављања партнерских активности у области васпитања за здравље на којима је присуствовало 281 учесника партнерских организација.

Путем здравствено-промотивних кампања обележена су 19 значајних датума из Календара здравља и реализовано 11 пројеката (истраживачки и здравствено-васпитно интервентни).

Едукација едукатора и становништва за промоцију здравља

У току 2012. године одржано је 70 едукативних семинара.

Едукативни семинари (29) за едукацију едукатора на којима је учествовало 1.324 учесника:

- 1 стручни састанак „Јануарски стручни састанак координатора и учесника у промоцији здравља“ 18.1.2012. године уз присуство 38 здравствених радника;
- 1 семинар „Моје тело – моје здравље“ одржан 29.02.2012. године у вртићу „Гуливер“ уз присуство 76 васпитача, здравствених радника и стручних сарадника из ПУ „Радосно детињство“ Нови Сад;
- 1 едукација „Обука за подизање капацитета запослених за нови приступ микробиолошкој контроли хране“ одржан 22.02.2012. године уз учешће 31 здравственог радника;
- 1 семинар „Моје тело – моје здравље“ одржан 7.03.2012. године уз присуство 30 просветних радника и стручних сарадника (психолога и педагога) из 17 основних школа;
- 1 стручни састанак „Недеља здравих зуба“ одржан 15.03.2012. године уз учешће 40 здравствених радника;
- 1 едукација 36 едукатора, ученика СМШ „7. април“ Нови Сад, за вођење радионица са децом млађег основношколског узраста 15.03.2012. године;
- 1 семинар на тему „Даун синдром“ одржан 21.03.2012. године у Инклузивно-креативном центру ШОСО „Милан Петровић“ Нови Сад уз присуство укупно 97 здравствених радника;
- 1 стручни састанак „Светски дан здравља“ одржан 27.03.2012. године уз учешће 40 здравствених радника;
- 1 едукација „Алергије и интолеранција на храну“ одржана 12.04.2012. године уз учешће 35 здравствених радника;
- 1 програм КМЕ, курс у оквиру Секције социјалне медицине ДЛВ на тему: „Планирање у промоцији здравља и здравственом васпитању – дилеме из праксе“, 20. априла 2012. године у Сремским Карловцима за 80 учесника;
- 1 стручни састанак „Недеља здравих зуба 2012. године“ одржан 11. маја 2012. године уз присуство 21 учесника (10 лекара и 11 медицинских сестара);
- 1 стручни састанак „Национални и Светски дан без дуванског дима“ одржан 24. маја 2012. године на којој је присуствовало 36 учесника (10 лекара и 26 медицинских сестара);

- 1 програм КМЕ „Новине у исхрани II“ одржан 1. јуна 2012. године уз учешће 130 здравствених радника;
- 1 едукација „Бодовање и оцена квалитета хлеба“ одржана 05.06.2012. године уз учешће 10 здравствених радника;
- 2 едукације „Исправно мерење на вагама GWP (good weighting practice) оджане 4. и 11. јула 2012. године уз учешће 21 здравственог радника;
- 1 стручни састанак „Активности промоције здравља у обележавању значајних датума календара здравља“ одржан 12.09.2012. године уз учешће 37 здравствених радника;
- 1 програм КМЕ „Здравствено промотивна кампања Недеља промоције дојења“ одржан 19.09.2012. године уз учешће 78 здравствених радника;
- 1 едукација „Провера способности чула, обука и тренинг лица за сензорну анализу хране“ одржана 20.09.2012. године уз учешће 10 здравствених радника;
- 2 програма КМЕ „Здравствено промотивна кампања Октобар, месец правилне исхране“ одржани 4. и 16. октобра 2012. године уз укупно учешће 160 особа;
- 1 едукација „Стручно усавршавање запослених за праћење процеса рада у Одељењу за хуману екологију“ одржана 10.10.2012. године уз учешће 8 здравствених радника;
- 1 програм КМЕ „Узорковање воде“ одржана 10.10.2012. године уз учешће 60 здравствених радника“
- 2 семинара за едукацију 60 наставника/професора и сарадника из основних и средњих школа у Новом Саду за коришћење едукативног филма „Супстанцу на дистанцу“ одржан 27. новембра;
- 1 програм КМЕ „Значај адекватног режима сна и одмора код деце“ одржан 29.11.2012. године уз учешће 80 здравствених радника;
- 1 програм КМЕ „Бука и здравље“ одржан 29.11.2012. године уз учешће 80 здравствених радника;
- 2 семинара за едукацију 30 наставника/професора и сарадника из основних и средњих школа у Новом Саду за коришћење едукативног филма „Супстанцу на дистанцу“ одржан 18. децембра;

Едукативни семинари (41) за едукацију становништва на којима је учествовало 2139 учесника:

- 2 едукације становништва на тему превенције употребе дувана;
- 1 едукација „Микробиолошко загађење ваздуха радне средине и његов утицај на квалитет и безбедност прехранбених производа, као и на безбедност и здравље запослених“, одржана 29. фебруара у Регионалној привредној комори Нови Сад за 20 произвођача хране;
- 1 едукација „Заштита на раду и здравље сакупљача секундарних сировина“ одржана 28. марта у МЗ „Слана бара“ Нови Сад за 30 сакупљача секундарних сировина;
- 1 едукација просветних радника под називом „Промоција здравља у школи – едукација за рад са приручником Васпитање за здравље деце“ одржана 30. маја 2012. године у ИЗЈЗВ у присуство 25 учесника из 17 основних школа;
- 13 едукација 800 деце млађег основношколског узраста и 26 учитеља из 13 новосадских основних школа на тему очувања и унапређења здравља деце (Квиз такмичење ;Здравље је највеће богатство“);
- 10 едукација 500 ученика и 10 наставника из 10 новосадских основних школа на тему очувања и унапређења здравља (Квиз такмичење „Шта знаш о здрављу“).
- 1 едукација 30 студената на тему „Квалитет животне средине у Новом Саду“ 5. јуна 2012. године;
- 1 едукација на тему „Супстанцу на дистанцу“ за 160 ученика средњих школа;

- 1 едукација на тему „Супстанцу на дистанцу“ за 30 ученика основних школа;
- 1 едукација „Strategic Noise Mapping and Action Plan IPA project“ оджана у Културном центру Новог Сада за 20 особа;
- 2 едукације деце и васпитача/учитеља – демонстрација припреме оброка по принципима правилне исхране, 30.10. и 8.11. 2012. године
- 1 семинар за едукацију едукатора, наставника/професора и сарадника из основних школа у Новом Саду за коришћење едукативног филма „Супстанцу на дистанцу“ уз присуство 42 учесника;
- 1 едукација просветних радника под називом „Значај воћа и поврћа у исхрани деце“ одржана 25. октобра уз присуство 60 учесника;
- 2 семинара за едукацију 60 наставника/професора и сарадника из основних и средњих школа у Новом Саду за коришћење едукативног филма „Супстанцу на дистанцу“ одржан 27. новембра;
- 2 семинара за едукацију 30 наставника/професора и сарадника из основних и средњих школа у Новом Саду за коришћење едукативног филма „Супстанцу на дистанцу“ одржан 18. децембра;
- 1 едукација родитеља ОШ „Никола Тесла“ Нови Сад 21 новембра путем предавања емитованог интернетом на тему превенције злоупотребе дрога, презентација филма „Супстанцу на дистанцу“ за 60 родитеља.

На 70 едукативних семинара учествовало је укупно 3.463 учесника. Профил учесника из предшколских установа: деца, васпитачи, здравствени радници, педагози и психолози; из основних и средњих школа: учитељи, наставници, педагози и психолози, ученици - едукатори; из здравствених установа: лекари, медицинске сестре и патронажне сестре; студенти медицине, стоматологије, фармације и здравствене неге; волонтери из невладиних организација; из локалне заједнице: представници локалне власти, активисти месних заједница и становништво.

Активности на унапређењу здравља вулнерабилних групација

У току 2012. године здравствено-промотивним активностима обухваћено је свих 88 основних школа, 29 средњих школа, 11 предшколских установа на територији Јужнобачког округа и 19 приватних вртића из Новог Сада. Здравствено-промотивним активностима обухваћено је 38.000 деце и омладине и 17.922 детета предшколског узраста на територији Јужнобачког округа.

У 2012. години здравствено промотивним активностима радом сарадника из института обухваћено је 4380 ученика основних школа. Организована су предавања, креативне радионице, демонстрације различитих вештина, израда ликовних и литерарних радова и друге активности, на следеће теме: превенција пушења, орално здравље, физичка активност, заштита животне средине, превенција заразних болести и значај вакцинације, превенција злоупотребе алкохола и психоактивних супстанци, лична и општа хигијена, здравље, брига о телу, правилна исхрана, безбедно понашање, *HIV/AIDS*, репродуктивно и ментално здравље.

У току 2012. године здравствено промотивним активностима радом сарадника из института обухваћено је 2310 ученика средњих школа. Организовани су различити видови едукације на следеће теме: превенција пушења, физичка активност, заштита животне средине, превенција заразних болести, превенција злоупотребе алкохола и психоактивних супстанци, правилна исхрана, безбедно понашање, полно преносиве болести, *HIV/AIDS*, репродуктивно и ментално здравље.

У 2012. години здравствено промотивним активностима радом сарадника из института обухваћено је 2200 деце предшколског узраста. Организована су предавања, креативне

радионице, демонстрације на следеће теме: превенција пушења, орално здравље, физичка активност, лична и општа хигијена, здравље, брига о телу, правилна исхрана.

Здравствено васпитање у оквиру Програма за спречавање и сузбијање заразних болести

У току 2012. године у установама примарне здравствене заштите на територији Јужнобачког округа у вези са превенцијом заразних болести спроведено је 14.473 индивидуалне здравствено-васпитне активности и 1.327 групних здравствено-васпитних активности.

Едукативни семинари (9) за едукацију едукатора на којима је присуствовао 651 учесник:

- 1 континуирана медицинска едукација „Хепатитис Б у здравственим установама“ 3. фебруара 2012. године са 100 учесника;
- 1 континуирана медицинска едукација „Принципи безбедне имунизационе праксе“ 18. априла 2012. године са 22 учесника;
- 1 континуирана медицинска едукација „XXXVII стручни састанак епидемиолога Војводине“ 20. априла 2012. године са 96 учесника;
- 1 континуирана медицинска едукација – тест са сајта Института „Основе имунизације“ са 170 учесника.
- 1 семинар „Имунизација против ВХБ-ОБ“ одржан у Сенти 22.05.2012. године за 40 здравствених радника;
- 1 семинар „Ванболничке инфекције – Постоје ли решења?“ одржан 18-19.05.2012. године за 80 здравствених радника;
- 1 семинар „Студија превенције болести инфекција – досадашњи резултати и будући рад“ одржан 20.09.2012. године за 80 здравствених радника;
- 1 семинар „Хронична незаразна обољења – Популациони регистар за малигне болести“ одржан 10.10.2012. године за 13 лекара;
- 1 семинар „Антимикробна профилакса као мера спречавања болничких инфекција“ одржан у Нишу 25.12.2012. године за 50 учесника.

Едукативни семинари (11) за едукацију становништва на којима је учествовало 3.990 учесника:

- 8 едукација на тему превенције рака грлића материце (890 особа);
- 1 семинар „Основне карактеристике ХИВ инфекције“ одржан 30.11.2012. године за 100 ђака и студената;
- 1 едукација путем индивидуалног здравствено васпитног рада у ДПСТ саветовалишту (1940 особа);
- 1 едукација путем индивидуалног здравствено васпитног рада о превенцији заразних болести (1970 особа).

Спровођење националних кампања за промоцију здравља

У току 2012. године организовано је обележавање укупно 19 кампања (13,6% мање у односу на 2011. годину, када су обележене 22 кампање) и то 10 обавезних кампања из Програма (31. јануар - Национални дан без дуванског дима, Март - национални месец борбе против рака, 22. март - Светски дан вода, 7. април – Светски дан здравља, Национална недеља здравља уста и зуба, 31. мај – Светски дан без дуванског дима, 29. септембар – Светски дан срца, Недеља промоције дојења, Октобар - месец правилне исхране, 1. децембар – Светски дан борбе против ХИВ/АИДС) и 9 додатних (Европска недеља превенције рака грлића материце, 28. фебруар – Светски дан ретких болести, Светска недеља здравих зуба од 26. до 31. марта, Међународни дан физичке активности, 5. јун – Светски дан заштите животне средине, 26. јун - Међународни дан

борбе против злоупотребе и незаконите трговине дрогама, Светски дан превенције самоубиства, Европски дан посвећен рационалној употреби антибиотика, Кампања превенције грипа).

Укупан број учесника у 19 кампања износио је 3970. Активности реализоване у кампањама представљене су са 121 презентацијом у мас медијима и то 66 радио и телевизијских прилога, 37 чланака у штампи и 18 интернет презентација.

Број штампаног здравствено-васпитног материјала

У току 2012. године укупно је штампано 18.050 примерака здравствено-васпитног материјала (едукативног и промотивног) (31,5% више у односу на 2011. годину, када је штампано 13.720 примерака) и то:

7500 лифлета: 3000 налепница „Супстанцу на дистанцу“; 2000 флајера „Превенција грипа“, 2000 флајера „Превенција рака грлића материце“, 500 флајера „Март, месец борбе против рака“;

1800 постера: 100 постера „Здраву храну изабери, па зубе опери“, 700 постера „Ускраћен сан, покварен дан“; 1000 постера „Супстанцу на дистанцу“;

8350 брошура: 120 брошура „Моје тело моје здравље у 2012. години“ (теоријски прилог и упутство за едукаторе), 1500 едукативних календара за децу „Моје тело моје здравље у 2012. години“, 500 приручника за едукаторе „Васпитање за здравље деце“, 160 DVD са едукативним филмом, 250 комплета едукативних картица „Воће и поврће“, 100 брошура „Ускраћен сан, покварен дан“ (теоријски прилог и упутство за едукаторе), 100 брошура „Значај воћа и поврћа у исхрани деце“ (теоријски прилог и упутство за едукаторе), 1500 едукативних календара „Чувај се заразе у 2013. години“, 100 брошура „Заразне болести код деце“ (теоријски прилог и упутство за едукаторе), 3000 брошура „Помозимо деци да остану непушачи“, 600 брошура „ХИВ/АИДС“, 500 примерака „Здравственог стања становништва Војводине“ и 70 примерака „Здравственог стања становништва Новог Сада“;

400 осталог материјала: 200 мајица, 200 балона.

Материјал је Институт припремио у оквиру пројеката „Здравље за најмлађе – Календар за 2012. годину“, „Васпитање за здравље“, „Супстанцу на дистанцу“, „Помозимо деци да остану непушачи“, „Ускраћен сан, покварен дан“, „Здравље за најмлађе – едукативни календар за децу за 2013. годину“, „Здравствено стање становништва Војводине“, „Здравственог стања становништва Новог Сада“, Светске недеље здравих зуба, Октобра – месеца правилне исхране, Светског дана борбе против ХИВ/АИДС, Марта – месеца борбе против рака.

Број дистрибуираног промотивног и едукативног материјала

У току 2012. године укупно је дистрибуирано 2.906 примерака здравствено-васпитног материјала (едукативног и промотивног) који је достављен Институту од стране Института за јавно здравље Србије „Др Милан Јовановић Батут“ и других организација (што је знатно мање у односу на 2011. годину, када је дистрибуирано 21.064 примерака здравствено васпитног материјала). Дистрибуирано је:

1130 лифлета: 30 лифлета „Отворена телефонска линија за пружање помоћи оболелима од рака“, 300 агитки „Србија за здраво срце“, 200 агитки „Један свет, један дом, једно срце“, 600 лифлета „ХИВ/АИДС“;

881 постер: 160 постера „Национални дан без дуванског дима“, 100 плаката „Продужи живот“, 60 плаката „Светски дан здравља“, 3 плаката „Отворена телефонска линија за пружање помоћи оболелима од рака“, 285 плаката „Одолимо утицају дуванске индустрије“, 58 плаката „Право је време за здрав осмех“, 60 плаката „Здраво окружење без дроге“, 50 постера „Србија за здраво срце 2012“, 50 постера „Разумети прошлост – планирати будућност“, 25 постера „Моја пирамида – храни се правилно“, 30 постера „Моја пирамида – кретањем до здравља“;

120 брошура: 40 примерака каталога награђених радова „Уживај без дуванског дима“ и 80 зидних календара „Уживај без дуванског дима“;

775 осталог здравствено-васпитног и промотивног материјала (50 примерака папирне кесе са штампом „Уживај без дуванског дима“ и 125 DVD „Село гори ... и тако“), 600 кондома.

Материјал је дистрибуиран у оквиру обележавања 31. јануара - Националног дана без дуванског дима, Марта - месеца борбе против рака, 8. марта – Светског дана бубрега, 7. априла – Светског дана здравља, 31. маја – Светског дана без дуванског дима, Националне недеље здравља уста и зуба, кампање „Отворена телефонска линија за пружање помоћи оболелима од рака“, Светског дана срца, Недеље промоције дојења, Октобра – месеца правилне исхране.

У току 2012. године организовано је учешће на укупно 15 конференција за медије, и то 12 редовних и 3 ванредне (поводом Светске недеље здравих зуба, Недеље промоције дојења, 1. децембра – Светског дана борбе против ХИВ/АИДС) (16,7% мање у односу на 2011. годину, када је било организовано 18 конференција).

Редовне конференције за медије Института за јавно здравље Војводине одржавају се сваке треће среде у месецу, и на њима се редовно најављују активности у оквиру кампања промоције здравља. Током 2012. године на редовним конференцијама представљене су следеће теме/кампање: 31. јануар - Национални дан без дуванског дима, Европска недеља превенције рака грлића материце, Март – месец борбе против рака, 22. март – Светски дан вода, 7. април – Светски дан здравља, Национална недеља здравља уста и зуба, 31. мај – Светски дан без дуванског дима, Светски дан срца, Недеља промоције дојења, Октобар – месец правилне исхране, Европски дан рационалне употребе антибиотика, 1. децембр – Светски дан борбе против ХИВ/АИДС).

У току 2012. године реализована су 4 конкурса за кампање, поводом Светске недеље здравих зуба, Националне недеље здравља уста и зуба, Недеље промоције дојења и Октобра, месеца правилне исхране. Учествовала су деца из свих 11 предшколских установа, 10 новосадских приватних вртића и 58 основних школа са територије Јужнобачког округа. Пристигло је укупно 2.182 литерарна и ликовна рада, а за најуспешније ауторе организоване су и свечаности на којима су додељене награде.

Континуирани рад са мас медијима

У току 2012. године објављено је 68 чланака у штампи у виду најаве догађаја, саопштења за медије, извештаја са манифестација и акција, популарних чланака и изјава стручњака, објављено је 48 радио и 94 телевизијска прилога, организовано је учешће на укупно 18 конференција за медије и постављено је 70 прилога на *web* страни Института за јавно здравље Војводине.

Штампани новински чланци (68), теме: 31. јануар, Национални дан без дуванског дима, Европска недеља превенције рака грлића материце, Март – месец борбе против рака, Недеља здравих зуба, Пројекат „Здравље за најмлађе – календар за 2012. годину“, Здравствена исправност воде за пиће града Новог Сада, Исхрана деце у школама, Пројекат „Супстанцу на дистанцу“, 31. мај – Светски дан без дуванског дима, Пројекат „Васпитање за здравље“, 5. јун – Дан животне средине, Поремећај у исхрани девојака, О гојазности, Контрола хране у објектима у којима се она продаје, Нутритивне алергије, Епидемиолошка ситуација грипа, Светски дан срца, Недеља промоције дојења, Октобар – месец правилне исхране, Пројекат „Ускраћен сан, покварен дан“.

Чланке су објавиле дневне новине и часописи: „Дневник“, Национални грађански“, „24 сата“, „Вечерње новости“, „Maquar Szo“, „Блиц“.

Телевизијски прилози (94), теме: 31. јануар, Национални дан без дуванског дима, Европска недеља превенције рака грлића материце, Март – месец борбе против рака,

Национална недеља здравља уста и зуба, Правилна исхрана код деце, Пројекат „Здравље за најмлађе – календар за 2012. годину“, Грип, Пројекат „Супстанцу на дистанцу“, Тетоваже, Светски дан здравља, Здравствено стање становништва Војводине, Пројекат „Васпитање за здравље деце“, 5. јун – Дан животне средине, Утицај буке на здравље, Исхрана деце и одраслих, Гојзност деце, Безбедност дечијих играчака, Здравствена исправност воде за пиће, Стање животне средине и исправност намирница у Граду Новом Саду, Безбедност деце на игралиштима, Исхрана особа са трансплантираним органима, Утицај кише на здравље, Састав флашираних вода на тржишту Србије, Безбедност хране у летњем периоду, Имунизација, Лајмска болест, Светски дан срца, Недеља промоције дојења, Октобар – месец правилне исхране, Пројекат „Ускраћен сан, покварен дан“.

Прилоге су објавили: РТВ Војводине, ТВ Панонија, Новосадска ТВ, ТВ Канал 9, РТВ Делта и ТВ Мост.

Радијски прилози (48), теме: 31. јануар, Национални дан без дуванског дима, Европска недеља превенције рака грлића материце, Март – месец борбе против рака, Национална недеља здравља уста и зуба, Пројекат „Супстанцу на дистанцу“, 31. мај – Светски дан без дуванског дима, Пројекат „Васпитање за здравље“, Значај чистих руку – болести прљавих руку, Лична хигијена, Пестициди у храни биљног порекла, Климатске промене и здравље, Квалитет воде купалишта у Новом Саду, Светски дан срца, Недеља промоције дојења, Октобар – месец правилне исхране, Пројекат „Ускраћен сан, покварен дан“.

Прилоге су објавили: Радио Нови Сад, Радио Сајам, Радио 021, Радио 5, Радио Футог, ИН радио, Радио Б92, Радио Београд.

Прилози (70) на интернет страни Института за јавно здравље Војводине у вези са активностима промоције здравља: Европска недеља превенције рака грлића материце, 31. јануар - Национални дан без дуванског дима, Пројекат „Здравље за најмлађе – едукативни календар за децу за 2012. годину“, Светски дан бубрега, Март – месец борбе против рака, Недеља здравих зуба, 22 март - Светски дан воде, Национална недеља здравља уста и зуба, Међународни дан физичке активности, Светски дан без дуванског дима, Дан заштите животне средине, Међународни дан борбе против злоупотребе и незаконите трговине дрогама, Светски дан срца, Недеља промоције дојења, Октобар – месец правилне исхране, Грозница западног Нила, 15. октобар – Светски дан чистих руку, Анксиозност и анксиозни поремећај, 18. новембар – Европски дан посвећен рационалној употреби антибиотика, 1. децембар – Светски дан борбе против ХИВ/АИДС, Вакцинација, Депресија, Пројекат „Супстанцу на дистанцу“, Пројекат „Васпитање за здравље“, Беби егзит, ажурирање изложбе здравствено-васпитног материјала.

Поред овога, током целог периода постављани су дневни и месечни извештаји о контроли здравствене исправности воде за пиће, контроли ваздуха, резултати контроле нивоа комуналне буке и здравствене исправности воде за пиће на територији Града Новог Сада.

Конференција за медије (18), и то 12 редовних и 6 ванредних (поводом Светске недеље здравих зуба, промоције едукативног календара за децу у оквиру пројекта „Здравље за најмлађе – календар за децу за 2012. годину, промоције едукативног филма посвећеног превенцији злоупотребе психоактивних супстанци „Супстанцу на дистанцу“, промоције приручника за едукаторе „Васпитање за здравље деце“, Недеље промоције дојења, Светског дана борбе против ХИВ/АИДС).

ОБЕЛЕЖАВАЊА ЗНАЧАЈНИХ ДАТУМА ИЗ КАЛЕНДАРА ЗДРАВЉА У 2012. ГОДИНИ

Здравствено-промотивне кампање на територији Јужнобачког округа имале су за циљ подизање нивоа свести и информисање заједнице о одређеном здравственом

проблему, мотивацију и утицај на промену понашања и стицање вештина, унапређење развоја партнерства и стимулисање акције.

У оквиру обележавања значајних датума из Календара здравља организоване су јавне манифестације, медијски прилози и гостовања релевантних стручњака, припремљена су и дистрибуирана здравствено-васпитна средства, спроведене едукације, иновирање знања и стицање практичних вештина здравствених и просветних радника у здравствено-васпитним раду са одређеним популационим групама, едукације и стицање вештина очувања и унапређења здравља деце у предшколским и школским установама, као и покретање активности у локалној заједници.

У току 2012. године спроведено је 19 здравствено-промотивних кампања:

- 31. јануар, Национални дан без дуванског дима,
- Европска недеља превенције рака грлића материце,
- 28. фебруар, Светски дан ретких болести,
- Март, месец борбе против рака,
- 22. март, Светски дан вода,
- Светска недеља здравих зуба, 26-31. март,
- 7. април, Светски дан здравља,
- „Недеља здравља уста и зуба, 21-27. мај,
- 10. мај, Међународни дан физичке активности,
- 31. мај, Светски дан без дуванског дима,
- 5. јун, Дана заштите животне средине,
- 26. јун, Светски дан борбе против злоупотреба дрога,
- 10. септембар, Светски дан превенције самоубиства,
- 29. септембар, Светски дан срца,
- Недеља посвећена дојењу,
- Октобар месец правилне исхране и 16. октобар, Светски дан хране, и 15. октобар, Светски дан чистих руку,
- 8. новембар, Европски дан правилне исхране и кувања заједно са децом,
- 1. децембар, Светски дан борбе против *HIV/AIDS* и
- Кампања превенције грипа.

ОБЕЛЕЖАВАЊЕ 31. ЈАНУАРА, НАЦИОНАЛНОГ ДАНА БЕЗ ДУВАНСКОГ ДИМА

Институт за јавно здравље Војводине у оквиру обележавања 31. јануара, „Националног дана без дуванског дима“ спровео је следеће активности:

- Организован је стручно-методолошки састанак са координаторима за промоцију здравља домова здравља Јужнобачког округа и Завода за здравствену заштиту студената Нови Сад о обележавању *Националног дана без дуванског дима*. Састанку је присуствовало 10 координатора/представника дома здравља; овај састанак је акредитован код Здравственог савета Србије (1 бод за учеснике);
- Организован је стручно-методолошки састанак са студентским организацијама (Фармацеутском студентском асоцијацијом Новог Сада - *PSANS* и Интернационалном Асоцијацијом студената медицине - *IFMSA – SERBIA - YuMSIC*).
- Свим домовима здравља Јужнобачког округа (11) достављен је електронском поштом допис о Националном дану без дуванског дима, презентација погодна за предавања и јавне манифестације, саопштење за медије, постери и промотивни материјал (календар и кеса) у електронској форми;

- Дистрибуиран је целокупни тираж здравствено-васпитних и едукативних средстава добијен од Института за јавно здравље Србије „Др Милан Јовановић Батут“ у све здравствене и просветне установе Јужнобачког округа, медије, локалну самоуправу, у тиражу од 160 примерака плаката, 80 календара, 40 брошура и 50 кеса;
- Јавна манифестација у Меркатор центру – Нови Сад одржана је 31. јануара, од 10 до 12 часова, са следећим активностима:
 - мерење притиска, шећера у крви и угљен-моноксида у издахнутом ваздуху код 50 посетилаца,
 - анкетирање посетилаца о начинима потрошње уштеђеног новца након одвикавања од пушења – Прилог 2),
 - анкетирање 176 посетилаца о разлозима за почињање и одвикавање од пушења – Прилог 3),
 - подстицање на одвикавање размењивањем цигарета за воће, воду и сокове;
 - популаризовање саветовалишта за одвикавање за одрасле (у ДЗ Нови Сад) и студенте (у *Caffe* саветовалишту у Завода за здравствену заштиту студената Н. Сад) и других метода одвикавања;
 - популаризовање услуга Саветовалишта за младе ДЗ Н.Сад,
 - подела здравствено-васпитног и промотивног материјала,
 - пружање изјава за медије.
- Медијска промоција кампање:
 - Редовна конференција за медије Института за јавно здравље Војводине, у оквиру које је тема била посвећена обележавању 31. јануара, одржана је 18. јануара 2012. године, уз присуство новинара из 2 ТВ станице (РТВ, ТВ Панонија), Радио Новог Сада и дневних новина „Дневник“. Обавештење за медије са позивом на јавну манифестацију је 30.01. 2012. године прослеђено свим релевантним медијима Јужнобачког округа а 31.01.2012. године је подељено и саопштење за медије;
 - Интернет страница Института за јавно здравље Војводине је опремљена информацијама о обележавању 31. јануара, препорукама за одвикавање од пушења, извештају са редовне конференције за медије и електронским обликом постера „Уживај без дуванског дима“;
 - На јавној манифестацији присуствовали су следећи медији: 4 ТВ станице (РТВ, ТВ Панонија, ТВ Канал 9, и Новосадска ТВ), Радио Нови Сад и 1 дневне новине (Дневник).
 - 1 гостовање лекара из Центра за промоцију здравља Института за јавно здравље Војводине у емисији Разгледнице РТ Војводина 31.01.2012. године;
 - 2 прилога на РТВ (емисије Дневник 1 и Разгледнице) и прилози на Новосадској ТВ, ТВ Канал 9 и ТВ Панонија;
 - 1 радијски прилог на тему извештаја са централне конференције за медије у ИЗЈЗС „Др М. Ј. Батут“ (додела 31 признања, између осталих и Радио телевизији Војводине и новинарки Радио Ново Сада, Мирјани Дамјановић Вучковић);
 - 1 директно укључење за информативну радијску емисију (РТВ, Радио Нови Сад).

У прилогу:

- Фотодокументација са јавне манифестације(Прилог 1)
- Резултати групног анкетирања случајног узорка посетилаца јавне манифестације у Новом Саду на тему „Новац за цигарете или здравље?“ (Прилог 2)
- Резултати анкете „Разлози почињања/незапочињања или одвикавања од пушења“ са јавне манифестације у Новом Саду (Прилог 3)

Обележавање кампање у Јужнобачког округу

Од укупно 12 установа ПЗЗ извештаје о спроведеним активностима у предвиђеном року доставило је 10 домова здравља (Нови Сад, Бач, Бачки Петровац, Врбас, Србобран, Бечеј, Беочин, Тител, Темерин и Жабалъ).

Кратак опис активности:

- **Дом здравља Бач**

Одржано је 1 предавање о штетности пушења за 30 деце основношколског узраста у Селенчи. Организоване су 3 здравствено васпитне изложбе у ДЗ „Бач“ (у централној згради дома здравља, амбуланти у Бачком Новом Селу и ОШ у Селенчи). Организовано је индивидуално саветовање за 20 пацијената у амбуланти дома здравља у Бачком Новом Селу. Подељено је 25 примерака здравствено-васпитног материјала у ОШ у Бачком Новом Селу. Достављено је обавештење за медије 1 радио-станици.

- **Дом здравља Бачки Петровац**

Дом здравља Бачки Петровац је поставио обавештење на интернет страници установе <http://www.dzbackipetrovac.rs/promocija-zdravlja.html> и поделио здравствено-васпитни материјал.

- **Дом здравља Србобран**

Дом здравља „Др Ђорђе Бастић“ из Србобрана је поставио обавештење на интернет страници установе:

<http://www.dzsrbobran.rs/index.php?option=content&task=view&id=97&Itemid=>

Одржана су 3 предавања (2 у Србобрану и 1 у Турији) са обухватом од 70 деце и 51 одраслим. Организоване су 2 здравствено-васпитне изложбе у дому здравља. 100 пушача добило савет за одвикавање од пушења. Саветовалиште за одвикавање је у оснивању.

- **Дом здравља Жабалъ**

Поливалентана патронажна служба дома здравља организовала је 4 предавања о штетности и последицама дуванског дима као и методама одвикавања од пушења. Предавања су организована у средњој школи (Жабалъ) и три основне школе (Чуруг, Ђурђево и Госпођинци). Подељен је здравствено-васпитни и промотивни материјал добијен од Института за јавно здравље Војводине.

- **Дом здравља Врбас**

Одржано је 10 креативних радионица којима је обухваћено 212 деце петог разреда основне школе. Подељен је здравствено-васпитни и промотивни материјал добијен од Института за јавно здравље Војводине. Достављено је обавештење за медије 1 дневним новинама и дати су интервјуи за 1 ТВ и 1 радио станицу.

- **Дом здравља Бечеј**

Службе за здравствену заштиту деце и жена организовале су у оквиру својих служби 7 предавања којима је обухваћено 63 детета и подељен здравствено-васпитни материјал. Одржана је и 1 здравствено-васпитна изложба коју је посетило 61 дете.

- **Дом здравља Беочин**

Постављена је здравствено-васпитна изложба у холу дома здравља и подељен здравствено-васпитни материјал. Организоване су 3 групе за одвикавање од пушења које су упућене у Саветовалиште за одвикавање од пушења Дома здравља „Нови Сад“.

- **Дом здравља Тител**

У дому здравља организована је јавна манифестација у оквиру које је постављена здравствено-васпитна изложба којој је присуствовало 75 одраслих посетилаца.

- **Дом здравља Темерин**

Одржано је 1 предавање у средњој школи којим је обухваћено 20 деце. У дому здравља организовано је индивидуално саветовање за 20 пацијената, превентивни прегледи за 18 пацијената (9 деце и 9 одраслих) и постављена је здравствено-

васпитна изложба. Достављено је обавештење за медије у 2 дневне новине и 1 радио-станицу. Остварено је 1 гостовање и дат интервју на радију.

• **Дом здравља Нови Сад**

Саветовалиште за младе, Центар за превентивне здравствене услуге, Поливалентна патронажна служба и Служба за здравствену заштиту жена Национални дан без дуванског дима обележили су низом активности:

- одржано је 5 предавања, и то у Средњој електротехничкој школи „Михајло Пупин“ и Основној школи „Иво Лола Рибар“. Предавањима је присуствовало 303 деце и 20 одраслих, уз ангажовање 3 здравствена радника;
- у Саветовалишту за младе постављена је здравствено-васпитна изложба коју је посетило 1500 деце;
- подељен је здравствено-васпитни материјал;
- учешће у 2 јавне манифестације: у Меркатор центру – Нови Сад у партнерству са Институтом за јавно здравље Војводине, Заводом за здравствену заштиту студената „Нови Сад“, Средњом Медицинском школом „7. април“ и са студентским организацијама (Фармацеутском студентском асоцијацијом Новог Сада - *PSANS* и Интернационалном Асоцијацијом студената медицине - *IFMSA – SERBIA - YuMSIC*) и у Средњој електротехничкој школи „Михајло Пупин“.

Медијска промоција кампање:

- достављено обавештење у 10 дневних новина, 6 ТВ и 10 радио станица;
- остварена гостовања у 6 ТВ и 1 радио емисији;
- дат интервју за 1 дневне новине, 3 ТВ и 1 радио станицу;
- извештај са терена објавиле 3ТВ и 1 радио станица;
- постављено обавештење на интернет страници дома здравља <http://www.dzns.rs/medijacentar.php?page=5-medija-centar&more=14-vesti&txt=630> .

Удружење грађана «Живот и здравље» из Бачке Паланке у сарадњи са Црвеним крстом, 31. јануара 2012. године организовали су јавну манифестацију у центру Бчке Паланке поводом обележавања Националног дана без дуванског дима. Посетиоци манифестације су подстицани на одвикавање од дуванских производа заменом цигарета за воће и подељен је здравствено-васпитни материјал (Прилог 4).

Табеларни приказ активности поводом Националног дана без дуванског дима 2011. године у установама ПЗЗ Јужнобачког округа (без Института)

АКТИВНОСТИ	Број	Обухват деце	Обухват одраслих	Број ангажованих здр. радника	Место одржавања
Предавања	21	617	141	18	ОШ, СШ, ДЗ
Креативне радионице	10	212		2	ОШ,
Јавне манифестације	4	280	1075	15	ТЦ, СШ, ДЗ
Организовање здравствено-васпитне изложбе	14	1801	175	8	ДЗ, ОШ
Ликовни радови деце					
Индивидуални здр-васп. рад	60	300	420	42	ДЗ, домаћинства
Превентивни прегледи	1		67	6	
Групе за одвикавање од пушења	6		33	3	ДЗ
Подела здр-васпитног материјала	Плакати, лифлети, освеживачи за кола, налепнице				

Медијска промоција кампање

МЕДИЈИ	Обавештења	Гостовања	Интервју/фоно укључења	Извештај са терена
НОВИНЕ	15		3	2
ТЕЛЕВИЗИЈА	7	7	5	4
РАДИО	14	2	4	1
ОПРЕМАЊЕ ИНТЕРНЕТ СТРАНИЦЕ	3			

ОБЕЛЕЖАВАЊЕ ЕВРОПСКЕ НЕДЕЉЕ ПРЕВЕНЦИЈЕ РАКА ГРЛИЋА МАТЕРИЦЕ

Институт за јавно здравље Војводине је у оквиру обележавања ЕВРОПСКЕ НЕДЕЉЕ ПРЕВЕНЦИЈЕ РАКА ГРЛИЋА МАТЕРИЦЕ 21.– 28. јануар спровео је следеће активности:

- Састављено је и послато обавештење за 11 домова здравља Јужнобачког округа и Завод за здравствену заштиту студената Нови Сад са предлогом активности и радним материјалом;
- Одржан је састанак координатора промоције здравља из установа ПЗЗ Јужнобачког округа на којем су пружена стручно-координативна упутства и подељен материјал агитка Министарства здравља РС „Кажи свима које волиш“ и „Србија против рака“ (око 200 комада).
- Центар за контролу и превенцију болести ИЗЈЗВ је у Европској недељи превенције рака грлића материце спроводио индивидуални здравствено васпитни рад у Одељењу за здравствени надзор. Приликом здравствених прегледа одређених категорија становника које подлежу здравственом надзору, у Одељењу и на терену вођени су разговори у којима је објашњена важност одласка на гинеколошки преглед и дистрибуиран је едукативни материјал: агитка „Превенција рака грлића материце“ и агитка Министарства здравља РС „Кажи свима које волиш“ и „Србија против рака“. Индивидуалним здравствено васпитним радом обухваћено је 428 особа.
- Састављено је саопштење за медије и достављено свим релевантним медијима Јужнобачког округа;
- Опремљена је интернет страница Института.

Активности поводом ЕВРОПСКЕ НЕДЕЉЕ ПРЕВЕНЦИЈЕ РАКА ГРЛИЋА МАТЕРИЦЕ у установама примарне здравствене заштите на територији Јужнобачког округа

Од укупно 12 установа ПЗЗ извештаје о спроведеним активностима у предвиђеном року доставило је 10 домова здравља и Завод за здравствену заштиту студената Нови Сад.

Кратак опис активности:

- **Дом здравља Бачка Паланка**
Одржана су 2 организациона састанка, 6 предавања на којима је било присутно 110 слусалаца. Превентивним прегледима је прегледано 50 жена, а организован је и индивидуални здравствено васпитни рад са 90 жена. У две средње школе за петнаесторо ученика је организован групни рад. Постављене су две здравствено васпитне изложбе, подељено је око 150 лифлета „Србија против рака“, а опремљена је и интернет страница Дома здравља. Послато је 6 обавештења медијским кућама, објављено је једно на локалној ТВ станици, а 3 на локалном радију, где је објављен и један интервју. Двоје локалних новина су објавиле чланке о Недељи превенције рака грлића материце.
- **Дом здравља Бачки Петровац**

Поводом Европске недеље превенције рака грлића материце одржана су 4 организациона састанка. Здравствено-васпитни рад је остварен кроз 2 предавања и 1 групни здравствено васпитни рад. У свим службама Дома здравља које посећују жене пружањем основних информација о раку грлића материце, раном откривању и лечењу, а пре свега о значају превентивних прегледа. Диспансер за жене је организовао превентивне прегледе, урађена су 27 прегледа. Једна локална радио станица и једна ТВ станица пропремиле су по један прилог са овом темом.

- **Дом здравља Беочин**

Служба за здравствену заштиту жена организовала је превентивне прегледе за 100 жене и спроведен је индивидуално здравствено-васпитни рад са 35 корисница. У свим објектима Дома здравља дељен је лифлет (око 100) „Србија против рака“. Спроведена је једна јавна манифестација са око 100 учесника, а одржано је и два предавања које је посетило 100 слушалаца.

- **Дом здравља Бечеј**

У свим објектима Дома здравља Бечеј постављене су здравствено-васпитне изложбе и организовани су превентивни прегледи (60 прегледа), а такође је спроведен и индивидуално здравствено васпитни рад са 70 жена. Прилог о Европској недељи превенције рака грлића материце направила је једна локална телевизијска станица, а објављен је и један чланак у локалним новинама.

- **Дом здравља Врбас**

У Служби за здравствену заштиту жена дома здравља спроведено је 120 превентивних прегледа. У 2 школе одржано је 5 креативних радионица којима је обухваћено 98 ученица. Дати су интервјуи за 1 ТВ станицу и 2 радио станице.

- **Дом здравља Жабалъ**

Диспансер за здравствену заштиту жена и Поливалентна патронажа организовале су један организациони састанак ради договора и спровођења активности у Европској недељи превенције рака грлића материце. Организована је једна здравствено васпитна изложбе коју је видело око 150 жена. Урађено је 40 превентивних прегледа, а кроз индивидуални здравствено васпитни рад прошло је 35 жена. Поливалентна патронажа је организовала један групни здравствено васпитни рад о Европској недељи превенције рака грлића материце.

- **Дом здравља Нови Сад**

Центар за превентивне здравствене услуге Дома здравља спровео је низ активности:

Организовано је 6 предавања о раку грлића материце и значају превентивних прегледа на којима је присуствовало 520 слушалаца. Предавања су организована у Завод за здравствену заштиту студената, за запослене једне основне школе, у Општинском суду у Новом Саду и у Служби оптих управних послова Дома здравља. Спроведене су 2 јавне манифестације у једном новосадском тржном центру под слоганом „Буди бржа“, уз поделу здравствено-васпитног материјала (1500 примерака), анкетирано је 130 жена. Манифестације су спроведене у партнерству са ученицама акушерског смера Средње медицинске школе „7. април“ Нови Сад. Организовано је 3 здравствено-васпитне изложбе у тржним центрима и чекаоницама Дома здравља. Достављено је обавештење за 5 дневних листова, остварено гостовање у 2 ТВ емисије и опремљена је интернет страница Дома здравља.

- **Дом здравља Србобран**

На предлог гинеколога др Воја Вуковић, а уз помоћ локалне самоуправе бесплатно је превентивно прегледано 200 жена. Том приликом им је узет ПАПА тест и ВС, Организован је БАЗАР ЗДРАВЉА на ком су посетиоци добили обавештење о бесплатном скринингу, а посебно добар одзив је био код жена ромске популације. На јавној манифестацији је подељено око 200 лифлета „Србија против рака“ Организовано је 4 организациона састанка и 5 обавештења за медије, а запослени Дома здравља „Др Ђорђе Бастић“ организовали су и 3 предавања у локалној заједници која је посетило око 250 жена, на тему превенције рака грлића материце. Индивидуалним здравствено васпитним радом обухваћено је 200 жена, а организовано је и 5 група здравствено васпитног рада.

▪ **Дом здравља Темерин**

У сарадњи са локалном заједницом и организацијом црвеног крста је одржан је један организациони састанак. Организовано је предавање којем је присуствовало 50 посетилаца. Сprovedено је 16 превентивних прегледа и индивидуални здравствено-васпитни рад са 52 кориснице и један групни. Остварено је 3 медијска наступа, одржана конференција за медије, један наступ на локалној радио станици и два чланка у новинама. Организована је једна здравствено васпитна изложба у холу Дома здравља.

▪ **Дом здравља Темерин**

Дом здравља Тител у сарадњи са партнерима ОШ и удружењем грађана на једаном организационом састанку направљен је план активности. Организовано је једно предавање за 70 учесника, 14 превентивних прегледа, а спроведен је и индивидуални здравствено васпитни рад за 20 жена и један групни здравствено васпитни рад. У току превентивног рада поводом Европске недеље превенције рака грлића материце подељено је 145 примерака штампаног превентивног материјала (флајер „Србија против рака“).

▪ **Завод за здравствену заштиту студената Нови Сад** обележио је Недељу превенције рака грлића материце од 21.01. до 28.01.2012. организовањем низа активности: Едукативну радионицу за све заинтересоване студенте у чекаоници Завода испред Службе гинекологије. Радионица је спроведена у сарадњи са Центром за превенцију Дома здравља Нови Сад, а обухваћене су теме превенције карцинома грлића материце и едукација о самопрегледу дојке уз коришћење торзо-модела. Учествовало је 35 студенткиња.

Одржана је јавна манифестација у ресторану колективне исхране „Велика студентска менза“ у сарадњи са Студентским центром на којој је било око 200 посетилаца. Манифестација је организована у партнерству са студентским организацијама ИФМСА – Медицинског факултета и ПСАНС – Одсека за фармацију. Током манифестације студенткињама/студентима дељени су здравствено – васпитне брошуре (око 300), кондоми и позиви изабраног гинеколога Студентске поликлинике на бесплатне ПАПА тестове.

У чекаоницама Завода постављене су здравствено васпитне изложбе са мерама превенције настанка карцинома, а све потребне информације студенткиње могу да нађу на интернет страници Завода. Превентивно је прегледано 27 студенткиња, а организован је и групни рад за 5 група. Стручњаци из ЗЗЗС имали су два гостовања у ТВ емисијама, а објављена су и два интервјуа у новинама.

Табеларни приказ активности поводом Европске недеље превенције рака грлића материце у установама ПЗЗ на Јужнобачком округу

АКТИВНОСТИ	ИНСТИТУТИ/ ЗАВОДИ ЗА ЈАВНО ЗДРАВЉЕ	ДОМОВИ ЗДРАВЉА	БОЛНИЧКЕ УСТАНОВЕ	УКУПНО
1	2	3	4	5
Организациони састанак	1	13		14
Предавање-број		21		21
Предавање-број учесника		665		665
Број медијских наступа (укупно)		36		36
Број наступа на ТВ		11		11
Број наступа на радију		17		17
Број писаних медија		8		8
Сајт	1	3		4

Остале активност укупно		130		130
Превентивни прегледи на рак грлића материце		654		654
Индивидуални здравствено васпитни рад	428	502		930
Групни здравствено васпитни рад		21		21
Јавне манифестације		5		5
Процена броја учесника на јавној манифестацији		1550		1550
Здравствено васпитне изложбе		11		11
Трибине, округли сто				
Конференције за новинаре		1		1
Број дистрибуираних лифлета	200	2395		2595
Број дистрибуираних осталих промотивних и едукативних материјала (навести врсте)	12 текстова о превенцији рака грлића материце	200 (100 агитки, 100 брошева «Бисре мудрости»)		212
Број партнера укључених у активности (локална заједница, удружења грађана, организације црвеног крста, просвета, ...)		9		9

ОБЕЛЕЖАВАЊЕ КАМПАЊЕ МАРТ, МЕСЕЦ БОРБЕ ПРОТИВ РАКА

Институт за јавно здравље Војводине у оквиру обележавања кампање "Март, Национални месец борбе против рака" спровео је следеће активности:

- Одржан је стручно-методолошки и организациони састанак са представницима домова здравља Јужнобачког округа;
- Припремљено је обавештење са предлогом активности за 11 домова здравља Јужнобачког округа и Заводу за здравствену заштиту студената;
- Интернет страница Института за јавно здравље Војводине опремљена је најновијим епидемиолошким подацима и информацијама о превенцији најчешћих малигних обољења у Србији;
- Тема и активности Института за јавно здравље Војводине су представљени на редовној конференцији за медије 21. марта 2012. године, када су били присутни новинари 4 медијске куће: *ТВ Канал 9*, *Novosadska TV*, дневне новине *Дневник* и *Magyar Szo*.

Обележавање кампање у Јужнобачког округу

Извештај је доставило свих 12 установа ПЗЗ Јужнобачког округа (11 домова здравља и Завод за здравствену заштиту студената Нови Сад):

- **Дом здравља Бач:** Одржан 1 организациони састанак. Остварен је 1 медијски наступ на радију. Организовано је 67 превентивних прегледа на рак грлића материце, 10 на рак дебелог црева и 57 на рак дојке. Сprovedено је 46 индивидуалних здравствено васпитних активности. Организована 1 јавна манифестација на којем је присуствовало око 100 учесника. Дистрибуирано је 146 лифлета „Србија против рака“. У активности је био укључен 1 партнер.
- **Дом здравља Бачка Паланка:** Одржано је 5 организационих састанака. Организовано је 9 предавања са 250 учесника. Организовано је 180 превентивних прегледа на рак грлића материце, 25 на рак дебелог црева и 195

на рак дојке (55 физикалних прегледа, 50 мамографија, и 90 УЗ дојки) Спроведено је 550 индивидуалних и 15 групних здравствено васпитних активности. Организовано је 5 здравствено-васпитних изложби. Дистрибуирано је 250 флајера „Србија против рака“ (4 врсте), 40 анкета о факторима ризика и здравим стиловима живота, и 200 флајера за самопреглед дојке. У активности су била укључена 4 партнера: Црвени крст Бачка Паланка , Основна школа Б. Паланка и Обровац, Општинско друштво за борбу против рака Б. Паланка.

- **Дом здравља Беочин:** Одржан је 1 организациони састанак. Остварен је 1 медијски наступ на радију. Организовано је 84 превентивних прегледа на рак грлића материце, 50 на рак дебелог црева и 88 на рак дојке. Спроведено је 20 индивидуалних здравствено васпитних активности и 4 групне здравствено васпитне активности. Дистрибуирано је 50 промотивних и едукативних материјала У активности је био укључен 1 партнер. Током месеца марта појачани су превентивни прегледи у гинеколошкој служби, у организацији ДЗ обављали су се тестови на окултно крварење.
- **Дом здравља Бечеј:** Организовано је 242 превентивних прегледа на рак грлића материце и 64 на рак дојке. Спроведено је 1277 индивидуалних здравствено васпитних активности. Организовано је 11 здравствено васпитних изложби. Дистрибуирано је 45 лифлета.
- **Дом здравља Бачки Петровац:** Организовано 1 предавање и 1 медијски наступ на радију. Организовано је 156 превентивних прегледа на рак грлића материце и 82 превентивна прегледа на рак дојке. Превентивни прегледи на рак грлића материце нису рађени јер у лабораторији ДЗ нема реагенса. Спроведена је 1 групна здравствено васпитна активност.
- **Дом здравља Врбас:** Одржано је 20 организационих састанака. Организовано је 1 предавање са 50 учесника. Организована су укупно 3 медијска наступа по 1 на радију, телевизији, и у писаним медијима. Осталих активности било је укупно 15. Организована су 35 превентивна прегледа на рак грлића материце. Одржана је 1 јавна манифестација са око 50 учесника. Организовано је 6 здравствено васпитних изложби. Дистрибуирано је 200 промотивних и едукативних материјала. У активности је било укључено 20 партнера.
- **Дом здравља Жабаљ:** Одржан је 1 организациони састанак.Организована су 2 предавања са 87 учесника. Организовано је 65 превентивних прегледа на рак грлића материце и 65 на рак дојке. Спроведено је 243 индивидуалних и 2 групне здравствено васпитне активности. Организована је 1 здравствено-васпитна изложба. У активности је био укључен 1 партнер.
- **Дом здравља Нови Сад:** Центар за превентивне здравствене услуге организовао је 14 предавања. Организоване су 2 јавне манифестације. Подељено је 1000 агитки (Кажу свима које волиш, Додир за миран сан, Село гори, а баба се чешља). Постављено је 30 здравствено-васпитних изложби у свим релевантним службама дома здравља. Спроведено је 30 индивидуалних активности са особама оболелим од рака. Остварено је 1 гостовање у ТВ емисији и дате су 2 изјаве за ТВ. Достављено је 5 обавештења за новине. Опремљена је интернет страница дома здравља. Остварено партнерство са: Градском управом за здравство, Средњом медицинском школом “7 април“ Нови Сад, ТЦ “Универекспорт” Нови Сад и Адвентистичком црквом Нови Сад.
- **Дом здравља Србобран:** Одржана су 2 организациона састанка. Организован је 1 медијски наступ на радију. Објављена су 2 обавештења на сајту ДЗ. Организовано је 200 превентивних прегледа на рак грлића материце, 170 на рак дебелог црева и 150 на рак дојке. Организована је 1 јавна манифестација на којој је било 500 посетилаца. Организована је 1 здравствено васпитна изложба.
- **Дом здравља Тител:** Организовано 76 превентивних прегледа на рак грлића материце и 33 превентивна прегледа на рак дојке. Спроведено је 19 индивидуалних здравствено васпитних активности.

- **Дом здравља Темерин:** Одржан је 1 организациони састанак. Одржано је 1 предавање са 20 учесника. Укупан број медијских наступа 2 од којих 1 на радију и 1 у писаним медијима. Организовано је 105 превентивних прегледа на рак грлића материце, 16 на рак дебелог црева и 37 на рак дојке. Спроведено је 167 индивидуалних и 43 групне здравствено васпитне активности. Организована је 1 здравствено-васпитна изложба. Дистрибуирано је 100 примерака промотивних и едукативних материјала. У активности су била укључена 2 партнера.
- **Завод за здравствену заштиту студената Нови Сад:** Одржан 1 организациони састанак. Организовано 1 предавање са 30 учесника. Одржано 219 превентивних прегледа на рак грлића материце. Организовано 15 групних здравствено васпитних активности. Одржана 1 јавна манифестација са око 150 учесника. Организована 1 здравствено васпитна изложба. У активности су као партнери биле укључене 2 студентске организације.

**Реализација активности поводом обележавања Март-месец борбе против рака
2012. године у Јужнобачком округу**

АКТИВНОСТИ	ИНСТИТУТИ/ ЗАВОДИ ЗА ЈАВНО ЗДРАВЉЕ	ДОМОВИ ЗДРАВЉА	БОЛНИЧКЕ УСТАНОВЕ	УКУПНО
1	2	3	4	5
Организациони састанак	1	32		33
Предавање-број		29		29
Предавање-број учесника		447		447
Број медијских наступа (укупно)	4	11		15
Број наступа на ТВ	2	1		3
Број наступа на радију		6		6
Број писаних медија	2	4		6
Сајт	1	2		3
Остале активност укупно		16		16
Превентивни прегледи на рак грлића материце		1429		1429
Превентивни прегледи на рак дебелог црева		271		271
Превентивни прегледи на рак дојке		775		775
Индивидуални здравствено васпитни рад		2323		2323
Групни здравствено васпитни рад		80		80
Јавне манифестације		6		6
Процена броја учесника на јавној манифестацији		900		900
Здравствено васпитне изложбе		56		56
Трибине, округли сто				
Конференције за новинаре	1			1
Број дистрибуираних DVD-а "Село гори а баба се чешља"	125			125
Број дистрибуираних лифлета "Село гори а баба се чешља"				
Број дистрибуираних постера "Село гори а баба се чешља"				
Број дистрибуираних лифлета из Националног програма "Србија против рака"				
Број дистрибуираних постера из Националног програма "Србија против рака"				
Број дистрибуираних осталих промотивних и едукативних материјала (навести врсте)		1200		1200
Број партнера укључених у активности (локална заједница, удружења грађана, организације црвеног крста, просвета, ...)		31		31

*Напомена: у табели се квантификују активности реализоване у току марта-месеца борбе против рака

ИЗВЕШТАЈ О ОБЕЛЕЖАВАЊУ 22. МАРТА, СВЕТСКОГ ДАНА ВОДА

Институт за јавно здравље Војводине је у оквиру обележавања 22. марта, Светског дана вода спровео следеће активности:

- Адаптиран је текст Организације за храну и пољопривреду Уједињених Нација за потребе кампање;
- Опремљена је интернет страна Института информацијама за јавност и презентацијом;

- За све основне (88) и средње (30) школе и предшколске установе (11) са територије Јужнобачког округа припремљено је обавештење о Светском дану вода са предлогом активности за његово обележавање, као и теоријски прилог и креативна радионица за рад са децом са упутством за едукаторе;
- Медијска промоција:
 - ✓ Састављено је обавештење за медије и достављено свим релевантним медијима;
 - ✓ На редовној конференцији за медије Института која је одржана 21. марта 2012. године, доц. др Сања Бијеловић, шефица Одељења за хуману екологију Центра за хигијену и хуману екологију представила је тему Светског дана здравља и активности Института. Са конференције известили *Новосадска ТВ, ТВ Канал 9, Радио Нови Сад* и дневни листови *Дневник* и *Маџар Сзо*;
 - ✓ Снимљен прилог за „Јутарњи програм“ и емисију „Разгледнице“ РТ Војводине.

ОБЕЛЕЖАВАЊЕ 7. АПРИЛА, СВЕТСКОГ ДАНА ЗДРАВЉА

Институт за јавно здравље Војводине је у оквиру обележавања СВЕТСКОГ ДАНА ЗДРАВЉА 7. априла 2012. године спровео је следеће активности:

- Састављено је и послато обавештење за 11 домова здравља Јужнобачког округа и Завод за здравствену заштиту студената Нови Сад са предлогом активности и радним материјалом.
- Опремљена је интернет страница Института.
- Институт за јавно здравље Војводине подржао је Спортско удружење FitNex и Савез студената медицинског факултета у организацији Фитнес спектакла под називом *Zumba Master Class & Party* у суботу 07.04.2012. године у спортској хали Основне школе „Јожеф Атила» у Новом Саду. Ради договора око ове манифестације организовано је 4 организациона састанка.

Догађају је присуствовало преко 300 вежбача из свих градова у покрајини и шире, као и већег броја вежбача из Грчке и БиХ. На овој манифестацији, поред интернационалног презентера Невене Комазец, инструктора овог програма у нашој земљи, као специјални гости наступили су и интернационални светски познати презентери Zumba Fitness-а из Доминиканске Републике, Martin Mitchel i Pedro Camacho, као и већи број инструктора из целог региона.

Активности поводом СВЕТСКОГ ДАНА ЗДРАВЉА у установама примарне здравствене заштите на територији Јужнобачког округа

Од укупно 12 установа ПЗЗ извештаје о спроведеним активностима у предвиђеном року доставило је 6 домова здравља.

Кратак опис активности:

- **Дом здравља Бачка Паланка**
Одржана 1 организациони састанак као и 2 предавања за 50 слушалаца у 2 амбуланте. Организован је и индивидуални здравствено васпитни рад са 150 корисника. Послато је обавештење медијским кућама које је објављено на локалној ТВ станици, 3 на локалном радију и 1 у писаном медију. Подељено је 50 лифлета о физичкој активности и правилној исхрани.
Удружење „Живот“ из Бачке Паланке је у сарадњи са Црвеним крстом у уличној акцији делио суграђанима штампани материјал са пригодним текстом из књиге " Моћ здравља" Ханса Дила. Након тога су заједно посетили Геронтолошки центар, где су се кратким пригодним говором обратили становницима Дома за стара лица. Са неким од њх су наставили дружење на обали Дунава.

- **Дом здравља Бачки Петровац**
Одржано је 1 предавање за 90 слушалаца на тему старих и старења. Једна локална радио станица припремила је прилог на ову тему.
- **Дом здравља Беочин**
Запослени Дома здравља су организовали у центру Беочина „Базар здравља“ на којем је било око 130 посетилаца који су том приликом могли да преконтролишу крвни притисак, шећер у крви, ураде ЕКГ мониторинг као и да на лицу места добију савет лекара. Једна локална радио станица припремила је прилог на ову тему.
- **Дом здравља Бечеј**
У 4 објекта Дома здравља Бечеј постављене су здравствено-васпитне изложбе. Групни здравствено васпитни рад уприличен је за 5 група грађана на којима је тема била старење.
- **Дом здравља Врбас**
Организовано је 5 организационих састанака запослених Дома здравља Врбас и Опште болнице Врбас око организовања „Базара здравља“ у Змајеву који је одржан 7. априла 2012. године. На овој јавној манифестацији процењени број учесника је 200. Запослени Дома Здравља имали су 3 гостовања и то на 1 ТВ станици, 1 локалној радио станици и локалним новинама.
- **Дом здравља Нови Сад**
Запослени Дома здравља одржали су 4 организациона састанка. Организовано је 1 предавање запосленима „Универекспорта“ на тему „Старење и здравље“ на којем је присуствовало 26 слушалаца. Испред Градске куће у Новом Сау организована је јавна манифестација „Отворена врата Дома здравља“ на којој су грађани могли да провере ниво шећера у крви, триглицерида и холестерола, да измере висину свог крвног притиска, ураде ЕКГ мониторинг, прегледају младеже, провере густину костију, обуче се за самопреглед дојки и консултују са стоматолозима и тимовима лекар-сестра. На јавној манифестацији је подељено 1100 флајера „Отворена врата Дома здравља“. КЦ Војводине се придружио акцији са својим пројектом „Шанса за нови живот“, а Завод за хитну медицинску помоћ је дао свој допринос обучавајући полазнике теником масаже срца и правилним извођењем технике вештачког дисања. Четири медијске куће су објавиле прилог са јавне манифестације. Опремљена је и интернет страница Дома здравља.

Реализација активности поводом обележавања

7. маја 2012. године „СВЕТСКОГ ДАНА ЗДРАВЉА“

АКТИВНОСТИ	ИНСТИТУТИ/ ЗАВОДИ ЗА ЈАВНО ЗДРАВЉЕ	ДОМОВИ ЗДРАВЉА	БОЛНИЧКЕ УСТАНОВЕ	УКУПНО
1	2	3	4	5
Организациони састанак /број установа контактираних мејлом	4/12	10		14/12
Предавање-број		4		4
Предавање-број учесника		166		166
Број медијских наступа (укупно)		15		15
Број наступа на ТВ		6		6
Број наступа на радију		5		5
Број писаних медија		3		3

Сајт	1	1		2
Остале активност укупно				
Индивидуални здравствено васпитни рад		380		380
Групни здравствено васпитни рад				
Јавне манифестације	1	4		5
Процена броја учесника на јавној манифестацији				
Здравствено васпитне изложбе		5		5
Трибине, округли сто				
Конференције за новинаре				
Број дистрибуираних постера				
Број дистрибуираних осталих промотивних и едукативних материјала у властитој изради (навести врсте)		1150		1150
Број партнера укључених у активности (локална заједница, удружења грађана, организације црвеног крста, просвета, ...)		7		7

ОБЕЛЕЖАВАЊЕ 10. МАЈА, МЕЂУНАРОДНОГ ДАНА ФИЗИЧКЕ АКТИВНОСТИ

Институт за јавно здравље Војводине је у оквиру обележавања 10. МАЈА, МЕЂУНАРОДНОГ ДАНА ФИЗИЧКЕ АКТИВНОСТИ спровео следеће активности:

- Састављено је и послато обавештење за 11 домова здравља Јужнобачког округа и Завод за здравствену заштиту студената Нови Сад, свим предшколским установама и школама Јужнобачког округа са предлогом активности, радним и едукативним материјалом;
- Опремљена је интернет страница Института.

Активности поводом 10. МАЈА, МЕЂУНАРОДНОГ ДАНА ФИЗИЧКЕ АКТИВНОСТИ у установама примарне здравствене заштите на територији Јужнобачког округа

Од укупно 12 установа ПЗЗ извештаје о спроведеним активностима у предвиђеном року доставило је 4 дома здравља и Завод за здравствену заштиту студената Нови Сад.

Кратак опис активности:

- **Дом здравља Бач**

Дома здравља Бач у сарадњи са локалном заједницом организовао је вожњу бицикла под називом „Трка здравља“ на којој је учествовало око 50 учесника. Достављено је сопштење за медије свим релевантним медијским кућама које је и објављено.

- **Дом здравља Бачка Паланка**

У ОШ у Обровцу одржан је крос, на којем је учествовало око 250 деце и наставника. Здравствени радници су присуствовали овој манифестацији где су пре и после говорили о значају физичке активности. У ОШ у Бачкој Паланци, на фудбалском терену, одржан јавни час физичког васпитања и вожња бициклом „У служби здравља“ где је било присутно око 300 деце свих разреда. Подељено је 70 лифлета о физичкој активности. Локални медији су сликом и речју информисали јавност о овом догађају, остварено је и 1 гостовање на локалном радију. Сви локални медији су обавештени о Међународном дану физичке активности

- **Дом здравља Жабалъ**

Организована је јавна манифестација у двористу ОШ „Милош Црњански“ за децу свих разреда која је подразумевала јавни час физичког васпитања. Урађено је 105 превентивних прегледа и одржано 5 предавања.

- **Дом здравља Нови Сад**

Центар за превентивне здравствене услуге Дома здравља и саветовалиште за младе спровели су следеће активности:

- Организовано је 2 предавања о значају физичке активности за здравље на којем је било присутно око 60 слушаца.
- Саветовалиште за млад је у ОШ „22. август“ у Буковцу организовало предавање на тему „Значај физичке активности у очувању здравља и превенцији болести“ на којем је било присутно око 250 деце. После предавања дељен је здравствено промотивни материјал о значају физичке активности.
- У просторијама Саветовалиште за младе организована је и постављена здравствено васпитна изложба посвећена Међународном дану физичке активности.
- Опремљена је интернет страница Дома здравља.

Завод за здравствену заштиту студената Нови Сад

Завод за здравствену заштиту студената Нови Сад је уз подршку Градске управе за здравство, Покрајнског секретаријата за спорт и омладину и Института за јавно здравље Војводине, и у сарадњи са разним спортско-рекреативним центрима и клубовима организовао јавну манифестацију на простору испред студентских домова „С. Бајић“ и „В. Влаховић“. На манифестацији је учествовало око 100 учесника који су демонстрирали разне облике вежби и приказали своје спортске дисциплине присутним посетиоцима којих је било око 250. Посетиоци су могли да учествују у мини такмичењу из стоног тениса и да провере своје вредности БМИ, проценат масног ткива, степен кондиције и крвни притисак. Фолклорни ансамбли су представили традиционалне игре са ових подручја, Креативни и орјентални плесови такође су допринели одличном расположењу и здрављу.

Реализација активности поводом обележавања 10. маја, Међународног дана физичке активности

АКТИВНОСТИ	ИНСТИТУТИ/ ЗАВОДИ ЗА ЈАВНО ЗДРАВЉЕ	ДОМОВИ ЗДРАВЉА	БОЛНИЧКЕ УСТАНОВЕ	УКУПНО
1	2	3	4	5
Организациони састанак	2	6		8
Предавање-број		11		11
Предавање-број учесника		930		930
Број медијских наступа (укупно)				
Број наступа на ТВ		1		1
Број наступа на радију		4		4
Број писаних медија		2		2
Сајт	1	1		2
Остале активност укупно	12			12
Превентивни прегледи		110		110
Индивидуални здравствено васпитни рад				

Групни здравствено васпитни рад		1		1
Јавне манифестације		5		5
Процена броја учесника на јавној манифестацији		1629		1629
Здравствено васпитне изложбе		3		3
Трибине, округли сто				
Конференције за новинаре				
Број дистрибуираних лифлета		70		70
Број дистрибуираних осталих промотивних и едукативних материјала (навести врсте)				
Број партнера укључених у активности (локална заједница, удружења грађана, организације црвеног крста, просвета, ...)	1	3		4

ОБЕЛЕЖАВАЊЕ НЕДЕЉЕ ЗДРАВИХ УСТА И ЗУБА

Институт за јавно здравље Војводине је на подручју Града Новог Сада обележио „Светску недељу здравих зуба“ од 26. до 31. марта 2012. године у сарадњи са Црвеним крстом Новог Сада, Клиником за стоматологију Нови Сад, Домом здравља „Нови Сад“, Клубом студената стоматологије, Предшколском установом „Радосно детињство“, Средњом медицинском школом „7 април“, Заводом за здравствену заштиту студената Нови Сад, као и мрежом основних школа у Новом Саду, под слоганом „Здраву храну изабери, па зубе опери!“.

Обзиром да наши партнери обележавају „Светску недељу здравих зуба“ по календару СЗО у марту, на територији Града Новог Сада смо имали активности у марту и почетком априла, а на територији Јужнобачког округа активности су спроведене од 21. до 27. маја 2012. године.

АКТИВНОСТИ ИНСТИТУТА ЗА ЈАВНО ЗДРАВЉЕ ВОЈВОДИНЕ У НОВОМ САДУ

- Одржани су **организациони састанци** са партнерима у спровођењу активности: Црвеним крстом Новог Сада, Клубом студената стоматологије, Клиником за стоматологију Војводине, Домом здравља „Нови Сад“, Предшколском установом „Радосно детињство“ Нови Сад, Заводом за здравствену заштиту студената Нови Сад и Средњом медицинском школом „7 април“ Нови Сад, на којима су договорени садржај и динамика активности партнера, садржај и динамика едукације предшколске и школске деце у Новом Саду и садржај едукативних материјала.
- У оквиру програма континуиране едукације, одржан је **стручни састанак** под називом „Недеља здравих зуба“ 15. марта 2012. године уз присуство 40 здравствених радника, са следећим темама: 1) Значај и тема обележавања Недеље здравих зуба – предавач асист. мр сц. мед. Оља Нићифоровић Шурковић; 2) Акциони план обележавања Недеље здравих зуба – предавач асист. мр сц. мед. Снежана Укропина; 3) Принципи организације заједнице у обележавању Недеље здравих зуба – предавач: асист. др Душан Чанковић, 4) Евалуација и извештавање – предавач: смс Јелена Ковачев. Стручни састанак је акредитован код Здравственог савета Србије одлуком број 153-02-321/2012-01 од 1.03.2012. године под бројем А-1-805/2012 у Збирној табели Лекарске коморе Србије, и вреднован је са 1 бодом за слушаоце.
- У сарадњи са Градском организацијом Црвеним крстом Новог Сада дистрибуирано је 300 **плаката** (преосталих из прошлогодишње кампање) предшколским групама деце ПУ „Радосно детињство“ Нови Сад, новосадским основним школама и Служби стоматолошке здравствене заштите Дома здравља „Нови Сад“.

- Свим основним школама и ПУ „Радосно детињство“ у току „Недеље здравих зуба“, од 26-31. марта 2012. године, дистрибуирани су **примери едукативних радионица о оралној хигијени**, које су припремили стручњаци Института за јавно здравље Војводине, као и позив за организовање вршњачке едукације од стране ученика Средње медицинске школе „7. април“ Нови Сад.
- Током фебруара свим новосадским вртићима (ПУ „Радосно детињство“ и 20 приватних вртића) достављено је обавештење о **конкурсу за ликовне радове** на тему „Здраву храну изабери, па зубе опери!“. На конкурс је пристигло 490 радова из 23 вртића. Жири састављен од ликовних педагога из Ликовне радионице ПУ „Радосно детињство“ Нови Сад и представника Института одабрао је најуспешније радове.
- Чланови Клуба студената стоматологије организовали су **креативне радионице** посвећене оралној хигијени у 8 вртића ПУ „Радосно детињство“ Нови Сад у сарадњи са здравственим радницима из Службе за превентивну здравствену заштиту ПУ „Радосно детињство“ Нови Сад. Радионицама је обухваћено око 1.000 малишана. Фотодокументација у прилогу.
- Одржана је **едукација едукатора** за вођење креативне радионице са децом млађег основношколског узраста о оралном здрављу за 36 ученика Средње медицинске школе „7. април“ Нови Сад.
- Обучени едукатори одржали **креативне радионице** уз демонстрацију правилног прања зуба деци нижих разреда 16 основних школа у Новом Саду. Едукацијама је укупно обухваћено 800 деце.
- Чланови Клуба студената стоматологије извели су **едукативну позоришну представу** посвећену промоцији оралног здравља и његовом утицају на квалитет живота и едукацију о оралној хигијени.
- Припремљена је **изложба најуспешнијих радова** пристиглих на конкурс која је постављена у Позоришту младих у Новом Саду.
- У Позоришту младих у Новом Саду 29. марта 2012. године организована је **свечана додела награда** ауторима најуспешнијих ликовних радова по конкурсима и **едукативна позоришна представа** под називом „Здраву храну изабери, па зубе опери“ у извођењу чланова Клуба студената стоматологије. Додељено је 5 групних награда, а представи је присуствовало 120 деце из ПУ „Радосно детињство“ Нови Сад. Догађају је присуствовао члан Градског већа проф. др Александар Кираљ. Фотодокументација у прилогу.
- **Медијска промоција кампање**
 - На *web-site* Института за јавно здравље Војводине постављен је едукативни материјал о оралној хигијени и креативне радионице за рад са децом.
 - Свим релевантним медијима достављено је обавештење о кампањи, епидемиолошки подаци о болестима уста и зуба за подручје Новог Сада и Јужнобачког округа и информације о значају оралне хигијене и стоматолошких прегледа.
 - Заједничка конференција за медије одржана је 23. марта 2012. године у просторијама Црвеног крста Новог Сада, на којој су партнери у спровођењу кампање представили активности: Црвени крст, Клиника за стоматологију, Клуб студената стоматологије, Дом здравља Нови Сад, ПУ „Радосно детињство“ Нови Сад, Институт за јавно здравље Војводине. Конференцији присуствовао члан Градског већа задужен за здравство - проф. др Александар Кираљ и начелница Градске управе за здравство Града Новог Сада - др Мила Уверић-Радовић. Са конференције известили *Новосадска ТВ, Радио Нови Сад* и *Maquar Szo*;
 - Све активности током НЕДЕЉЕ ЗДРАВИХ ЗУБА најављене су путем обавештења за медије.
 - Са представе за децу одржане 31. марта 2011. године известили су: *Новосадска ТВ, ТВ Канал 9, Радио Нови Сад, Радио 021* и дневне новине *Дневник* и *Блиц*.

АКТИВНОСТИ ИНСТИТУТА ЗА ЈАВНО ЗДРАВЉЕ ВОЈВОДИНЕ У ЈУЖНОБАЧКОМ ОКРУГУ

- Свим домовима здравља Јужнобачког округа достављено је обавештење о кампањи са предлогом активности за обележавање.
- Свим основним школама (88 школа) и 11 предшколских установа Јужнобачког округа послато је обавештење о кампањи уз предлог активности, едукативни материјал о оралном здрављу, креативне радионице за рад са децом и обавештење о ликовном и литерарном конкурс.
- Дистрибуирани су плакати (58) установама примарне здравствене добијени од Института за јавно здравље Србије.
- На конкурс за ликовне и литерарне радове на тему „Право је време за здрав осмех“ пристигло је укупно 673 рада (661 ликовни и 12 литерарних) из 10 основних школа, 7 предшколских установа и 5 приватних вртића са територије Јужнобачког округа. Најуспешнији радови прослеђени су Институту за јавно здравље Србије „Др Милан Јовановић Батут“.
- На интернет страни Института постављена је презентација о кампањи.

Активности поводом НЕДЕЉЕ ЗДРАВЉА УСТА И ЗУБА у установама примарне здравствене заштите на територији Јужнобачког округа

Од укупно 12 установа ПЗЗ извештаје о спроведеним активностима у предвиђеном року доставило је 6 домова здравља.

- **Дом здравља Бачки Петровац**
Служба за стоматолошку здравствену заштиту Дома здравља у Бачком Петровцу одржала је 1 предавање за 39 слушалаца на тему превенције болести уста и зуба. Превентивно је прегледано 157 корисника, организован здравствено-васпитни рад за 2 групе и јавна манифестација на којој је присуствовало око 100 посетилаца.
- **Дом здравља Бачка Паланка**
Обележавање Недеље здравља уста и зуба Стоматолошка служба Дома здравља спровела је у партнерству са основним школама (11), Предшколском установом „Младост“ и приватним вртићем „Различак“. Одржано је 5 организационих састанака, 18 предавања којима је обухваћено 470 ученика млађих разреда и њихових родитеља, спроведено 350 превентивних прегледа и 310 индивидуалних облика здравствено-васпитног рада. Одржано је 28 групних облика здравствено-васпитног рада и једна јавна манифестација на централном тргу у Бачкој Паланци коју је посетило 350 грађана. У основним школама, вртићима и чекаоницама дома здравља постављено је 6 здравствено-васпитних изложби. Спроведен је конкурс за ликовне и литерарне радове на тему оралног здравља. Медијска промоција активности: остварено 1 гостовање на локалној ТВ станици, 2 наступа на радију и објављена два чланка у новинама.
- **Дом здравља Бечеј**
У свим објектима дома здравља обављена су 152 превентивна стоматолошка прегледа, индивидуално здравствено-васпитни рад је спроведен са 33 корисника и један групни здравствено-васпитни рад са 65 корисника.
- **Дом здравља Жабал**
На територије Општине Жабал у четири основне школе обележена је Недеља здравља уста и зуба под слоганом „Право је време за здрав осмех“. Овом акцијом је обухваћено 39 разреда са 1137 ученика и 21 група са 537 деце у вртићу на територији општине која се превентивно прегледана и присуствовала предавању. Ова деца су и цртала на тему здравог осмеха, а најбољи радови су изложени на здравствено васпитној изложби у холу дома здравља.

- **Дом здравља Нови Сад**

Центар за превентивне здравствене услуге у сарадњи са Стоматолошком службом Дома здравља спровео је следеће активности: организовано је 7 организационих састанака са 8 партнера, 6 предавања са око 180 слушалаца на тему болести уста и зуба, индивидуалним здравствено васпитним радом је обухваћено 1547 корисника, а групним здравствено васпитним радом 246. Одржане су две јавне манифестације на којима је присуствовало око 500 посетилаца. Стручњаци ове установе су гостовали у једној ТВ емисији и дали интервју за једну радио станицу.

- **Дом здравља Србобран**

На територији општине Србобран урађена су 63 стоматолошка превентивна прегледа, а здравствено-васпитни рад је реализован са родитељима одојчади, мале деце, предшколске и школске деце, трудницама, породилјама, као и са одраслим становништвом. Број обухваћених корисника је био 50. Групни здравствено-васпитни рад је спроведен код предшколске и школске деце у 34 групе/разреда. Постављено је 5 здравствено-васпитних изложби, 3 у школи и 2 у вртићу. Објављено је 5 прилога на локалним радио станицама и опремљен сајт дома здравља.

- **Дом здравља Темерин**

У сарадњи са партнерима на једном организационом састанку направљен је план активности за организовање два предавања на којима је присуствовало 45 слушалаца. Превентивно је прегледан 291 корисник. Здравствено-васпитним радом је обухваћено 12, а групним 20 корисника. Постављена је и једна здравствено-васпитна изложба у чекаоници дома здравља.

**Реализација активности поводом обележавања
XXII НЕДЕЉЕ ЗДРАВЉА УСТА И ЗУБА**

АКТИВНОСТИ	ИНСТИТУТИ/ ЗАВОДИ ЗА ЈАВНО ЗДРАВЉЕ	ДОМОВИ ЗДРАВЉА	БОЛНИЧКЕ УСТАНОВЕ	УКУПНО
1	2	3	4	5
Организациони састанак /број установа контактираних мејлом	5	27		32
Предавање-број	2	9		11
Предавање-број учесника	76	364		440
Број медијских наступа (укупно)	12	8		20
Број наступа на ТВ	3	1		4
Број наступа на радију	3	7		10
Број писаних медија	3			3
Сајт	2	2		4
Остале активност укупно	1			1
Јавне манифестације	1	3		4
Процена броја учесника на јавној манифестацији	120	600		720
Индивидуални здравствено васпитни рад		4547		4547
Стоматолошки превентивни прегледи		744		744
Групни здравствено васпитни рад	60	364		424
Здравствено васпитне изложбе	70	14		84
Конференције за новинаре	1	1		2
Број дистрибуираних постера	58			58
Број дистрибуираних осталих промотивних и едукативних материјала у властитој изради	300 плаката			300 плаката

(навести врсте)				
Број партнера укључених у активности (локална заједница, удружења грађана, организације црвеног крста, просвета, ...)	7	43		50

ОБЕЛЕЖАВАЊЕ 31. МАЈА, СВЕТСКОГ ДАНА БЕЗ ДУВАНСКОГ ДИМА

Институт за јавно здравље Војводине у оквиру обележавања 31. маја, „Светског дана без дуванског дима“ спровео је следеће активности:

- Израђен је акциони план за обележавање 31. маја, Светског дана без дуванског дима;
- Израђена су обавештења са предлогом активности за све установе Јужнобачког округа;
- Одржан је организациони састанак партнерских установа/удружења за организацију јавне манифестације (ИЗЈЗВ, ДЗ „Нови Сад“, Завод за здравствену заштиту студената Н. Сад, Средња медицинска школа „7. април“, Фармацеутска студентска асоцијација Н. Сада (ПСАНС), акредитован од стране Здравственог савета Србије);
- Дистрибуиран је здравствено-васпитни и промотивни материјал добијен од Института за јавно здравље Србије „Др М. Ј. Батут“ - 285 плаката установама примарне здравствене заштите Јужнобачког округа: плакати „Одолимо утицају дуванске индустрије“;
- Опремање странице Института за јавно здравље Војводине поводом 31.маја;
- Представници Института за јавно здравље Војводине учествовали су на централној манифестацији поводом 31.маја у Београду под слоганом „Оранице под храном, а не под дуваном“
- Организована је протестна шетња кроз центар Новог Сада 31. маја 2012. године са активностима:
 1. Ношење транспарената са порукама;
 2. Популаризација Саветовалишта за одвикавање од пушења при ДЗ „Нови Сад“ и Заводу за здравствену заштиту студената Нови Сад, као и Саветовалишта за младе ДЗ „Нови Сад“;
 3. Перформанс: „Замена цигарета за балоне или воду“;
 4. Информативни штандови партнерских установа и организација;
 5. Медијске изјаве.
- Медијска промоција:
 - израда позива и саопштења за медије
 - позив и саопштење за медије послати на 6 ТВ станица, 4 радио станице и за 3 дневних новина ;
 - најава кампање на редовној конференцији за медије ИЗЈЗВ 16.05.2012. г. (присутни: Новосадска ТВ, ТВ Канал 9, Радио Нови Сад, радио 021, дневни листови, Magyar Szo и Национални грађански) и интернет странице ИЗЈЗВ;
 - гостовања на медијима (гостовање на РТВ – „Јутарњи програм“ 31.05.2012. г; гостовање на РТВ Војводина у емисији “Без упута” / гости емисије др Снежана Укропина из Института за јавно здравље Војводине, смс Весна Имброњев из Дома здравља „Нови Сад“ и особа која се успешно одвикала од пушења методом групног одвикавања / 3.06.2012. г; најавни прилози на ТВ Новосадска и Радио Нови Сад 31.05.2012.);
 - извештаји са јавне манифестације: 4 телевизије (РТВ, ТВ Канал 9, Панонија, Новосадска ТВ), 2 радија (Радио Нови Сад, Радио 021) Интервју за “Magyar szo” и за ТВ Новосадску.

Кампања у установама примарне здравствене заштите са територије Јужнобачког округа

Од укупно 12 установа примарне здравствене заштите извештаје о спроведеним активностима у предвиђеном року доставило је 10 установа и то 9 домова здравља (Бач, Бачка Паланка, Беочин, Бечеј, Жабал, Нови Сад, Србобран, Темерин и Врбас) и Завод за здравствену заштиту студената Нови Сад.

Кратак опис активности:

- **Дом здравља Бач**

Одржан 1 организациони састанак и организована 2 предавања са 50 учесника. Објављена 2 прилога на радију. Одржана 3 групна здравствено васпитна рада и 2 здравствено васпитне изложбе. Дистрибуирано 7 постера „Одолимо утицају дуванске индустрије” и 50 лифлета “Шта је вишак на слици” и “Био једном један пушач”

- **Дом здравља Бачка Паланка**

Одржано је 11 организационих састанака, 13 предавања са обухватом 220 ученика Основних школа и око 150 одраслих у амбулантама и школама и у сарадњи са Општинским друштвом за борбу против рака по 2 предавања у Основним школама Бачка Паланка, Обровац и Товаришево. По једно предавање у ОШ Силбаш, Месној саједници у Бачкој Паланци и Црквеном дому у Пивницама. Укупно 6 медијских прилога 1 ТВ, 3 радио и 2 писани медији. Обављено је 105 индивидуалних здравствено васпитних саветовања и 4 групна здравствено васпитна облика рада. Одржане су 3 здравствено васпитне изложбе у Дому здравља. Дистрибуирано је 30 постера “Одолимо утицају дуванске индустрије” и преостало од прошлих кампања - 50 лифлета о штетности дувана и 50 лифлета Србија против рака. Укључено 7 партнера и то: 4 Основне школе, Општинска организација за борбу против рака, Месна заједница Бачка Паланка и Пивнице.

- **Дом здравља Беочин**

Одржана 3 стручна састанка у Основној школи “Јован Грчић Миленко” за 5 одељења осмих разреда. Одржана су 4 предавања са 167 учесника. Обављена су 4 групна здравствено васпитна рада. Одржане 2 здравствено васпитне изложбе у Основној школи и у Дому здравља. Дистрибуирано је 18 постера „Одолимо утицају дуванске индустрије“ а преостало од претходних кампања подељено је 78 лифлета, а од осталог промотивног материјала 8 свески и 40 распореда часова. У поменуте активности било је укључено 8 партнера и то Основна школа, ЈКП Беочин, Топлана Беочин, Спортски центар Беочин, Основна школа Сусек, Месна заједница Беочин и Општинска управа Беочин.

- **Дом здравља Бечеј**

Обављено 182 индивидуална здравствено васпитна саветовања и 10 здравствено васпитних изложби. Дистрибуирано 15 постера „Одолимо утицају дуванске индустрије“ Број партнера укључен у активности је 10.

- **Дом здравља Врбас**

Одржано је 20 организационих састанака. Одржано је 10 предавања са 230 учесника. Број медијских прилога укупно 2 и то 1 прилог на ТВ, и 1 на радију.

- **Дом здравља Темерин**

Одржано је 1 предавање са обухватом 25 ученика и ангажован 1 здравствени радник.

Предавање одржано у Средњој школи. Подела здравствено васпитног материјала деци и одраслима у школи и на улици са обухватом 25 деце и 12 одраслих и ангажованим 1 здравственим радником. Одржана 1 здравствено васпитна изложба у ДЗ Темерин. Обављено 20 превентивних прегледа са обухватом 10 деце и 10 одраслих и ангажованим 1 здравственим радником. Обављено 12 саветовања пацијената у ДЗ Темерин уз ангажовање 2 здравствена радника. Достављена 2 обавештења за новине.

- **Дом здравља Нови Сад**

Одржано је 2 предавања, са обухватом 50 одраслих са 2 ангажована здравствена радника, а место одржавања “Metro cash & Carry” Н.Сад, Школа за труднице ДЗ Н.Сад Одржана је 1 јавна манифестација: Протестна шетња кроз центар Новог Сада са око 500 учесника.

Подељено је 500 примерака здравствено васпитног материјала.

Одржано је 6 здравствено васпитних изложби са обухватом 1500 деце, и 5 ангажованих здравствених радника у Дому здравља Нови Сад и објектима Саветовалиште за младе: Лиман, Бистрица Булевар Михаила Пупина, Руменачка, СОП - Превентивни центар.

Одржано је 40 саветовања пацијената са обухватом 300 деце и 400 одраслих и ангажованих 40 здравствених радника у оквиру Патронажне службе. Организована 1 група за одвикавање од пушења са обухватом 17 одраслих и ангажована 2 здравствена радника у СОП Превентивном центру. Организовано 15 превентивних преглед са обухватом 15 одраслих и ангажована 2 здравствена радника. Од осталих активности контрола апаратом “Smokerlyzer” – ом мерање карбонмооксида (CO) у издаху дуванског дима обухват одраслих 67 на локацијама “Metro cash & Carry” Нови Сад, Школа за труднице ДЗ Нови Сад Руменачка, СОП-Превентивни центар ДЗ Нови Сад. У току медијске промоције кампање 23 обавештења за медије: 10 новине, 10 радио, 3 телевизија. 3 гостовања на телевизији и 1 на радију, 1 интервју на радију, 1 на телевизији и 1 у новинама. Одржана су 4 ТВ извештаја са терена и 1 радио извештај. Опремљена интернет страница Facebook “Мрежа без дуванског дима”

Партнери Дома Здравља Нови Сад били су из ИЗЈЗ Војводине, Промоција здравља, ПСАНС, ученици Медицинске школе 7. април Нови Сад са 2 наставнице здравствене неге, сестре из Службе Поливалентне патронаже су обилазиле породице, труднице и породилге и говориле о штетности пушења.

- **Дом здравља Србобран**

Одржана су 2 организациона састанка у Дому здравља. Одржан је и састанак са прошлогодишњим полазницима школе за одвикавање од пушења. Број медијских прилога 2 и то 1 на радију и 1 на сајту Дома здравља где је стављено обавештење о обележавању 31.маја. Организована је једна група здравствено васпитног рада. Број партнера укључених у активности је 1. У сарадњи са предшколском установом одржано је кратко предавање деци о штетности дуванског дима.

- **Дом здравља Тител**

Одржана 2 организациона састанка. Одржана 2 предавања са 53 учесника. Спроведена су 2 индивидуална и 4 групна здравствено васпитна саветовања. Остале активности 2. Одржане 4 здравствено васпитне изложбе. Дистрибуирано 10 постера „Одоломо утицају дуванске индустрије

- **Дом здравља Жабалъ**

Одржана су 3 организациона састанка. Одржана су 22 предавања са обухватом 1089 учесника. Одржано је 15 индивидуалних здравствено васпитних радова. Број партнера укључених у активности је 4.

- **Завод за здравствену заштиту студената Нови Сад**

Одржан је 1 организациони састанак, медијски наступи укупно 2, од тога 1 на ТВ и 1 у писаним медијима. Опремљена је страница на сајту Завода за здравствену заштиту студената поводом обележавања 31. маја Светског дана без дуванског дима. Одржане су 2 јавне манифестације са око 20 учесника. Одржане су 2 здравствено васпитне изложбе. Дистрибуирано је 150 лифлета. Број партнера укључених у активности су 2 студентске организације (ПСАНС и ИФМС). Завод за здравствену заштиту студената обележио је 31. мај – Светски дан без дуванског дима у сарадњи са студентским организацијама ПСАНС и ИФМС и Вршњачким тимом за здравствену свесност Завода. Јавна манифестација спроведена је у кругу студентског кампуса од 11 до 12 часова организованом шетњом, а волонтери су шетњу наставили до центра града и придружили се манифестацији Дома здравља Нови Сад и Института за јавно здравље Војводине.

Студенти волонтери су за ову прилику исписали пароле, по препорукама СЗО, и припремили одговарајуће маске. Током шетње дељен је здравствено васпитни

материјал и студенти су обавештавани о постојању саветовалишта за одвикавање од пушења.

Обележавање овог дана посебно је значајно за студентску популацију, јер желимо да се тренд опадања конзумирања дуванских производа код студената настави.

Реализација активности поводом обележавања

31. маја, Светског дана бездуванског дима 2012.године

АКТИВНОСТИ	ИНСТИТУТИ/ ЗАВОДИ ЗА ЈАВНО ЗДРАВЉЕ	ДОМОВИ ЗДРАВЉА	БОЛНИЧКЕ УСТАНОВЕ	УКУПНО
1	2	3	4	5
Организациони састанак	2	42		44
Предавање - број	1	55		56
Предавање - број учесника	40	2467		2507
Број медијских прилога (укупно)	18	17		35
Број прилога на ТВ	8	7		15
Број прилога на радију	6	3		9
Број писаних медија	4	2		6
Сајт	1	3		4
Остале активности укупно	1	41		42
Индивидуални здравствено васпитни рад	-	122		122
Групни здравствено васпитни рад	-	8		8
Јавне манифестације	1	2		3
Процена броја учесника на јавној манифестацији	500	520		1020
Здравствено васпитне изложбе	1	23		24
Трибине, округли сто	-	-		-
Конференције за новинаре	1	1		2
*Број дистрибуираних постера (назив и врста)	285	110		395
**Број дистрибуираних лифлета (назив и врста)	-	328		328
***Број дистрибуираних осталих промотивних и едукативних материјала (навести врсте)	-	48		48
Број партнера укључених у активности (локална заједница, удружења грађана, организације црвеног крста, просвета, ...)	3	31		34

ОБЕЛЕЖАВАЊЕ 29. СЕПТЕМБРА, СВЕТСКОГ ДАНА СРЦА

Институт за јавно здравље Војводине организовао је обележавање **29. септембра**, „Светског дана срца“ под слоганом „**Један свет, један дом, једно срце**“, који се одржава под координацијом Светске Федерације за Срце (*World Heart Federation*).

Институт за јавно здравље Војводине је у оквиру обележавања 29. септембра, „Светског дана срца“ спровео следеће активности:

- Припремљено је обавештење за све домове здравља Јужнобачког округа са предлогом активности;
- Организован је стручни састанак координатора и учесника у промоцији здравља 12. септембра 2012. године у Институту за јавно здравље Војводине уз учешће 37 здравствених радника (13 лекара и 24 медицинске сестре). За учеснике семинара обезбеђен је радни материјал.
- Дистрибуиран је здравствено-васпитни материјал добијен од Института за јавно здравље Србије „Др Милан Јовановић Батут“ установама примарне здравствене заштите Јужнобачког округа: плакат „Србија за здраво срце“ – 50 примерака, агитка „Србија за здраво срце“ – 300 примерака и агитка „Један свет, један дом, једно срце“ – 200 примерака;
- Интернет страница Института за јавно здравље Војводине опремљена је информацијама о факторима ризика као и препорукама за спречавање настанка болести срца и крвних судова у свим популационим групама;
- Саопштење за медије је припремљено и дистрибуирано свим електронским и штампаним медијима;
- Медијска промоција кампање:
 - редовна конференција за новинаре Института за јавно здравље Војводине одржана је 19. септембра 2012. године. Са конференције су извештавали: 1 ТВ станица (*РТВ Делта*), 2 Радио станице (*Радио 021*, *Радио Нови Сад*) и 2 Дневна листа (*Дневник*, *Блиц*).

Кампања у установама примарне здравствене заштите са територије Јужнобачког округа

Од укупно 12 установа примарне здравствене заштите извештај о спроведеним активностима у предвиђеном року доставило је 10 домова здравља.

- **Дом здравља Беочин:** Запослени у дому здравља спровели су 7 групних здравствено-васпитних активности и индивидуалним здравствено-васпитним радом обухватили 40 учесника. Организовали су јавну манифестацију на којој је присуствовало 300 учесника и 2 здравствено-васпитне изложбе. Остварен је 1 медијски наступ на ТВ.
- **Дом здравља Жабал:** Поливалентна патронажна служба дома здравља организовала је 2 групне здравствено-васпитне активности и 2 предавања којима је обухваћено 32 учесника која су учествовала и у индивидуалним здравствено-васпитним активностима.
- **Дом здравља Тител:** Поводом Светског дана срца, запослени у дому здравља спровели су 38 групних здравствено-васпитних активности. Организовали су јавну манифестацију на којој је присуствовало 50 учесника. Свим посетиоцима подељен је здравствено-васпитни материјал.
- **Дом здравља Бачки Петровац:** Запослени у дому здравља организовали су 2 предавања о превенцији кардиоваскуларних болести и 2 групне здравствено-васпитне активности. Подељен је здравствено-васпитни материјал. Остварен је 1 медијски наступ на радију и опремљена интернет страница дома здравља.
- **Дом здравља Бечеј:** Запослени у дому здравља организовали су 4 предавања којима је обухваћено 93 учесника и спровели индивидуалне здравствено-васпитне активности којима је обухваћено 43 учесника. Организоване су 3 здравствено васпитне изложбе.
- **Дом здравља Србобран:** Поводом Светског дана срца, запослени у дому здравља организовали су 3 групне здравствено-васпитне активности, 2 предавања којима је обухваћено 45 учесника и индивидуалне здравствено-васпитне активности којима је обухваћено 40

учесника. Организована је јавна манифестација „Базар здравља“ на којој је присуствовало 160 учесника. Током манифестације мерена је ТТ, ТВ, БМИ, ниво шећера у крви као и прегледи ЕКГ снимка. Организована је и једна здравствено васпитна изложба. Опремљена је интернет страница дома здравља. Остварена су 2 медијска наступа на радију.

- **Дом здравља Нови Сад:** Саветовалиште за младе, Центар за превентивне здравствене услуге, Поливалентна патронажна служба, Служба опште медицине и Специјалистичка служба поводом Светског дана срца организовали су 23 предавања којима је обухваћено 630 учесника док је индивидуалним здравствено-васпитним радом обухваћено 580 становника различитих популационих група. Организована је јавна манифестација и 5 здравствено-васпитних изложби. Опремљена је интернет сраница дома здравља и остварен 1 медијски наступ на ТВ.
- **Дом здравља Бач:** Организована је јавна манифестација поводом Светског дана срца и процењује се да је присутно било 100 учесника којима је подељен здравствено васпитни материјал. Индивидуалним здравствено-васпитним радом обухваћен је 21 учесник. Остварен је 1 медијски наступ на радију.
- **Дом здравља Бачка Паланка:** Поводом Светског дана срца организовано је 5 предавања којима је обухваћено 140 учесника (50 деце и 90 одраслих) док је индивидуалним здравствено-васпитним радом обухваћено 555 становника различитих популационих група. Организована је јавна манифестација и 5 здравствено-васпитних изложби. Подељен је здравствено васпитни материјал. Остварено је укупно 5 медијских наступа: 1 на ТВ, 2 на радију и 2 у штампаним медијима.
- **Дом здравља Темерин:** Спроведене су две групне здравствено-васпитне активности, а индивидуалним здравствено-васпитним активностима обухваћено је 50 учесника. Организована је здравствена изложба и подељен здравствено васпитни материјал. Остварена су укупно 3 медијска наступа: 1 на радију и 2 у штампаним медијима.

**Реализација активности поводом обележавања
Светског дана срца, 29. септембра 2012. године под слоганом
„Један свет, један дом, једно срце“**

АКТИВНОСТИ	ИНСТИТУТИ/ ЗАВОДИ ЗА ЈАВНО ЗДРАВЉЕ	ДОМОВИ ЗДРАВЉА	БОЛНИЧКЕ УСТАНОВЕ	УКУПНО
1	2	3	4	5
Организациони састанак	2	21		23
Предавање-број		38		38
Предавање-број учесника		940		940
Број медијских наступа (укупно)	5	14		19
Број наступа на ТВ	1	3		4
Број наступа на радију	2	7		9
Број писаних медија	2	4		6
Сајт	1	3		4
Остале активност укупно				
Превентивни прегледи на рак грлића материце				
Индивидуални здравствено васпитни рад		1401		1401
Групни здравствено васпитни рад		63		63
Јавне манифестације		6		6
Процена броја учесника на јавној		2020		2020

манифестацији				
Здравствено васпитне изложбе		19		19
Трибине, округли сто				
Конференције за новинаре	1	1		2
Број дистрибуираних постера за „Србија за здраво срце“	50	34		84
Број дистрибуираних лифлета „Србија за здраво срце“	300	320		620
Број дистрибуираних лифлета „Један свет, један дом, једно срце“	200	99		299
Број дистрибуираних осталих промотивних и едукативних материјала (навести врсте)		1350		1350
Број партнера укључених у активности (локална заједница, удружења грађана, организације црвеног крста, просвета, ...)		16		16

ОБЕЛЕЖАВАЊЕ СВЕТСКЕ НЕДЕЉЕ ПОДРШКЕ ДОЈЕЊУ

Институт за јавно здравље Војводине је у оквиру обележавања *Недеље промоције дојења 2012. године* спровео следеће активности:

- Одржана су 3 **организациона састанка са партнерима** у спровођењу кампање: Домом здравља „Нови Сад“, Клиником за гинекологију и акушерство Клиничког центра Војводине, Средњом медицинском школом „7. април“ Нови Сад и представницима градске управе за здравство Града Новог Сада. Постигнут је договор око организације заједничке конференције за медије и едукације здравствених радника и ученика;
- Организован је **стручни састанак координатора и учесника у промоцији здравља** 12. септембра 2012. године уз присуство 37 здравствених радника (13 лекара и 24 медицинске сестре), на којем је поред предавања о кампањи *Недеља промоције дојења* и предлога активности за њено спровођење, за учеснике обезбеђена презентација коју могу даље да користе за предавања у својим срединама за здравствене раднике и штампани радни материјал о значају дојења;
- **Састављено је обавештење** за 11 домова здравља Јужнобачког округа и Завод за здравствену заштиту студената Нови Сад са предлогом активности за спровођење кампање и стручним материјалом;
- **Дистрибуиран је здравствено-васпитни материјал** које је обезбедио Институт за јавно здравље Србије „Др Милан Јвановић Батут“ (50 плаката „Разумети прошлост – планирати будућност“, 60 плаката „Десет корака до успешног дојења“ и 1 постер у раму) домовима здравља Јужнобачког округа, Заводу за здравствену заштиту студената Нови Сад и Средњој медицинској школи „7. април“ Нови Сад;
- **Састављено је обавештење** за све школе и предшколске установе на територији Јужнобачког округа (88 основних школа, 11 предшколских установа и 18 приватних вртића) о ликовном и литерарном конкурс на тему „Мајчино млеко најбоља храна“. На конкурс је пристигло укупно 176 радова (151 ликовни и 15 литерарних) из 15 основних школа и 10 вртића са територије Јужнобачког округа. Стручна комисија Института за јавно здравље Војводине одабрала је најуспешније радове и проследила их на такмичење на републичком нивоу;
- Одржана је **заједничка конференција за медије** 02.10.2012. године у Свечаној сали Градске куће. На конференцији говорили: представници Градске управе за здравство Града Новог Сада (члан Градског већа задужен за здравство прим. др Петар Новаковић), Клинике за гинекологију и акушерство Клиничког центра Војводине (управник Клинике мр сц. мед. Даган Стајић, начелница Одељења за неонатологију др сц. мед. Љиљана Добрић и начелник Одељења за патологију трудноће проф. др Синиша Стојић), Дома здравља „Нови Сад“ (главна

сестра Поливалентне патронажне службе Споменка Крајишник, вмс и Татјана Олеар Гаћеша, вмс из Школе за труднице) и Института за јавно здравље Војводине (начелница Центра за промоцију здравља асист. мр сц. мед Оља Нићифоровић Шурковић);

- У склопу конференције за медије приређена је **изложба дечијих радова** и додељене награде ауторима најуспешнијих радова (6 појединачних и 5 групних награда) које је доделио прим. др Петар Новаковић, члан Градског већа задужен за здравство. Фотодокументација у прилогу;
- Одржан је **едукативни семинар - курс I категорије „Здравствено промотивна кампања Недеља промоције дојења“** 19. септембра 2012. године у просторијама Института. Семинару присуствовало 78 (25 лекара и 53 медицинске сестре) из 21 здравствене установе са територије Војводине. Семинар је обухватио следеће теме:
 - Значај дојења за мајку и одојче
 - Правилна исхрана трудница и породилђа
 - Превенција и контрола инфекција у периоду дојења
 - Употреба лекова у лактацији
 - Здравствено-васпитна кампања „Недеља промоције дојења“
 - Поступци и стања која могу да угрозе дојење,
 - Радионица: Најчешће заблуде о дојењу
 - Радионица: Знаци ситог одојчета
 - Улога здравствених радника у промоцији дојења
 - Подршка дојењу мајци и члановима породице на терену/у саветовалишту

Предавачи и водитељи радионица на семинару били су: асист. мр сц. мед. Оља Нићифоровић Шурковић, асист. мр сц. мед. Снежана Укропина, асист. мр сц. мед. Драгана Балаћ (специјалиста хигијене), доц. др Горана Ћосић (специјалиста епидемиологије), Виолета Поповић, вмс и Јелена Ковачев, вмс. За учеснике семинара обезбеђени едукативни материјал, *hand out* презентација и уверења о учешћу.

Медијска промоција кампање

- Опремљена је интернет страница Института;
- Састављено је саопштење за све релевантне медијске куће Јужнобачког округа;
- Са заједничке конференције за медије известили новинари 4 медијске куће: *РТ Војводине*, *Новосадска ТВ*, *Радио Нови Сад*, и дневни лист *Maqyar Szo*.

Обележавање кампање у Јужнобачком округу

Извештаје о спроведеним активностима од укупно 12 установа примарне здравствене заштите у предвиђеном року доставило 8 домова здравља.

- **Дом здравља Бач**
Одржан је организациони састанак, на коме је договорен план активности. Одржано је једно предавање за 10 трудница, а кроз саветовалишта и рад на терену обухваћено је 60 породилђа и трудница. На локалној радио станици остварено је укупно 7 наступа.
- **Дом здравља Бачки Петровац**
У 6 објеката дома здравља постављене су здравствено-васпитне изложбе, остварено је по једно гостовање на локалној ТВ станици и радију. Креативној радионици на тему значаја дојења присуствовало је 10 трудница.
- **Дом здравља Бачка Паланка**
Служба за здравствену заштиту деце и Патронажна служба су биле носиоци активности у оквиру кампање. Одржана су два организациона састанка, два предавања са укупно 42

учесника, остварена су 4 медијска садржаја (1 на ТВ, 1 на локалној радио станици и 2 у новинама). У амбулантама опште медицине у насељеним местима спроведено је 5 групних здравствено-васпитних активности са 60 учесница (трудница и породилђа). Индивидуалним радом, кроз саветовалишни рад и на терену, обухваћено је 75 трудница и породилђа.

- **Дом здравља Беочин**

У основној школи је постављена здравствено-васпитна изложба, одржана је креативна радионица са 8 трудница и остварено једно гостовање на локалној телевизији.

- **Дом здравља Бечеј**

Одржана су три организациона састанка, организовано 9 предавања на тему значаја дојења за укупно 190 трудница и породилђа. Индивидуалним здравствено-васпитним радом обухваћено је 150 трудница и породилђа, док је спроведено и 16 групних здравствено-васпитних активности. У објекте дома здравља и ПУ „Лабуд Пејовић“ у Бечеју постављено је 9 здравствено-васпитних изложби.

- **Дом здравља Жабалъ**

Одржан је један организациони састанак, спроведено 10 групних здравствено-васпитних активности за 85 жена, док је индивидуалним активностима обухваћено 29 трудница. Постављене су две здравствено-васпитне изложбе.

- **Дом здравља Србобран**

Носиоци активности у оквиру дома здравља биле су: служба за здравствену заштиту деце, Служба за здравствену заштиту жена и Патронажна служба. Одржана су три организациона састанка, организовано 5 групних здравствено-васпитних активности за 45 породилђа, постављена здравствено васпитна изложба и остварено једно гостовање на локалном радију. Индивидуалним здравствено-васпитним радом обухваћено је 10 трудница. На интернет страни дома здравља постављене су две презентације о значају дојења и кампањи „Недеља промоције дојења“.

- **Дом здравља Темерин**

Одржан је организациони састанак, остварена два гостовања на локалној радио станици, док су штампаним медијима достављена обавештења о кампањи и значају дојења за мајку и дете. Индивидуалним здравствено-васпитним активностима обухваћено је 118 трудница и породилђа, организовано 11 групних здравствено-васпитних активности и постављена здравствено-васпитна изложба.

**Реализација активности поводом
Недеље промоције дојења 2012. године под слоганом
„Разумети прошлост - планирати будућност“
у установама ПЗЗ Јужнобачког округа**

АКТИВНОСТИ	ИНСТИТУТИ/ ЗАВОДИ ЗА ЈАВНО ЗДРАВЉЕ	ДОМОВИ ЗДРАВЉА	БОЛНИЧКЕ УСТАНОВЕ	УКУПНО
1	2	3	4	5
Организациони састанак	3	11	1	15
Предавање-број	2	27		29
Предавање-број учесника	115	287		402
Број медијских наступа (укупно)	3	15	3	21
Број наступа на ТВ	2	3	2	7
Број наступа на радију	1	12	1	14
Број писаних медија	4	4	4	12
Сајт	2	2		4
Остале активности укупно (навести врсту)				
Индивидуални здравствено васпитни рад		450	20	470
Групни здравствено васпитни рад		49		49
Јавне манифестације	1			1
Процена броја учесника на јавној манифестацији	100			100
Здравствено васпитне изложбе	2	20		22
Трибине, округли сто				
Конференције за новинаре	1		1	2
Број дистрибуираних промотивних и едукативних материјала (навести врсте)	50 плаката		50 лифлет а	50 плаката 50 лифлет а
Број партнера укључених у активности (локална заједница, удружења грађана, организације црвеног крста, просвета, ...)	12 установа ПЗЗ 88 основних школа 11 предшколских установа 18 приватних вртића Градска управа за здравство Града Новог Сада Клиника за Гинекологију и акушерство КЦ Војводина			

**ОБЕЛЕЖАВАЊЕ ОКТОБРА, МЕСЕЦА ПРАВИЛНЕ ИСХРАНЕ И 16. ОКТОБРА, СВЕТСКОГ
ДАНА ХРАНЕ 2012. ГОДИНЕ**

Институт за јавно здравље Војводине је кампању ОКТОБАР, МЕСЕЦ ПРАВИЛНЕ ИСХРАНЕ И 16. октобар, СВЕТСКИ ДАН ХРАНЕ 2012. године усмерио на едукацију становништва о правилној исхрани, као једном од најзначајнијих фактора у превенцији хроничних незаразних болести. Циљ активности у оквиру кампање је био информисање најшире популације, а посебно деце и младих,

као и стицање знања, формирање исправних ставова и понашања појединаца у вези са здрављем и правилним навикама у исхрани.

Институт за јавно здравље Војводине је у оквиру кампање спровео следеће активности:

- Одржани су **организациони састанци** Центра за промоцију здравља и Центра за хигијену и хуману екологију Института за јавно здравље Војводине са партнерима у спровођењу кампање: ПУ „Радосно детињство“ и Градска управа за здравство Града Новог Сада;
- Израђен је **акциони план**, припремљен радни и едукативни материјал, припремљене *Power Point* презентације за едукативне семинаре;
- **Web site** Института за јавно здравље Војводине је опремљен информацијама о значају правилне исхране и едукативним материјалом за децу;
- **Саопштење за медије** је припремљено и дистрибуирано свим електронским и штампаним медијима. На редовној конференцији за медије Института представљене су активности у кампањи а прилоге су објавили дневни листови Дневник, Блиц и 24 часа.
- Свим домовима здравља Јужнобачког округа и Заводу за здравствену заштиту студената Нови Сад достављено је **обавештење**, радни материјал о Светском дану хране и кампањи „Октобар, месец правилне исхране“ уз предлог активности за његово обележавање;
- Свим предшколским установама и основним школама Јужнобачког округа послато је **обавештење** о кампањи и **едукативни материјал** са креативним радионицама за рад са децом;
- Дистрибуирани су **плакати** свим установама примарне здравствене заштите на територији Јужнобачког округа добијени од Института за јавно здравље Србије „Др Милан Јовановић Батут“ (Плакат „Моја пирамида – храни се правилно“ – 25 примерака и плакат „Моја пирамида – кретањем до здравља“ – 30 примерака);
- Стручњаци Центра за промоцију здравља и Центра за хигијену и хуману екологију Института за јавно здравље Војводине под покровитељством Градске управе за здравство Града Новог Сада израдили су здравствено-васпитно средство **едукативне картице** „Воће и поврће“ са пратећим едукативним материјалом (укупно 250 комплета са 50 картица). Здравствено-васпитно средство достављено је свим новосадским основним школама (36), ПУ „Радосно детињство“ Нови Сад, Дому здравља „Нови Сад“, Институту за здравствену заштиту деце и омладине Војводине, Градској управи за здравство Града Новог Сада, установама социјалне заштите (Центар за социјални рад, Сигурна кућа, Свратиште за децу улице, СОС Дечије село Сремска Каменица) и др;
- Прослеђен је **конкурс** за литерарне и ликовне радове на теме „Правилна исхрана“ у 11 предшколских установа и 19 приватних вртића и 88 основних школа са територије Јужнобачког округа. На конкурс је пристигло укупно 852 рада (825 ликовних и 27 литерарних) из 30 основних школа и 45 вртића са територије Јужнобачког округа. Комисију за одабир радова чинили су стручњаци Института, ликовни педагог Ева Феде из Центра за ликовно образовање деце и омладине Војводине и ликовни педагог Јелена Тишма из ПУ „Радосно детињство“. Награђени радови су послати на републичко такмичење у Институт за јавно здравље Србије „Др. Милан Јовановић Батут“;
- Организована је **свечана приредба** са изложбом најуспешнијих ликовних радова 26. октобра 2012. године у Свечаној сали Градске куће у Новом Саду. Програм приредбе је подразумевао наступ деце из ПУ „Радосно детињство“ из Новог Сада, изложбу радова и доделу награда ауторима најуспешнијих радова. Учеснике је поздравио и награде доделио прим. др Петар Новаковић, члан Градског већа задужен за здравство. Додељено је 10 групних награда и 1 појединачна за категорију ликовних радова – деца предшколског узраста, 6 награда у категорији ликовних радова – деца основношколског узраста и 3 награде у категорији литерарних радова. Са догађаја је известила Новосадска ТВ;
- Институт за јавно здравље Војводине у сарадњи са Домом здравља „Нови Сад“ и Средњом медицинском школом „7. април“ Нови Сад организовао је **јавну манифестацију** 16. октобра 2012. године у ТЦ „Меркатор“ од 10 до 12 часова. У оквиру јавне манифестације

посетиоци су могли да измере крвни притисак, ниво шечера у крви и добију здравствено-васпитни и едукативни материјал и савете о принципима правилне исхране. Са манифестације су известили: РТ Делта, ТВ Канал 9, Новосадска ТВ, Дневник;

- Одржана су два семинара, **програми континуиране медицинске едукације** под називом „Здравствено-промотивна кампања Октобар, месец правилне исхране“ 4. и 16. октобра 2012. године са укупно 160 учесника. Семинару 16.10.2012. године присуствовао прим. др Петар Новаковић, члан Градског већа задужен за здравство и прим. др Мила Уверић-Радовић, начелница Градске управе за здравство. Са догађаја су известили РТ Војводине и Новосадска ТВ;
- Одржан је **едукативни семинар** под називом „Значај воћа и поврћа у исхрани деце“ 25. октобра 2012. године у Вртићу „Гуливер“, са следећим темама: 1) Значај воћа у исхрани деце – предавач: асист. др Милка Поповић; 2) „Значај поврћа у исхрани деце“ – предавач: асист. мр сц. мед. Драгана Балаћ; 3) „Познавање и преференција воћа и поврћа“ – предавач: асист. мр сц. мед. Оља Нићифоровић Шурковић; 4) Приказ креативних радионица за рад са децом на тему правилне исхране. За учеснике семинара обезбеђен радни материјал и потврде о присуству. Семинару присуствовало укупно 60 учесника (55 васпитача и стручних сарадника из ПУ „Радосно детињство“ Нови Сад и 5 просветних радника из 3 новосадске основне школе);
- Организоване су **две јавне манифестације** у виду **демонстрације припреме obroка** по принципима правилне исхране:
 - 30. октобра 2012. године у ОШ „Коста Трифковић“ Нови Сад, у периоду од 08,30 до 10,00 часова, учествовало 30 ученика а са догађаја известили РТ Војводина, Новосадска ТВ и ТВ Канал 9;
 - 8. новембра 2012. године у ПУ „Радосно детињство“ Нови Сад у периоду од 08,30 до 10,00 часова, учествовало 31 дете.

Демонстрација припреме obroка по принципима правилне исхране организована је у партнерству са Универзитетом у Новом Саду, Природно-математичким факултетом (Департаман за географију, туризам и хотелијерство: Студијски програми за стицање звања менаџер у гастрономији), а подразумевала је следеће активности: 1. Деца су учествовала у креативној радионици „Воће и поврће које познајем и које волим“; 2. студенти – гастрономи ПМФ-а припремили су оброке по принципима правилне исхране а предшколска и школска деца су могла активно да учествују у припреми и конзумирању obroка (фотодокументација у прилогу).

Кампања „Октобар месец правилне исхране и 16. октобар, Светски дан хране“ 2012. године у Јужнобачком округу

Извештај је доставило укупно 10 домова здравља са територије Јужнобачког округа.

- **Дом здравља Нови Сад:** Центар за превентивне здравствене услуге, специјалистичка служба, патронажна служба и Саветовалиште за младе Дома здравља „Нови Сад“ организовали су 38 предавања у Удружењу особа са инвалидитетом Града Новог Сада, „ДЕС“-у и „Метро“-у. Предавањима је обухваћено 930 учесника. Сprovedено је 49 групних здравствено-васпитних активности а индивидуалним здравствено-васпитним радом обухваћено је 45 учесника. Организоване су јавне манифестације у „Универекспорт“ маркету и ТЦ „Меркатор“ на којима је присуствовало 1483 посетиоца. У току кампање подељено је 2013 примерака здравствено-промотивног материјала и организовано 12 здравствено-васпитних изложби. Остварено је 6 медијских наступа: 2 ТВ наступа, 2 радијска наступа и 2 чланка у штампаним медијима. Опремљена је интернет страница дома здравља и отворена *facebook* страница „Мрежа без дима“.
- **Дом здравља Бач:** Организовано је 1 предавање на којем је присуствовало 20 учесника. Индивидуалним здравствено-васпитним активностима обухваћено је 70 учесника. Организоване су 1 јавна манифестација и 2 здравствено-васпитне изложбе. Остварен је 1 медијски наступ на радију.

- **Дом здравља Бачки Петровац:** Одржано је 1 предавање и спроведен групни здравствено-васпитни рад. Остварен је 1 медијски наступ на радију.
- **Дом здравља Беочин:** Остварено је 5 предавања на којима је присуствовало 117 учесника. Спроведено је 6 групних здравствено-васпитних активности а индивидуалним здравствено-васпитним радом обухваћено је 520 учесника. Организоване су јавне манифестације на којима је присуствовало 450 посетилаца и у току кампање подељено је 176 здравствено-васпитних средстава. Организоване су 4 здравствено-васпитне изложбе. Остварена су 2 медијска наступа на радију.
- **Дом здравља Тител:** Организован је II Конгрес исхране будућности у оквиру кога су одржане јавне манифестације, индивидуалне и групне здравствено-васпитне активности, здравствено-васпитне изложбе, округли сто и предавања за 500 посетилаца. Подељено је 500 примерака здравствено-васпитног материјала. Остварено је 17 медијских наступа: 10 ТВ наступа, 2 радио наступа и 5 чланака у штампаним медијима. Опремљена је интернет страница дома здравља.
- **Дом здравља Бачка Паланка:** Организовано је 16 предавања (основне школе, вртићи, здравствене амбуланте, црквени дом, просторије Удружења мађара) којима је присуствовало 442 посетиоца (142 деце и 300 одраслих) и 5 здравствено-васпитних изложби. Подељено је 65 примерака здравствено-васпитног материјала. Спроведене су 4 групне здравствено-васпитне активности а индивидуалним здравствено-васпитним радом обухваћено је 350 учесника. Остварена су 4 медијска наступа : 1 ТВ наступ, 1 радио наступ и 2 чланка у штампаним медијима.
- **Дом здравља Жабаљ:** Организована су 4 предавања на којима је присуствовало 257 посетилаца и здравствено-васпитна изложба. Подељено је 100 примерака здравствено-васпитног материјала. Спроведено је 5 групних здравствено-васпитних активности а индивидуалним здравствено-васпитним радом обухваћено је 310 учесника.
- **Дом здравља Србобран:** Спроведене су 3 групне здравствено-васпитне активности а индивидуалним здравствено-васпитним радом обухваћено је 15 учесника. Организована је здравствено-васпитна изложба. Остварен је 1 медијски наступ на радију.
- **Дом здравља Бечеј:** Организовано је 10 предавања (вртић, месна заједница) на којима је присуствовало 197 посетилаца и 20 здравствено-васпитних изложби. Спроведена је 31 групна здравствено-васпитна активност а индивидуалним здравствено-васпитним радом обухваћено је 487 учесника.
- **Дом здравља Темерин:** Организовано је 1 предавање на којем је присуствовало 15 посетилаца. Спроведено је 8 групних здравствено-васпитних активности а индивидуалним здравствено-васпитним радом обухваћено је 50 учесника. Остварена су 2 медијска наступа у виду новинског чланка.

Реализација активности поводом обележавања кампање „Октобар месец правилне исхране и 16. октобар, Светски дан хране“ 2012. године у Јужнобачком округу

АКТИВНОСТИ	ИНСТИТУТИ/ ЗАВОДИ ЗА ЈАВНО ЗДРАВЉЕ	ДОМОВИ ЗДРАВЉА	БОЛНИЧКЕ УСТАНОВЕ	УКУПНО
1	2	3	4	5
Организациони састанак	5	39		44
Предавање-број	3	129		132
Предавање-број учесника	220	2038		2258
Број медијских наступа (укупно)	14	33		46
Број наступа на ТВ	9	13		22
Број наступа на радију	1	9		10
Број писаних медија	4	11		15
Сајт	1	2		3
Остале активност укупно		<i>Facebook</i> страница „Мрежа без дима“		1
Индивидуални здравствено васпитни рад	200	2347		2547
Групни здравствено васпитни рад	2	109		111
Јавне манифестације	4	12		16
Процена броја учесника на јавној манифестацији	260	2467		2727
Здравствено васпитне изложбе	2	47		49
Трибине, округли сто	1	2		3
Конференције за новинаре	1	5		6
Број дистрибуираних осталих промотивних и едукативних материјала (навести врсте)	305*	2949		3254
Број партнера укључених у активности (локална заједница, удружења грађана, организације црвеног крста, просвета, ...)	4	42		46

* плакати и едукативне картице „Воће и поврће“

ЗАКЉУЧЦИ И ПРЕДЛОГ МЕРА У ВЕЗИ СА ПРОМОЦИЈОМ ЗДРАВЉА, ЗДРАВСТВЕНИМ ВАСПИТАЊЕМ И ЗДРАВСТВЕНИМ ИНФОРМИСАЊЕМ СТАНОВНИШТВА

- ❖ Здравствене установе примарне здравствене заштите на територији Јужнобачког округа и Институт за јавно здравље Војводине су 2012. године спровели 19 здравствено-промотивних кампања. Припремљено је и дистрибуирано више од 40 врста штампаних и електронских здравствено-васпитних и здравствено-промотивних средстава у укупном тиражу од 20.956 примерка. У организацији Института за јавно здравље Војводине спроведено је 70 едукација за едукаторе из здравственог и нездравственог сектора. У оквиру програмског здравствено-васпитног рада установе примарне здравствене заштите реализовале су индивидуалне и групне методе рада, изложбе и едукативне семинаре у углавном одговарајућем обиму.
- ❖ Институт за јавно здравље Војводине током 2012. године континуирано је обавештавао јавност о својим активностима у оквиру редовних и посебних конференција за медије. Реализовано је 302 медијских садржаја и то у виду: извештаја, интервјуа и саопштења у штампаним медијима, гостовања, фоно укључења и прилога у радијским емисијама, гостовања и прилога у телевизијским емисијама и опремања интернет страница актуелним информацијама. Институт за јавно здравље Војводине, између осталог, на интернет презентацији чини доступним електронске облике здравствено-васпитних средстава, водиче за креативне радионице, презентације за спровођење едукација, као и стручно и популационо адаптиране преводе најактуелнијих информација о датумима из Календара јавног здравља, према упутству међународних организација и стручних удружења.
- ❖ Потребно је даље унапређење активности здравственог васпитања, континуирана сарадња здравственог и нездравственог сектора у планирању и реализацији активности промоције здравља, промоција здравља усмерена на осетљиве популационе групе и здравствене проблеме који највише доприносе оптерећењу болестима становништва Јужнобачког округа, путем обезбеђења здравствено-васпитних средстава, едукације едукатора и циљних популационих група, подстицања партнерства унутар здравственог система и са здравствено-одговорним представницима различитих друштвених делатности (а нарочито образовним установама) и јачањем кадровских потенцијала у погледу образовања (специјализације, субспецијализације и континуирана едукација) и броја здравствених радника који су ангажовани у промоцији здравља. Такође је потребно даље унапређење евалуације програмских здравствено-васпитних садржаја и посебних програма и пројеката у области промоције здравља.

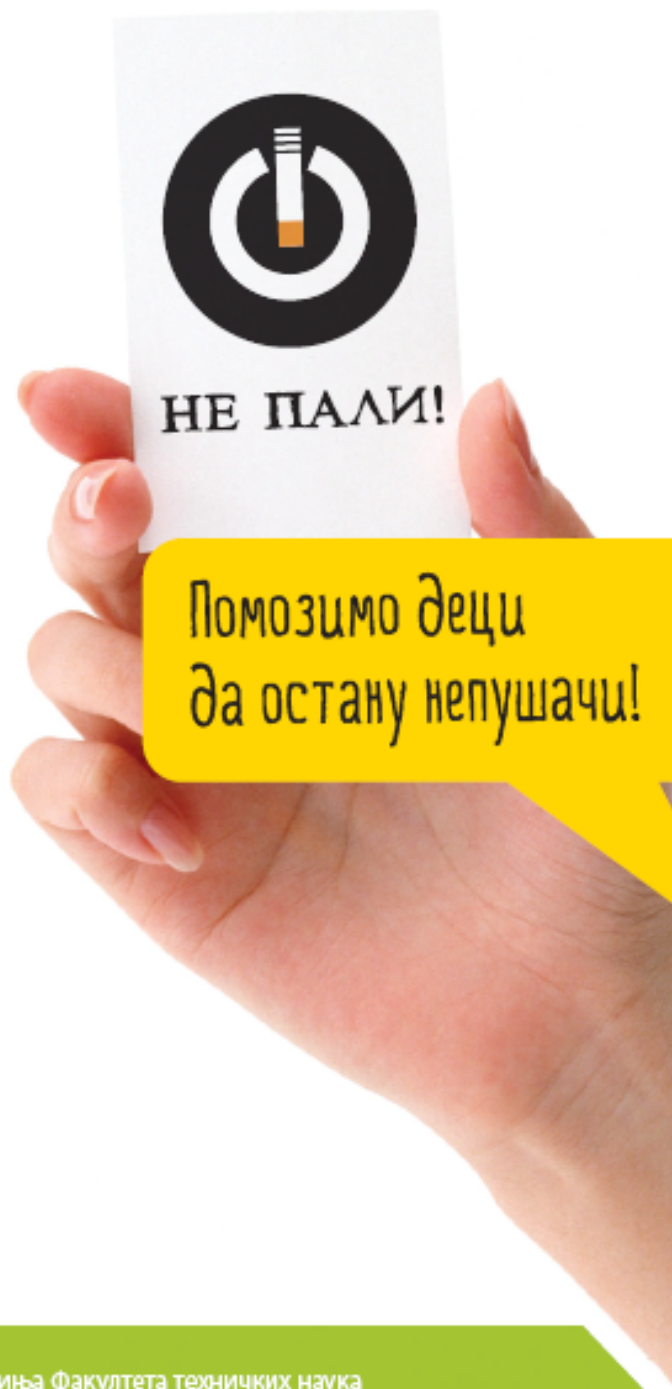

ИНСТИТУТ ЗА
ЈАВНО ЗДРАВЉЕ
ВОЈВОДИНЕ

Уз подршку Градске управе
за здравство Града Новог Сада

10 НАЧИНА ДА ВАШЕ ДЕТЕ ОДБИЈЕ ПОНУБЕНУ ЦИГАРЕТУ

- 1 БУДИ ДИРЕКТАН И ИСПОЉИ СТАВ:**
„Не хвала, Пушење је глупо.“
- 2 БУДИ ИСКРЕН:**
„Трениран фудбал. Пушење ће ме успорити на тренинзима.“
- 3 ПРИЧАЈ О СТВАРНОМ ЖИВОТУ:**
„Мој деда је умро од рака плућа а ја не желим да ми се то деси.“
- 4 ПРОМЕНИ ТЕМУ:**
„Нее... Хајде да одемо до школског дворишта да шутирамо лопту.“
- 5 ПОКУШАЈ ДА ДОБРО УЗВРАТИШ:**
„Дувански дим није парфем по мом укусу. О сивој кожи и жутим ноктина да не говорим“
- 6 НАШАЛИ СЕ:**
„Договорио сам се са својим плућима. Ја не пушим, а она зауврат настављају да дишу.“
- 7 УДАЉИ СЕ:**
„Ваууу...Зар је већ толико сати. Боље да кренем.“
- 8 ПРЕБАЦИ КРИВИЦУ НА ОДРАСЛЕ:**
„Ако ме родитељи ухвате – у великој сам невољи.“
- 9 ПРИЧАЈ О ЗАВИСНОСТИ:**
„Нећу да будем заробљен и зависим од нечега.“
- 10 ИЗБЕГНИ СИТУАЦИЈУ:**
Ради нешто друго пре него што те чак и питају да пробаш цигарете.

Ауторка логотипа: Тамара Пантелић, студенткиња Факултета техничких наука Нови Сад (пратећа награда на републичком конкурсју „Уживај без дуванског дима у 2012. г.“ у организацији Министарство здравља РС, ИЗЈЗ Србије „Др М. Ј. Батут“

Постер: „Супстанцу на дистанцу“

Налепница „Супстанцу на дистанцу“

Плакат „Ускраћен сан, покварен дан“

Едукативни календар за децу „Моје тело, моје здравље у 2012. години“

Едукативни календар за децу **МОЈЕ ТЕЛО**

МОЈЕ ЗДРАВЉЕ У 2012. ГОДИНИ

Едукативни календар за децу „Моје тело — моје здравље у 2012. години“ намењен је деци из дечијих предшколских и млађих основних школских одељења на тему здравља и физичког облика.

У календару су дати основни подаци о шест система органа људског тела и неке од њихових функција које могу да открију и унапреде здравље: еволуционина историја, кинезика, анатомички регион сна и здарица, савињање физичког облика, енергетички метаболизам здарица, покретност покретних, покретност покретних, мускул.

Едукативни календар је део Пројекта „Здравље за напредак“ који финансира Јавно здравље Војводине у сарадњи са Општинском управом за здравство Града Новог Сада.

ИНСТИТУТ ЗА ЈАВНО ЗДРАВЉЕ ВОЈВОДИНЕ

Календар решиле: Институт за јавно здравље Војводине; дизајн и илустрације: Владимир Томанић

ВЕЖБА: ГДЕ ЈЕ ЗДРАВЉЕ?

ЦИЉ: УЧИТИ ДА СУ СВИ ДЕЛОВИ ТЕЛА ВАЖНИ ЗА ЗДРАВЉЕ.
МАТЕРИЈАЛ: ВЕЛИ ПАПИР (ХАМЕР), РАЗНОБОЈНЕ БОЈИЦЕ ИЛИ ФЛОУМАСТЕРИ

1. ЗАЛЕПИТИ ВЕЛИКИ ПАПИР НА ЗИД, ЗАМОЛИТИ ЈЕДНО ОД ДЕЦЕ ДА СТАНЕ ИСПРЕД ПАПИРА И НАЦРТАТИ КОНТУРУ ОКО ЊЕГОВОГ ТЕЛА.
2. ЗАМОЛИТИ ДЕЦУ ДА ЈЕДНО ПО ЈЕДНО ИЗАЂУ И ОДГОВОРЕ НА ПИТАЊЕ „ГДЕ СЕ У НАШЕМ ТЕЛУ НАЛАЗИ ЗДРАВЉЕ?“.
3. ДЕТЕ ЗАТИМ БОЈИЦАМА/ФЛОУМАСТЕРИМА НАЦРТА НА КОНТУРИ ТЕЛА ДЕО ТЕЛА, ОРГАН, СИСТЕМ ОРГАНА, ГДЕ СЕ ПО ЊЕМУ НАЛАЗИ ЗДРАВЉЕ (НПР: МОЗАК, НЕРВИ, ЧУЛА, СРЦЕ, ПЛУЋА, КРВНИ СУДОВИ, МИШИЦИ, КОСТИ, ОРГАНИ ЗА ВАРЕЊЕ, ЗУБИ, ИТД.).
4. ВОДИТЕЉ МОЖЕ ПОДСТАВИ ДЕЦУ ТАКО ШТО ЋЕ ПРВИ НЕШТО НАЦРТАТИ.
5. КАДА СЕ УЦРТАЈУ СВИ ОРГАНИ, ВЕЖБА СЕ МОЖЕ НАСТАВИТИ УЦРТАВАЊЕМ РАЗЛИЧИТИХ ПОМАГАЛА (ПРОТЕЗА, НАОЧАРЕ, СЛУШНИ АПАРАТ...) И ДРУГИХ СТВАРИ КОЈЕ УТИЧУ НА ЗДРАВЉЕ (КАПА, ОБУЧА, ШЕШИР ЗА СУЊЕ, КРЕМА ЗА СУЊАЊЕ, ПРИБОР ЗА ХИГИЈЕНУ, МЛЕКО, ТОПАО ЧАЈ, ВОДА, СПОРТСКИ РЕКВИЗИТИ...)
6. КАДА СЕ ЗАВРШИ УЦРТАВАЊЕ, РАЗГОВАРАТИ О ТОМЕ ШТА СУ НАЦРТАЛИ.
7. НАКОН ДИСКУСИЈЕ ДОНЕТИ ЗАКЉУЧАК НА НИВОУ ГРУПЕ ДА ЈЕ СВЕ ВАЖНО ЗА ЗДРАВЉЕ.

СРЦЕ И КРВОТОК 2012

СРЦЕ ЈЕ МИШИЋ СМЕШТЕН У ГРУДНОЈ ДУПАНИ КОЈИ КРВ СА ХРАЊИВИМ МАТЕРИЈАМА И КИСЕОНИКОМ ПУТЕМ КРВНИХ СУДОВА ШАЉЕ У СВЕ ДЕЛОВЕ ТЕЛА.

ШТА ЈЕ ПОТРЕБНО ДА СРЦЕ И КРВНИ СУДОВИ БУДУ ЗДРАВНИ!

- ПРАВИЛНО СЕ ХРАНИ, ХРАЊУ РАСПОРЕДИ У ПЕТ ОБРОКА
- ОБАВЕЗНО ДОРУЧКУ!
- СВАКИ ДАН ЈЕДИ ВОЋЕ, ПОВРЉЕ И ЖИТАРИЦЕ
- ИЗБЕГАВАЈ СУХОХЛЕБНАТЕ ПРОИЗВОДЕ И СУВЕЛИКУ ХРАЊИВУ
- БИРАЈ МАЉЕ СЛАДУ ХРАЊУ

• СПАКИШЕ ЈЕДИ САМО МАЛО И НЕ СВАКИ ДАН

• УЖИВАЈ У ПРИРОДИ НА ЧИСТОМ ВАЗДУХУ СА ПОРОДИЦОМ ИЛИ ДРУГИМА

• ТРИ И ПИЊАЈ ДА ТИ СРЦЕ БУДЕ СВАКИО

• ВАЖНО ЈЕ ДА УЗИМАШ ТЕЧНОСТ, НА ПРВОМ МЕСТУ ВОДУ

• ФИЗИЧКА АКТИВНОСТ СВАКИ ДАН

• ИЗБЕРАЈ СПОРТ И РЕДОВНО ТРЕНИРАЈ

• СМАЊИ ВРЕМЕ КОЈЕ ПРОВОДИШ СЕДЕЈИ УЗ КОМПЈУТЕР ИЛИ ТЕЛЕВИЗОР

• ЖУМАНЦА И МАЛО ШРЕВЕНОГ МЕСА СПРЕЧАВАЈУ МАЛОКРВНОСТ (АНЕМИЈУ)

ЈАНУАР							ФЕБРУАР						
ПОН	УТО	СРЕ	ЧЕТ	ПЕТ	СУБ	НЕД	ПОН	УТО	СРЕ	ЧЕТ	ПЕТ	СУБ	НЕД
						1	1	2	3	4	5	6	7
8	9	10	11	12	13	14	8	9	10	11	12	13	14
15	16	17	18	19	20	21	15	16	17	18	19	20	21
22	23	24	25	26	27	28	22	23	24	25	26	27	28
29							29						

МИШИЋНО-КОШТАНИ СИСТЕМ 2012

У ЉУДСКОМ ОРГАНИЗМУ ИМА ВИШЕ ОД 200 КОСТИ И 500 МИШИЋА. КОСТИ ДАЈУ ОБЛИК ТЕЛУ, ШТИТЕ УНУТРАШЊЕ ОРГАНЕ, ОМОГУЋАВАЈУ КРЕТАЊЕ. МИШИЋИ СУ ПОКРЕТАНИ ТЕЛА.

ШТА ЈЕ ПОТРЕБНО ДА МИШИЋИ И КОСТИ БУДУ ЗДРАВНИ!

- РЕДОВНО ВЕЖБАЈ — ТО ЈАЧА МИШИЋЕ
- НОСИ ТОРБУ НА ОБА РАМЕНА
- ПРАВИЛНО СЕДИ, КОРИСТИ ЧЕЛУ СТОЛИЦУ
- ЛЕЂА НАСЛОНИ НА НАСЛОНИ
- НЕ САВИЈАЈ ВИЧМУ ДОК НИШЕШ
- ИСПРАВИ СЕ!

• НОСИ УДОБНУ ОБУЏУ

• ВЕЖБЕ ИСТЕЖАЈА ДОБРЕ СУ ЗА УГЛОБОВЕ

• ЗА СТОПЦА ЈЕ ДОБРО КАДА ХОДИМО БОЈИ НА ПЕЊУ

• СВАКИ ДАН ЈИЈ АВЕ ЧАШЕ МЛЕКА ИЛИ ЈОГУРТА

• СВАКИ ДАН ЈЕДИ ПРОТЕИНЕ. ОНИ ГРАЂЕ МИШИЋЕ

• СПОРТ И ВЕЖБАЈЕ ЈАЧАЈУ МИШИЋЕ И КОСТИ

• БОРАВИ НА СВЕЖЕМ ВАЗДУХУ И СУШУ

• ЧУВАЈ КОСТИ ОД ПРЕЛОМА И МИШИЋЕ ОД ПОВРЕДА

• ПИЈЕВАЈ, УРЧИ, ВОЗИ БИЦИКЛА И РОЛАТЕР

• ПРЕ ВЕЖБАЈА ОБАВЕЗНО ЗАГРЕЈ МИШИЋЕ

МАРТ							АПРИЛ						
ПОН	УТО	СРЕ	ЧЕТ	ПЕТ	СУБ	НЕД	ПОН	УТО	СРЕ	ЧЕТ	ПЕТ	СУБ	НЕД
						1	1	2	3	4	5	6	7
8	9	10	11	12	13	14	8	9	10	11	12	13	14
15	16	17	18	19	20	21	15	16	17	18	19	20	21
22	23	24	25	26	27	28	22	23	24	25	26	27	28
29	30	31					29	30	31				

ОРГАНИ ЗА ВАРЕЊЕ 2012

У ОРГАНЕ ЗА ВАРЕЊЕ СПАДАЈУ УСТА ДУГАЉ, ЖДРЕЛО, ЈЕДНАК, ЖЕЛДАЦ, ЦРЕВА И ПОМОЋНИ ОРГАНИ СУЗИМ, ЛЕДНАК, ПЛУЋИЧНЕ ЖЛЕЗДЕ, ЖЛЕЗДЕ ЧИМ СУ СОКОВИ ПОТРЕБНИ ЗА ВАРЕЊЕ ХРАНЕ – ГУШТЕРНА, ЈЕТРА, ЖУЧ...

ШТА ЈЕ ПОТРЕБНО ДА ОРГАНИ ЗА ВАРЕЊЕ БУДУ ЗАРВАНИ!

- ХРАНУ РАСПОРЕДИ У ПЕТ ОБРОКА
- НЕ ПРОПУСТИ ДОРУЧАК!
- ЗА ДОБРО ВАРЕЊЕ ВАЖНА СУ ВАПАНА ИЗ ВОЉА, ПОВРЉА И ЖИТАРИЦА
- ИЗБЕГАВАЈ СТОМАХСКИ ПРОИЗВОДИ И СТИВИШЕ НАСЛУУ

ШТО ИМАЊЕ ГРИЦАЛИЦА И СЛАЗИЦА, НАРОЧИТО ИЗМЕЂУ ОБРОКА

- ВОЉЕ И ПОВРЉЕ УВЕК ОПЕРИ
- ПРЕ ЈЕЛА ПЕРИ РУКЕ ТОПЛОМ ВОДОМ И САПУНОМ
- НИЈ ШТО ВИШЕ ВОДЕ, ЧАК И КАД НЕ ОСЕЋАШ ЖЕЂ
- ИЗБЕГАВАЈ ГАЂИЧИНЕ И САТКЕ НАЛИПКЕ
- НЕ ЈЕДИ ЈАКО ХЛАДНО ИЛИ ВРЕЉУ ХРАНУ

УЗЕВЕ ТРЕБА ПРАТИ БАР ДВА ПУТА ДНЕВНО – УЈУТРУ И УВЕЧЕ

- УЗЕВЕ ПЕРИ НАЈМАЊЕ ТРИ МИНУТА, ПАЗИ НА ПРАВИЛНИ ТЕХНИКУ
- ДВА ПУТА ГОДИШЊЕ ПОСЕТИ СТОМАТОЛОГА

ПОН	УТО	СРЕ	ЧЕТ	ПЕТ	СУБ	НЕД
18	1	2	3	4	5	6
19	7	8	9	10	11	12
20	14	15	16	17	18	19
21	21	22	23	24	25	26
22	28	29	30	31		

ПОН	УТО	СРЕ	ЧЕТ	ПЕТ	СУБ	НЕД
22				1	2	3
23	4	5	6	7	8	9
24	11	12	13	14	15	16
25	18	19	20	21	22	23
26	25	26	27	28	29	30

МОЗАК И ЧУЛА 2012

МОЗАК ЈЕ НАЈСЛОЖЕНИЈИ ОРГАН ЛУДСКОГ ОРГАНИЗМА. ОН УПРАВЉА СВИМ АКТИВНОСТИМА КОЈЕ СУ НЕОПХОДНЕ ДА БИ ОРГАНИЗАМ ЖИВЕО, КАО И НАШИМ ОСЕЋАЊИМА. ПОМОЋУ ЧУЛА УПОЗНАЈЕМО СВЕТ ОКО НАС. ПОСТОЈИ ПЕТ ЧУЛА: ЧУЛО ВИДА (СОЧУ), ЧУЛО УСЛУША (МИРИСА ЧУЛО), ЧУЛО СЛЕЗИКО И ДОДИРА (СКОКА).

ШТА ЈЕ ПОТРЕБНО ДА МОЗАК, НЕРВИНИ СИСТЕМ И ЧУЛА БУДУ ЗАРВАНИ!

- У КРЕВЕТ ИДИ НА ВРЕМЕ И СПАВАЈ ДОСТАТНО ДУГО
- САМОР И ОПОУШТАЊА СУ ВАЖНИ
- ДРУГИ СЕ И ИГРАЈ С ДРУГАРИМА
- ШАРГАРЕНА ЈЕ ДОБРА ЗА ВИД
- ИЗМЕЂУ ТВОЈИХ ОЧУЛА И РАЧУНАРА ТРЕБА ДА ЈЕ РАЗДАЉИНА ОД 45 ДО 60 ЦМ

ШТА ЈЕ ПОТРЕБНО ДА МОЗАК, НЕРВИНИ СИСТЕМ И ЧУЛА БУДУ ЗАРВАНИ!

- ЗА РАЧУНИРОМ И ТЕЛЕВИЗОРОМ ПРОВИДИ НАЈВИШЕ ДВА САТА ДНЕВНО
- СРЕЖ ВАЈАХУ ЈЕ ВАЖАН ЗА МОЗАК
- ПРОВЕРИ ПРОСТОРИЈУ
- ЈАКА БУКА СИМТА МОЗГУ, НЕРВИНИ И ЧУЛУ СЛУХА
- СМАЊИ УПОТРЕБУ СЛУШАЛИЦА
- БЕЗ ПЛАСКЕ МУЗИКЕ ПРЕКО СЛУШАЛИЦА!
- И ЗА МОЗАК ЈЕ ВАЖНА ПРОВАНА ИСКРАМА
- ИГРА РАЗВИЈА МОЗАК И КООРДИРАВА ЧУЛА И РЕФЛЕКСЕ

ЧИТАЊЕ, МУЗИКА И УЧЕЊЕ ПОМАЖУ У РАЗВИЈАЊУ МОЗГА, НАШТА И КРЕАТИВНОСТ ТАКОЂЕ СУ ВАЖНИ

- МОЗАК СЕ РАЗВИЈА И РЕШАВАЈЕМ ЛОГИЧКИХ ПРОБЛЕМА

ПОН	УТО	СРЕ	ЧЕТ	ПЕТ	СУБ	НЕД
26						1
27	2	3	4	5	6	7
28	9	10	11	12	13	14
29	16	17	18	19	20	21
30	23	24	25	26	27	28
31	30	31				

ПОН	УТО	СРЕ	ЧЕТ	ПЕТ	СУБ	НЕД
21						1
22	6	7	8	9	10	11
23	13	14	15	16	17	18
24	20	21	22	23	24	25
25	27	28	29	30	31	

ОРГАНИ ЗА ДИСАЊЕ 2012

У ОРГАНЕ ЗА ДИСАЊЕ СПАДАЈУ НОС, ЖДРЕЛО, ГРЉАК, ДУГАЉИК И ПЛУЋА, ПУТЕМ НАЈК СЕ КИСЕОНИК ИЗ ВАЈДАНА КРВЉУ ПРЕНОСИ ПО ЦЕЛОМ ТЕЛУ, А ШТЕТНЕ МАТЕРИЈЕ ИЗБАЉУЈУ.

ШТА ЈЕ ПОТРЕБНО ДА БИ ОРГАНИ ЗА ДИСАЊЕ БУДУ ЗАРВАНИ!

- ИСПРАВИ СЕ И ДУБОКО ДИШИ НАД ТЛО, СЕ СЕТИШ
- ЧЕШЋЕ И ШТО ДУЖЕ БОРВАЈ У ПРИРОДИ И ПАРКУ
- РЕДОВНО ВЕЖБАЈЕ ПРОВЕТРАВА И ЈАЧА ПЛУЋА
- БАВИ СЕ СПОРТОМ (АТЛЕТИКА, ПИВАЊЕ И СЛ.)
- БАВИ СЕ РЕКРЕАЦИОМ НА ОТВОРЕНОМ (СВЕТАЛ, ТРЧ, ВОДИ ВИБИКА И РОЛЕРО)

НЕ ПУШИ

- ТРУДИ СЕ ДА НЕ БОРВАШ У ПРОСТОРИЈИ У КОЈИ СЕ ПУШИ
- НЕ ЗАДРЖАВАЈ СЕ НА МЕСТИМА СА ГУСТИМ САОБРАЋАЈЕМ
- НЕ БОРВАЈ ДУГО И ЧЕСТО У ЗАТВОРЕНИМ ЈАВИНИ ПРОСТОРИЈА
- ПРОВЕТРАВАЈ ПРОСТОРИЈЕ НЕКОЛИКО ПУТА НА ДАН
- И ВИТАРИНИ ВО ВОЉА И ПОВРЉА ЈАЧА ИМУНИТЕТ И СПРЕЧАВА ПРЕХЛАДЕ

ЧУВАЈ СЕ ОД ПРЕХЛАДЕ И ГРИПА, ОНА СЕ ПРЕНОСИ ПУТЕМ ВАЈДАНА (КХИЊАЊЕ И КАШАЉ) И ПРЉАВИНИ РУКАМА

- ЗАТО, ПЕРИ РУКЕ И НЕ ДОТИЧАЈ ЛИЦЕ, НОС И ОЧИ РУКАМА
- ПРИ КАШАЉУ И ВИКАЈУ КОРИСТИ НАРАМНИКУ САМО РЕДОВНО
- ПРИМАКСИМ АВАК АКО ИЗНАЈАДА КАШАЉИ ИЛИ КХИЊИ

ПОН	УТО	СРЕ	ЧЕТ	ПЕТ	СУБ	НЕД
28					1	2
29	3	4	5	6	7	8
30	10	11	12	13	14	15
1	17	18	19	20	21	22
2	24	25	26	27	28	29
3	30					

ПОН	УТО	СРЕ	ЧЕТ	ПЕТ	СУБ	НЕД
30						1
31	8	9	10	11	12	13
1	15	16	17	18	19	20
2	22	23	24	25	26	27
3	29	30	31			

КОЖА 2012

КОЖА ЈЕ НАЈВЕЋИ ОРГАН. ОНА ОБЛАЖЕ ПУКОТО ТЕЛО, ШТИТИ ГА ОД НАЈВЕЋИХ СПОЊАНИХ УТИЦАЈА, УЧЕСТВУЈЕ У ОДРЖАВАЊУ ТЕМПЕРАТУРЕ ТЕЛА, А ПРЕКО ЊЕ СЕ ИЗМЕНЈУЈЕ ЗНОЗ.

ШТА ЈЕ ПОТРЕБНО ДА КОЖА БУДЕ ЗАРВАНА!

- ХИГИЈЕНА ЈЕ ВАЖНА, ОДРЖАВАЈ СВОЈУ КОЖУ ЧИСТОМ
- РЕДОВНО СЕ УМИВАЈ И ТУШИРАЈ
- ПОСЛ ОДРЖАВАЈ РЕДОВНИМ ПРЊАЊЕМ, ЧЕШЋАЊЕМ И ШИШАЊЕМ
- НОКТИ СУ НАЧИСТЕНИ КАДА СУ ОДСЕЧЕНИ, БЕЗ ЗАНОКТИЦА
- НЕ ГРИЦКАЈ НОКТЕ
- РУКЕ ПЕРИ ТОПЛОМ ВОДОМ И САПУНОМ

ШТА ЈЕ ПОТРЕБНО ДА КОЖА БУДЕ ЗАРВАНА!

- РУКЕ СЕ ПЕРИ УВЕК ПРЕ И ПОСЛЕ ЈЕЛА, НАКОН УПОТРЕБЕ ТОВАЈА И БРИКАЊА НОСА, ПО УЛАСКУ У КУЋИ И КАДА СУ ВИДАНО ЗАПРЈАМЕ
- КАДА НЕМА ТОПЛО ВОДЕ И САПУНА – КОРИСТИ ДЕЗИНФЕКЦИОНА СРЕДСТВА И МАРАМИЦА
- ПРИРОД ЗА ОДРЖАВАЊЕ КИТИКЕНЕ ПЕШКИР, САПУН, ЧЕШЋА, ЧЕТКИЦА ЗА ЗУБЕ, МАКШИЦЕ ЗА НОКТЕ НЕКА БУДЕ САМО ТВОЈ!
- УМЕРЕНО ИЗЛАГАЈЕ КОЖЕ СУЊУ ЈЕ ПОЖЕЉНО, АЛИ НЕ КАД ЈЕ СУЊЕ ЈАКО
- КАДА ЈЕ СУЊЕ ВАЖАЈЕ ЗАШТИТИ ГЛАВУ И ТЕЛО ОДЕЛОМ И ЗАШТИТНИМ КРЕМАМА
- ОДЕЉА ТРЕБА ДА ЈЕ ОД ПРИРОДНИХ МАТЕРИЈАЛА (ПАЧУК, АЛИ, ВУНА)

СПОДВОЈНОСТ ОДЕЉЕ СПРЕЧАВА ПРЕГРЕВАЊЕ И ХЛАЂЕЊЕ

- НОКТИ НЕ МОЖЕ ОД ПУЧУКА И СВАКИ ДАН ИК ПЕЊАЊ!
- ОБУЉА ТРЕБА ДА ЈЕ ОД КОЖЕ И МАТЕРИЈАЛА КОЈИ ПРОПУШТА ВАЈДАХ
- ЗАРВАА ОБУЉА НЕМА ВИСОКУ ПОТПЕТИЦУ И УЉАН ВРХ
- СТОЈАМ ДОГЛОДНЕ ОБУЉА СА ЗАШТИТОМ ЗА ОЧИ СТОЈАМ
- ОБУЉА ТРЕБА РЕДОВНО ПРОВЕТРАВАТИ И ЧИСТИТИ

ПОН	УТО	СРЕ	ЧЕТ	ПЕТ	СУБ	НЕД
45						1
46	5	6	7	8	9	10
47	12	13	14	15	16	17
48	19	20	21	22	23	24
49	26	27	28	29	30	

ПОН	УТО	СРЕ	ЧЕТ	ПЕТ	СУБ	НЕД
48						1
49	3	4	5	6	7	8
50	10	11	12	13	14	15
1	17	18	19	20	21	22
2	24	25	26	27	28	29
3	30	31				

Едукативни календар за децу „Чувај се заразе у 2013. години“

Едукативни календар за децу

ЧУВАЈ СЕ ЗАРАЗЕ

У 2013. ГОДИНИ

Заразна болест је она болест која настаје када у твоје тело доспеју ствари које називамо микроорганизми - микроби.

Зараза, инфекција, заразна болест, инфективна болест, микроби, клице, паразити... Али, ја их не видим!

Свауда око нас постоји много вируса, бактерија, паразита, гљивица, који, када доспеју у тело дисањем, гутањем или преко оштећене коже, могу проузроковати заразне болести, попут обичне прехладе или грипа, тровања храном, пролива, болести која се зове лајмска болест, беснило, жутица, бугије, сифис, гнојна ангина, дизентерија, туберкулоза, тетанус, салмонелоза...

Едукативни календар за децу „Чувај се заразе у 2013. години“ наменан је раду са децом предшколског и млађег основношколског узраста на тему здравља и превенције заразних болести. У календару су дати основни подаци о најчешћим заразним болестима и најважнијим мерама превенције, као што су прање руку, лична хигијена, проветравање просторија, заштита себе и других у случају болести.

Едукативни календар је део Пројекта „Здравље за најмање“ који Институт за јавно здравље Војводине реализује под покровитељством Градске управе за здравство Града Новог Сада.

Издано у сарадњи са Центром за промовисање здравља и Центром за контролу и превенцију болести Института за јавно здравље Војводине, дизајн и илустрације: Рајмунда Зелић, Штефан, Вујков, Петроварић

Едукативна радионица:

ЗАРАЗНЕ БОЛЕСТИ

ЦИЉ Научити који су све начини преноса заразних болести.

УВОДНИ ДЕО Упознавање са појмовима
Водитељ активности поставља питања, а деца одговарају:
Објасни следеће речи:
зараза, инфекција, микроби, бактерије, вируси, паразити, вакцина, хигијена, превенција, клице, заразна болест, микроскоп, крпељ, глодари, итд.

ГЛАВНА АКТИВНОСТ Како се преносе заразне болести?
Деца одговарају на питања водитеља:
Шта су то заразне болести? Када је потребно прати руке? Како се правилно перу руке? Како се понашамо када имамо прехладу и грип? Када и како користимо марамице? Како поступамо са храном? Зашто је потребно да перемо воће и поврће? Где све могу да се налазе бактерије? Зашто се добија вакцина? Зашто уред крпеља може бити опасан? Шта треба да радимо када се вратимо из природе? Како поступамо са кућним љубимцима? Како се преноси заразна жутица? Зашто глодари могу бити опасни?
Водитељ након сваког одговора коментарише и пружа додатна објашњења.

ЗАВРШНИ ДЕО Игра „Ланац заразе“
Водитељ одреди једно дете да игра улогу „заразе“, а друго игра улогу превенције као што је прање руку.
Дете „зараза“ треба да узхвати остале и кад их узхвати они остају да се држе рукама и формирају „ланац заразе“.
Истовремено, дете „прање руку“ формира други ланац на тај начин што на команду водитеља „ЧИСТЕ РУКЕ!“ треба да прине ланац заразе, тако што ће раздвојити руке једног из „ланаца заразе“ и привукуће га свом ланцу. Поједан ланац може да настави да хвата нове жртве, као један или више ланаца.
Циљ је да се сликовито покаже како од једног извора, зараза може прећи на све остале, а мере превенције то могу да спрече.

2013 КАПЉИЧНЕ ИНФЕКЦИЈЕ

Употриби папирну марамицу, а затим је баци у корпу за отпатке. Немој да чуваш по целојевина и обавезно опери руке након коришћења марамице.

Када кијаш или кашљеш, а немаш марамицу при руци, употребити свој лакат да спречиш расињање капљица у околину.

Ако се догоди да кинеш или кашљеш у свој длан, одмах опери руке!

Капљичне инфекције се преносе путем ваздуха када кијашо, кашљешо и говоримо. Тако се преносе прехлада, грип, упала грла, туберкулоза. Ако неко у твојој близини кија и кашље, а при томе не ставља руку или марамицу на уста, удаљи се од њега и обавезно ти прекриј своја уста – тако ћеш смањити могућност да се заразиш.

ЈАНУАР					
п	у	с	ч	п	с
	1	2	3	4	5
7	8	9	10	11	12
14	15	16	17	18	19
21	22	23	24	25	26
28	29	30	31		

ФЕБРУАР					
п	у	с	ч	п	с
				1	2
				3	4
6	7	8	9	10	11
13	14	15	16	17	18
20	21	22	23	24	25
27	28	29	30		

2013 КУЋНИ ЉУБИМЦИ

Кућни љубимци су забавни, али морано бити опрезни јер животиње могу пренети неке болести на људе. Треба знати и да се на длаци и у измету животиња могу наћи јаја паразита, која када доспеју у наше тело изазивају болест. Зато:

Водимо љубимце код ветеринара

Перемо њихове посуде, прибор и играчке

Обавезно перемо руке топлем водом и сапуном након храњења рибица, папагаја, играња са корњачом, зрчком, псом, мачком, кокама, пилићима, зекама...

Не играмо се на местима где има животињских измета. Опрез у пешчаницима! Куће и маце их користе као WC

Не лубимо љубимце, не стављамо своје руке у њихова уста

Редовно их вакцинишемо

Редовно чистимо птичје кавезе, јер птице својим крилима подижу прашину која настаје из сасушеног измета птице, коју онда ми удишемо

МАРТ					
п	у	с	ч	п	с
				1	2
				3	4
6	7	8	9	10	11
13	14	15	16	17	18
20	21	22	23	24	25
27	28	29	30	31	

АПРИЛ					
п	у	с	ч	п	с
				1	2
				3	4
6	7	8	9	10	11
13	14	15	16	17	18
20	21	22	23	24	25
27	28	29	30		

2013 БОРАВАН НАПОЉУ

Здраво је боравити напољу сваки дан, чист ваздух, природа, рекреација, али... опрез!

1 Увод крпеља је безболан, али он може да пренесе Лајску болест. Крпеља је потребно одстранити ваљком, пинцетом, без чулапа, гњечења и кидњања. Ако родитељи не могу сами да га одстране, потражите помоћ лекара.

2 Немој додиривати или хватати непознате животиње, као и животиње које се небројано поклањају.

3 Храну и воду за пиће заштити од слонара.

4 Немој се купати у стајалим водама, барана, рукавицама, каналима.

5 На пешаке иди у дубоким кишмама, не гаци по блату боси ногома.

6 Не грицкај траве и сламе!

По повратку у кућу, уз помоћ старијих, обавезно прегледај цело тело: крпељ се прикачи за твоју кожу, воли скривена места.

Опрез! Не дирај шприце и игле – могу бити заражени!

Опрез од крпеља! Носи одећу дугих рукава, увуци ноговице у чарале.

Кожу заштити средствима које одбија инсекте.

МАЈ							ЈУН						
П	У	С	Ч	П	С	Н	П	У	С	Ч	П	С	Н
	1	2	3	4	5						1	2	
6	7	8	9	10	11	12	3	4	5	6	7	8	9
13	14	15	16	17	18	19	10	11	12	13	14	15	16
20	21	22	23	24	25	26	17	18	19	20	21	22	23
27	28	29	30	31			24	25	26	27	28	29	30

2013 БОЛЕСТИ ПРЉАВИХ РУКУ

Прљавим рукама преносе се многе заразне болести. Једна од болести прљавих руку је ЗАРАЗНА ЖУТИЦА. Зато, немој додиривати уста прстима, немој грицкати ноште, немој стављати предмете (оповке) у уста, немој лизати јагодиче прстију, делити залогаче ужине, немој грицкати семенке.

ЗАРАЗНИ ПРОЛИВИ И ПОВРАЊАЊЕ настају када је храна загађена или је једемо прљавим рукама. Муве ножицама преносе клице на незаштићену храну. Зато увек, а нарочито лети, храну покриј, поклопи, склони у орман или фрижидер.

Да би избегли болести прљавих руку и тровања храном потребно је да:

- пре јела увек оперемо руке
- једемо добро скувану и печену храну
- воће, поврће и салате пре употребе добро оперемо
- свежје месо, млеко, сиреве, кувану и печену храну обавезно чувамо у фрижидеру
- храну заштитимо од мува
- не користимо надувене или оштећене конзерве (паштете, рибу, поврће) – могу бити јако опасне и довести до тешке болести која се зове ботулизам

„Пре и после јела треба руке прати, немој да те на то опомине маи. Прљавим рукама загади се јело, па се тако болест унесе у тело!“
Чика Јова Џмај

ЈУЛ							АВГУСТ								
П	У	С	Ч	П	С	Н	П	У	С	Ч	П	С	Н		
	1	2	3	4	5	6	7					1	2	3	4
8	9	10	11	12	13	14	5	6	7	8	9	10	11		
15	16	17	18	19	20	21	12	13	14	15	16	17	18		
22	23	24	25	26	27	28	19	20	21	22	23	24	25		
29	30	31					26	27	28	29	30	31			

2013 ПРАЊЕ РУКУ

Прање руку је најважнија мера којом можемо спречити настанак заразних болести.

Када перемо руке?

- пре сваког оброка
- пре и после употребе тоалета
- по уласку у кућу
- након бавањња животињама, њиховим играчкама, посудама, полицама, покривачима...
- после кашљања, кијања, брисања носа марамицом
- када је неко у твојој околини болестан
- после рада
- увек када су руке заправане

ПРАВИЛНО ПРАЊЕ РУКУ

- 1 Нахваташним рукама узмиш сапуи (најбоље течни).
- 2 Утрљајте сапуи и направите пену.
- 3 Трајајте руке између прстију - дланом о длан.
- 4 између прстију дланом о надраницу на обе шаве.
- 5 не заборавите палчеве.
- 6 корен обе шаве.
- 7 и врхове прстију.
- 8 Исперите руке са прстима на горе.
- 9 Обришите руке (најбоље папирним убрсуима).
- 10 Затворите славину (најбоље папирним убрсуом)

КВАКЕ, РУКОВЕТИ

ТЕЛЕФОН

Где има највише бактерија?

НОВАЦ

ТАСТАТУРА И МИШ КОМПЈУТЕРА

СЕПТЕМБАР							ОКТОБАР						
П	У	С	Ч	П	С	Н	П	У	С	Ч	П	С	Н
						1							1
2	3	4	5	6	7	8	7	8	9	10	11	12	13
9	10	11	12	13	14	15	14	15	16	17	18	19	20
16	17	18	19	20	21	22	21	22	23	24	25	26	27
23	24	25	26	27	28	29	28	29	30	31			
						30							

2013 ВАКЦИНАЦИЈА

Вакцинација је једноставан, безбедан и ефикасан начин да се заштитимо од неких заразних болести. Вакцина садржи убијене или ослабљене микроорганизме који не могу да проузрокују болест, а обезбеђују заштиту да вакцинирано дете не оболни од болести против којих је примило вакцину.

Не постоје вакцине против свих заразних болести. У нашој земљи, сва деца у одређеном узрасту примају вакцине против десет болести. Редослед давања вакцина зове се календар вакцинације.

Календар вакцинације предшколске и школске деце

Узраст	Болест против које се спроводи вакцинација					
	туберкулоза	жутица типа Б	дифтерија, тетанус велики кашаљ	дечија парализа	болест коју узрокује Хемофилус инфлуенце	мале болнице, заушје, рубеола
на рођењу	✓	✓				
1 месец						
3 месеца			✓	✓	✓	
3,5 месеца			✓	✓	✓	
5 месеца			✓	✓	✓	
6 месеца		✓				
11-15 месеца						✓
17-24 месеца			✓	✓	✓	
6/7 година			✓	✓	✓	
16 година			✓	✓	✓	

Вакцине нас штите од болести али важно је и ово знати: ако редовно проверавамо просторије, спроводимо мере личне хигијене, одржавамо хигијену домаћинства, довољно спавамо и одмаремо се, често боравимо у природи, физички смо активни, једемо разноврсну храну, много смо урадили на спречавању настанка заразних болести.

НОВЕМБАР							ДЕЦЕМБАР								
П	У	С	Ч	П	С	Н	П	У	С	Ч	П	С	Н		
						1	2	3							1
4	5	6	7	8	9	10	9	10	11	12	13	14	15		
11	12	13	14	15	16	17	16	17	18	19	20	21	22		
18	19	20	21	22	23	24	23	24	25	26	27	28	29		
25	26	27	28	29	30		30	31							

САДРЖАЈ

УВОД.....	1
1. ВИТАЛНО-ДЕМОГРАФСКА СИТУАЦИЈА	2
1.1 БРОЈ И СТРУКТУРА СТАНОВНИШТВА.....	2
1.2. НАТАЛИТЕТ.....	5
1.3. ФЕРТИЛИТЕТ	6
1.4. МОРТАЛИТЕТ	9
1.4.1. ОПШТА И СПЕЦИФИЧНЕ СТОПЕ МОРТАЛИТЕТА.....	9
1.4.3. СМРТНОСТ ОДОЈЧАДИ.....	16
1.4.4 МАТЕРНАЛНИ МОРТАЛИТЕТ	18
1.5. ПРИРОДНИ ПРИРАШТАЈ	18
1.6. ВИТАЛНИ ИНДЕКС	20
1.7. ЗАКЉУЧЕНИ И РАЗВЕДЕНИ БРАКОВИ.....	21
ПРЕПОРУКЕ	22
2. МОРБИДИТЕТ (ОБОЛЕВАЊЕ)	23
2.1. ВАНБОЛНИЧКИ МОРБИДИТЕТ	23
2.1.1. СЛУЖБА ОПШТЕ МЕДИЦИНЕ.....	23
2.1.2. СЛУЖБА МЕДИЦИНЕ РАДА.....	24
2.1.3. СЛУЖБА ЗА ЗДРАВСТВЕНУ ЗАШТИТУ ДЕЦЕ	25
2.1.4. СЛУЖБА ЗА ЗДРАВСТВЕНУ ЗАШТИТУ ШКОЛСКЕ ДЕЦЕ	27
2.1.5. СЛУЖБА ЗА ЗДРАВСТВЕНУ ЗАШТИТУ ЖЕНА	28
2.2. БОЛНИЧКИ МОРБИДИТЕТ	30
3. ОРГАНИЗАЦИЈА ЗДРАВСТВЕНЕ СЛУЖБЕ	33
4. КОРИШЋЕЊЕ ЗДРАВСТВЕНЕ ЗАШТИТЕ	37
4.1. КОРИШЋЕЊЕ ВАНБОЛНИЧКЕ ЗДРАВСТВЕНЕ ЗАШТИТЕ	37
4.1.1. СЛУЖБА ОПШТЕ МЕДИЦИНЕ.....	37
4.1.2. СЛУЖБА МЕДИЦИНЕ РАДА.....	38
4.1.3. СЛУЖБА ЗА ЗДРАВСТВЕНУ ЗАШТИТУ ДЕЦЕ	39
4.1.4. СЛУЖБА ЗА ЗДРАВСТВЕНУ ЗАШТИТУ ШКОЛСКЕ ДЕЦЕ	40
4.1.5. СЛУЖБА ЗА ЗДРАВСТВЕНУ ЗАШТИТУ ЖЕНА	41
4.1.6. СЛУЖБА ЗА ПОЛИВАЛЕНТНУ ПАТРОНАЖУ.....	41
4.1.7. СЛУЖБА ЗА ЗАШТИТУ И ЛЕЧЕЊЕ УСТА И ЗУБА.....	42
4.1.8. СЛУЖБА ХИТНЕ МЕДИЦИНСКЕ ПОМОЋИ.....	43
4.2. РАД И КОРИШЋЕЊЕ СТАЦИОНАРА	45
5. ОСТВАРИВАЊЕ ПРЕВЕНТИВНЕ ЗДРАВСТВЕНЕ ЗАШТИТЕ.....	49
6. АНАЛИЗА ЕПИДЕМИОЛОШКЕ СИТУАЦИЈЕ ЗАРАЗНИХ БОЛЕСТИ НА ПОДРУЧЈУ ЈУЖНОБАЧКОГ ОКРУГА У 2012. ГОДИНИ.....	54
6.1. ИНЦИДЕНЦИЈА И МОРТАЛИТЕТ ЗАРАЗНИХ БОЛЕСТИ.....	54
6.2. СТРУКТУРА ЗАРАЗНИХ БОЛЕСТИ У ЈУЖНОБАЧКОМ ОКРУГУ У 2012. ГОДИНИ.....	57
6.2.1. РЕСПИРАТОРНЕ ЗАРАЗНЕ БОЛЕСТИ	58
6.2.2. ЦРЕВНЕ ЗАРАЗНЕ БОЛЕСТИ	59
6.2.3. ПАРАЗИТАРНЕ ЗАРАЗНЕ БОЛЕСТИ.....	61
6.2.4. ОСТАЛЕ ЗАРАЗНЕ БОЛЕСТИ	62
6.2.5. ПОЛНО ПРЕНОСИВЕ ИНФЕКЦИЈЕ	62
6.2.6. ВЕКТОРСКЕ БОЛЕСТИ.....	63
6.2.7. ЗООНОЗЕ	64
6.3. ЕПИДЕМИЈЕ ЗАРАЗНИХ БОЛЕСТИ	65
6.4. РЕЗУЛТАТИ СПРОВОЂЕЊА ПРОГРАМА ОБАВЕЗНИХ ИМУНИЗАЦИЈА У ЈУЖНОБАЧКОМ ОКРУГУ У 2012. ГОДИНИ	66
6.4.1. ОБУХВАТ ОБАВЕЗНИМ ИМУНИЗАЦИЈАМА У 2012. ГОДИНИ.....	66
6.4.2. ОБУХВАТ ОБАВЕЗНИМ ИМУНИЗАЦИЈАМА ЛИЦА ОДРЕЂЕНОГ УЗРАСТА ПО ОПШТИНАМА	67
6.4.3. ОБУХВАТ ОБАВЕЗНИМ ИМУНИЗАЦИЈАМА ЛИЦА ОДРЕЂЕНОГ УЗРАСТА ПО ВАКЦИНАМА	68

6.4.4. РАЗЛОЗИ НЕИМУНИЗОВАЊА ОБВЕЗНИКА.....	69
6.4.5. ИМУНИЗАЦИЈА ПО ЕПИДЕМИОЛОШКИМ ИНДИКАЦИЈАМА.....	70
6.4.6. РЕГИСТРОВАНЕ НЕЖЕЉЕНЕ РЕАКЦИЈЕ ПОСЛЕ ИМУНИЗАЦИЈЕ НА ТЕРИТОРИЈИ ЈУЖНОБАЧКОГ ОКРУГА У 2012. ГОДИНИ.....	72
6.4.7. ДИСТРИБУЦИЈА И УТРОШАК ВАКЦИНА И ИМУНОБИОЛОШКИХ ПРЕПАРАТА.....	72
ЗАКЉУЧАК.....	73
7. ЗДРАВСТВЕНА ИСПРАВНОСТ ВОДЕ ЗА ПИЋЕ НА ТЕРИТОРИЈИ ЈУЖНОБАЧКОГ ОКРУГА ТОКОМ 2012. ГОДИНЕ.....	75
8. КОНТРОЛА ЗДРАВСТВЕНЕ ИСПРАВНОСТИ НАМИРНИЦА НАМЕЊЕНИХ ЈАВНОЈ ПОТРОШЊИ.....	80
8.1. РЕЗУЛТАТИ МИКРОБИОЛОШКЕ И ФИЗИЧКО-ХЕМИЈСКЕ КОНТРОЛЕ УЗОРАКА НАМИРНИЦА.....	80
8.2. РЕЗУЛТАТИ МИКРОБИОЛОШКЕ И ФИЗИЧКО-ХЕМИЈСКЕ КОНТРОЛЕ УЗОРАКА ПРЕДМЕТА ОПШТЕ УПОТРЕБЕ.....	80
9. ПРОМОЦИЈА ЗДРАВЉА И ЗДРАВСТВЕНО ВАСПИТАЊЕ.....	83